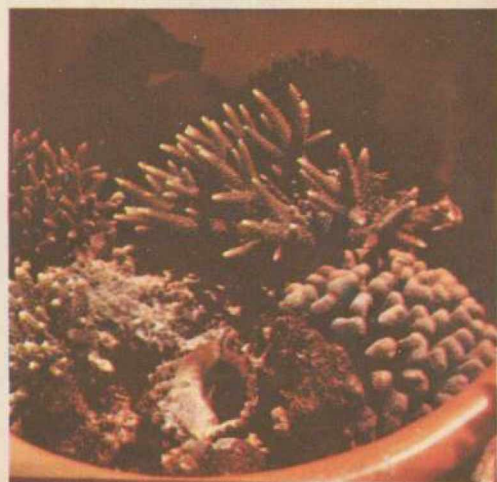
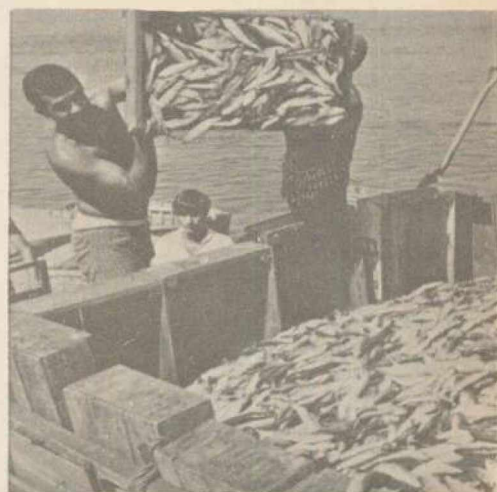
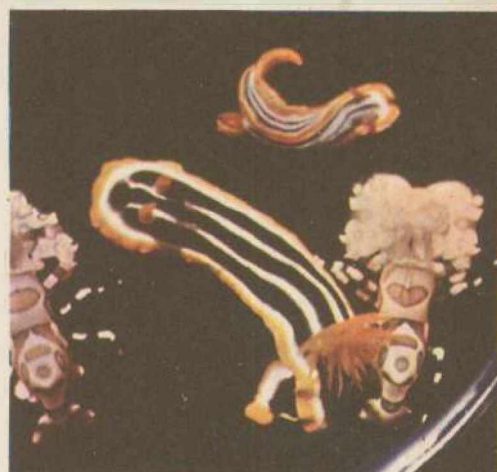

Revista ECONOMICA

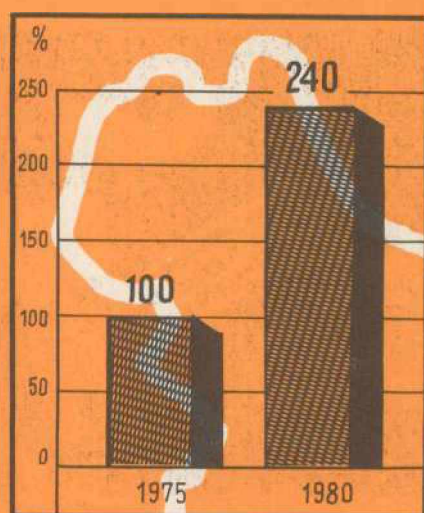
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI

RESURSELE MĂRILOR ȘI OCEANELOR — TEZAU AL OMENIRII

TULCEA

DINAMICA INVESTIȚIILOR

JUDEȚ cu o prezență tot mai activă în viața economică a țării, Tulcea parcurge un intens proces de dezvoltare pe multiple planuri, care adaugă noi străluciri acestei zone cu neasemuite frumuseți naturale. Ritmul înnoirilor, sub impulsul politicii partidului de repartizare rațională a forțelor de producție pe teritoriu, de ridicare a nivelului de dezvoltare a tuturor județelor țării, s-a accelerat în mod simțitor în ultimii ani.

Multă vreme dezvoltarea județului a fost aproape exclusiv legată de posibilitățile pe care le oferea amplasarea sa pe Dunăre, respectiv de pescuit și transport. Fără îndoială, Dunărea își păstrează, ba, mai mult, și-a mărit simțitor rolul în desfășurarea activităților respective; toate programele de dezvoltare a județului au în vedere avantajele pe care le oferă acest mare fluviu. Dar în anii construcției socialiste activitatea economică s-a diversificat simțitor; a început să se dezvolte industria, al cărei potențial este în continuă creștere. Astăzi în județul Tulcea funcționează unități industriale de importanță republicană, cum ar fi cele de alumina, de industrializare a peștelui, de exploatare și valorificare a stufului, de conserve, de exploatare a minereurilor etc. Ritmul în care se dezvoltă industria se situează printre cele mai ridicate între județele țării: peste 30% creștere medie anuală în actualul cincinal, astfel încât în 1980 producția industrială va atinge nivelul de zece miliarde lei prevăzut în documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. Capacitățile de producție ce se creează în acești ani merg pe linia valorificării bogă-

țiilor pe care le oferă solul, subsolul și apele din județ, respectiv a calcarului, a cuarțitei, a minereurilor de fier și cuprifere, a peștelui. Amplasarea lor nu numai în municipiul Tulcea, ci și în alte localități ale județului va contribui la mai bună ocupare a forței de muncă, la activizarea vieții economice în toate zonele județului.

În agricultură procesul de mecanizare a lucrărilor ca și de chimizare a cunoscut o extindere continuă, determinând sporirea în proporții însemnate a producției. Deosebit de importante sînt realizările din zootehnie; astăzi cea mai mare parte a producției de carne și ouă, și o bună parte din cea de lapte de vacă se obține în mari complexe agroindustriale. În anii actualului cincinal producția agricolă va crește cu 50%, recoltele la ha urmînd să atingă peste 3 300 kg grâu, peste 4 300 kg porumb, 2 150 kg floarea soarelui, 42 300 kg sfeclă de zahăr, 18 000 kg legume.

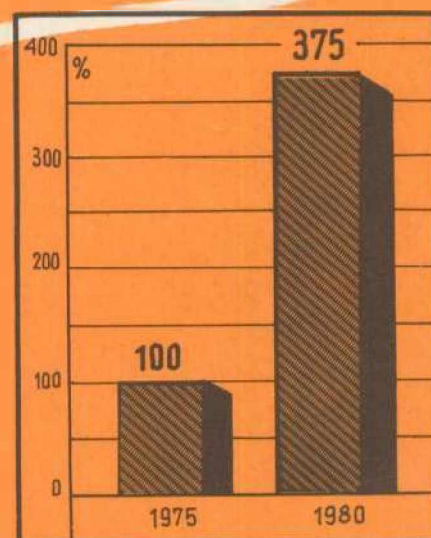
Prin uriașul și complexul ei potențial economic Delta Dunării prezintă o mare însemnătate pentru dezvoltarea județului: întinsele suprafețe acoperite cu stuf și păduri furnizează materii prime prețioase pentru industria chimică și de prelucrare a lemnului, iar bogăția în pește înscrisă delta printre cele mai renumite zone piscicole din Europa; delta oferă, în același timp, posibilități deosebite pentru practicarea turismului. Aceste trăsături geografico-economice au făcut ca problemele valorificării resurselor de care dispune delta să fie studiate în mod unitar și în toată complexitatea lor, adică atît din punct de vedere piscicol, cit și agricol, stufoal, silvic, turistic, în așa fel încît să se păstreze echilibrul natural al deltei, iar punerea în valoare a unor resurse să nu se facă în detrimentul altora. Realizarea proiectelor elaborate — largi amenajări piscicole și plantări silvice, un sistem de diguri care să scoată de sub apă terenuri propice agriculturii, amenajări turistice — va aduce o contribuție însemnată la ridicarea nivelului de dezvoltare a județului.

Avîntul economiei județului a necesitat și necesită în continuare formarea unui mare număr de specialiști; numai în actualul cincinal, pentru viitoarele unități ale județului, vor fi pregătite aproximativ 22 000 de noi cadre. Sarcina este cu atît mai importantă cu cît

a bună parte din forța de muncă din județ lucrează în industria județelor învecinate. Pentru rezolvarea acestei probleme, în general pentru asigurarea unor condiții de viață și muncă superioare, se realizează un amplu volum de lucrări edilitar-gospodărești; în perioada 1976—1980 se construiesc 13 400 apartamente, 2 900 locuri în cămine pentru nefamiliști, peste 2 000 locuri în grădinițe, 120 săli de clasă, săli de sport, dispensare, unități sanitare etc. Odată cu creșterea veniturilor populației, a volumului desfacerilor de mărfuri, se schimbă aspectul edilitar al localităților, arhitectura nouă, modernă fiind o prezență obișnuită nu numai la orașe, dar și în numeroase localități rurale.

În contextul avîntului impetuos al forțelor de producție de pe întreg cuprinsul țării județul Tulcea înregistrează o continuă înflorire economico-socială, aducînd astfel o contribuție prețioasă la progresul întregii economii naționale.

DINAMICA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE

PROGRAMUL FORMĂRII OMULUI NOU

EDUCAȚIA SOCIALISTĂ A MASELOR ÎN PROCESUL MUNCII

„În cadrul tuturor unităților economice și sociale trebuie să asigurăm imbinarea armonioasă a producției cu educația, a muncii cu organizarea plăcută și educativă a timpului liber, făcând din întreprinderile și instituțiile noastre puternice centre de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, cu o înaltă conștiință socialistă”.

NICOLAE CEAUȘESCU

IN TREAGA DESFĂȘURARE a vieții economico-sociale a țării noastre verifică adevărul de necontestat că ritmul înaintării pe calea socialismului și a creării condițiilor de trecere la comunism se află în indisolubilă legătură cu nivelul de conștiință al oamenilor, cu progresele realizate în formarea omului nou, factorul primordial în întreaga operă de edificare a societății noi. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna recentului Congres asupra dezvoltării tuturor laturilor vieții economico-sociale. Dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor în procesul muncii își găsește materializarea în elanul și abnegația cu care întregul popor înapunește politica partidului, în toate marile succese obținute în dezvoltarea societății noastre, în remarcabilele fapte de muncă și inițiativă rodnică, în întrecerea pentru realizarea cincinalului înainte de termen.

Dezbaterile ample ce au avut loc în cadrul Congresului au reliefat că activitatea desfășurată pentru transpunerea în viață a programului ideologic al partidului a exercitat o puternică influență asupra dezvoltării tuturor laturilor vieții economico-sociale. Dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor în procesul muncii își găsește materializarea în elanul și abnegația cu care întregul popor înapunește politica partidului, în toate marile succese obținute în dezvoltarea societății noastre, în remarcabilele fapte de muncă și inițiativă rodnică, în întrecerea pentru realizarea cincinalului înainte de termen.

O idee cu valoare teoretică și practică de necontestat și cu efecte sensibile asupra comportamentului oamenilor este că în procesul formării conștiinței socialiste nu se poate concepe o reală educație revoluționară în afara procesului propriu-zis al muncii, al efortului fizic și intelectual desfășurat zilnic la locul de producție. Munca în întreprindere educă și crește oamenii, ridică generații întregi care prin tot ceea ce fac adaugă noi valori la dezvoltarea ce are loc pretutindeni în țară.

Întreprinderile socialiste, puternice centre de formare a omului nou

APARIȚIA și dezvoltarea proprietății socialiste — conferă oamenilor muncii dubla calitate de producători și proprietari ai mijloacelor de producție și, prin aceasta, de beneficiari direcți a tot ce se realizează în societatea noastră, dându-se posibilitatea, în același timp de a se proclama drept criteriu unic de repartiție, cantitatea și calitatea muncii prestate în folosul tuturor.

Formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, pe baza ideologiei marxist-leniniste, a politicii generale a partidului nostru de edificare a noii societăți este de natură să întărească poziția și responsabilitatea omului în procesul muncii și al conducerii.

Având în vedere măsurile luate de Congresul educației politice și al culturii socialiste toți factorii educativi din întreprindere și, nu numai ei, au datoria ca printr-o acțiune convergentă să pună accentul mai mult ca oricând, prin toate formele și mijloacele avute la îndemână, în direcția educației politice și profesionale multilaterale a oamenilor muncii, urmînd ca rezultatele obținute în acest sens să se reflecte pozitiv și să fie măsurabile în procesul de producție.

Procedîndu-se astfel se va realiza nu numai lărgirea orizontului

ideologic al maselor în consens cu cerințele programului ideologic, cu politica și cu tezele teoretice ale partidului nostru, ci și evidențierea semnificațiilor pe care le au ele pentru întreaga viață social-politică. Dar, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la recentul Congres, „în cadrul tuturor unităților economice și sociale trebuie să asigurăm imbinarea armonioasă a producției cu educația, a muncii cu organizarea plăcută și educativă a timpului liber, făcînd din întreprinderile și instituțiile noastre puternice centre de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, cu o înaltă conștiință socialistă”.

Întreprinderile industriale, atît cele noi cît și cele cu o vechime mai mare și cu tradiții revoluționare bogate, dețin o puternică bază materială și un fond de cadre corespunzător pentru efectuarea unei ample munci politice și culturale educative. Astfel, învățămîntul politico-ideologic de partid, sindicat și U.T.C., filialele universităților de marxism-leninism, cabinetele de științe sociale, ciclurile de expuneri, conferințe, simpozioane, bibliotecile cu mii de volume, casele de cultură și cluburile, bazele sportive etc. sînt tot atîtea forme și mijloace prin care se poate acționa intens asupra modelării conștiinței oamenilor.

Din dezbaterile purtate în cadrul Congresului recent, a rezultat că entuziasmul izvorît din caracterul liber al muncii, din natura profund umană a relațiilor socialiste de producție, de colaborare și ajutor reciproc, din încrederea generată de caracterul științific și realist al politicii partidului, din conștiința profesională tot mai înaltă a oamenilor muncii, se revarsă în conștientizarea tot mai deplină a necesității de a contribui cu toată capacitatea la prosperitatea patriei. Dezvoltarea conștiinței politice a oamenilor a dus la mărirea gradului de angajare a lor la îndeplinirea sarcinilor profesionale și obștești, la amplificarea inițiativelor privind perfecționarea muncii și a producției, la extinderea mișcării de invenții și inovații; în numeroase întreprinderi s-au aplicat în ultimii ani o seamă de inițiative, care au condus la rezultate economice deosebite.

S-au detașat, prin semnificația și eficiența lor inițiativele: „Fiecare specialist — cadru tehnic și economic — să rezolve cel puțin o problemă în afara sarcinilor de producție”, „Eu produc, eu controlez, eu răspund”, „Prietenul noului angajat”, „Micronul, gramul, secunda”, „Cu microfonul printre întîrziători”, „Să lucrăm o zi pe lună cu materiale economisite”, „Contul colector al grupei sindicale”, „Tineretul factor activ în îndeplinirea cincinalului înainte de termen” și multe altele care s-au soldat în final cu economii totalizînd zeci și sute de milioane de lei.

Cu toate că în covîrșitoarea majoritate a locurilor de muncă se obțin succese prestigioase ale oamenilor muncii, se mai mențin încă și unele neajunsuri care sînt, fără îndoială, ținta principală a activității politice-educative și organizatorice desfășurată în întreprindere, pentru a fi înlăturate cu desăvîrșire. În acest sens, pot fi menționate fenomene de risipire a materiilor prime și materialelor, nefolosirea la maximum a tuturor capacităților de producție, și pe alocuri o slabă pregătire profesională, încălcarea unor tehnologii, indisciplina în muncă, îrosirea timpului de lucru prin absențe nemotivate și întîrzieri, efectuarea unor rebuturi sau a unor produse de slabă calitate și altele.

Desigur, toate acestea sînt probleme ale eticii muncii fiecăruia

PROGRAMUL FORMĂRII OMULUI NOU

și acolo unde ele se mențin, sub o formă sau alta, denotă că munca de educație ce se desfășoară nu are eficiența scontată asupra comportamentului în muncă al tuturor lucrătorilor. Bineînțeles că acolo unde se formulează critici „în general” și nu sint nominalizați cei vinovați de stările negative ce apar sau nu li se acordă, celor în cauză, ajutorul operativ și eficient, stările de lucruri negative se pot menține și evoluează în continuare negativ.

Exigențele puse în față de comportamentul oamenilor muncii în procesul muncii și în viața socială determină creșterea rolului educativ al adunărilor generale, ale oamenilor muncii, ale celor sindicale, ale U.T.C. etc., al cadrelor de conducere din fiecare unitate; ridicarea nivelului muncii politice de la om la om, al gazetelor de perete și satirice, al întregii agitații vizuale, al tuturor formelor de activitate din întreprindere ce se adresează conștiinței oamenilor.

Tineretul muncitoresc, forță importantă în progresul economic și social

ATENȚIA PRINCIPALĂ a muncii politico-educative în cadrul întreprinderii este îndreptată spre tineretul muncitor, viitorii muncitori cu înaltă calificare și specialiști care vor face să crească și mai mult prestigiul întreprinderilor noastre socialiste atât în țară cât și în străinătate.

Cînd spunem tineret, avem în vedere acea parte a populației aflată de curînd în procesul muncii și care se cere a fi îndrumată cu stăruință în direcția pregătirii temeinice și integrării socio-profesionale. Participarea tineretului în calitate de de puternică forță socială la progresul societății — așa cum se apreciază în Programul partidului — este determinată de pregătirea și integrarea sa în structurile economico-sociale, de condițiile de muncă și de viață create zi de zi. Ponderea importantă a tineretului în industria noastră socialistă este de necontestat. Media de vîrstă a forței de muncă din marea majoritate a miilor de întreprinderi intrate în funcțiune în ultimii zece ani se află între 19 și 26 de ani; cîcinalul 1971—1975 a creat circa 1,3 milioane locuri de muncă, iar cel actual — 1976—1980 — va crea încă 1—1,2 milioane locuri ce au fost și vor fi ocupate în principal de tineri.

Spre deosebire de acțiunea asupra celor integrați mai demult în procesul muncii, în care se insistă cu prioritate pentru perfecționarea muncii lor și a activității de conducere determinîndu-i să renunțe la ceea ce este vechi, retrograd, la rutină, în cazul tinerilor se urmărește de la început modelarea lor într-un fel deosebit, în spirit nou, pentru a deveni revoluționari, combativi, fermi în tot ceea ce fac. Aceasta presupune cu necesitate formarea prin muncă în cadrul întreprinderilor noastre socialiste a unui tineret viguros, cu un profil moral sănătos, la care răspunderea socială de a participa la întreaga activitate a unităților respective, inclusiv la conducere, să apară pregnant.

Partidul nostru este consecvent în preocuparea ca în educația comunistă a tineretului, multiplu și convergent desfășurată de întreaga societate, să pună pe prim plan promovarea și mai puternică a principiilor socialiste de muncă și viață — munca constituind îndatorirea de onoare a tuturor cetățenilor țării. Aceasta deoarece, în condițiile etapei actuale tineretul trebuie trecut necondiționat prin procesul unei munci diversificate pentru a i se imprima dorința și nevoia de a presta o muncă utilă, de un înalt grad de eficiență socială și de a milita neabătut pentru aplicarea în fapte a principiilor eticii și echității socialiste.

Măsurile luate de către partid de la Congresul al IX-lea al P.C.R. și pînă în prezent în privința perfecționării muncii educative în rîndurile tineretului, crearea unui cadru organizatoric corespunzător participării acestuia la conducerea întregii vieți economico-sociale sînt elocvente pentru a demonstra că procesele înnoitoare, care au loc în toate domeniile de activitate, solicită din plin efortul crescut al tineretului, determină creșterea considerabilă a rolului și sarcinilor Uniunii Tineretului Comunist, în etapa actuală, ca ajutor credincios și de nădejde al partidului în educarea și formarea pe un plan superior a tinerei generații.

Indicațiile date de secretarul general al partidului nostru la Congresul educației politice și al culturii socialiste cu privire la rolul școlii și al celorlalți factori educativi în pregătirea tineretului pentru muncă și viață, sădirea în conștiința acestuia a respectului și pasiunii pentru munca concretă, producătoare de valori materiale, înțelegerea dăruirii morale și patriotice a fiecăruia de a-și consacra întreaga energie, competență și forță de muncă dezvoltării proprietății socialiste etc. se înscriu pe linia concepției originale a conducerii partidului nostru de educare și formare multilaterală a generației tinere.

La Congresul educației politice și al culturii socialiste au fost

sopuse unor critici severe concepțiile și atitudinile unor tineri — și nu numai ale acestora — de a subaprecia munca, tendințele unora de a lucra și produce cît mai puțin, dar de a pretinde cît mai mult de la societate, atitudinile de individualism, automulțumire, de insuficiență angajare în procesul muncii și altele.

Realitățile din unitățile industriale atestă că la pregătirea și formarea pentru muncă și viață a tineretului muncitoresc iau parte deopotrivă conducerile unităților respective, organizațiile de tineret și sindicale sub conducerea nemijlocită a organizațiilor de partid, ceea ce se reflectă în aportul adus de tineret la conducerea întreprinderilor și la realizarea sarcinilor productive ale acestora.

Dintr-o cercetare cu privire la participarea oamenilor muncii la activitatea de conducere*) reținem două aspecte mai importante în legătură cu participarea tineretului la întreaga activitate economico-socială din întreprinderile luate în studiu.

● În primul rînd, este semnificativă contribuția tinerilor muncitori, care dețin o pondere însemnată în forța de muncă, la **indeplinirea sarcinilor de producție** (Toate întreprinderile luate în studiu au îndeplinit cîcinalul 1971—1975 înainte de termen); la întrecerea socialistă desfășurată sub lozincă „Tineretul factor activ în realizarea cîcinalului înainte de termen” au fost antrenati aproape 10 000 tineri, din care circa 900 s-au evidențiat lună de lună; economiile realizate la materii prime, materiale, carburanți, lubrifianti, energie și combustibili, în cele cinci întreprinderi, au atins valoarea de peste 8 milioane lei, din care creativitatea tineretului reprezentată de 25 inovații și raționalizări, se evaluează la aproape 5 milioane lei.

● În al doilea rînd, cercetarea amintită ne-a semnalat capacitatea tinerilor muncitori și a reprezentanților lor la **activitatea de conducere în cadrul întreprinderilor**. Marea majoritate a reprezentanților tineretului nu se rezumă numai la posibilitatea ce o au de a pune unele probleme ale tineretului în Consiliul Oamenilor Muncii, ci ei semnalează asemenea probleme, de cîte ori au prilejul, factorilor de răspundere din întreprinderi.

Din analiza structurii după vîrstă a membrilor Consiliului Oamenilor Muncii s-a constatat însă că numai unul singur din cei 21 se află sub 30 de ani, cu toate că ponderea tineretului în forța de muncă a întreprinderilor respective deține între 30 și 50 la sută. De aceea, pentru realizarea unei mai bune reprezentări a tineretului în organismele de conducere colectivă ale întreprinderii este necesar ca la alegerea acestora să se țină cont și de compoziția angajaților după vîrstă. Procedîndu-se astfel se va da curs cerinței exprimate de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Raportul prezentat la cel de al XI-lea Congres al P.C.R. ca în toate locurile „...trebuie să aplicăm corespunzător criteriile privind pregătirea profesională și politică, improprietărea continuă cu forțe tinere, imbinarea armonioasă a experienței cu elanul tineresc și combativitatea”.

De asemenea, participarea tineretului la conducere va fi mai eficientă dacă reprezentanții oamenilor muncii în C.O.M., pînă la 30 de ani, vor fi imputerniciți cu reprezentarea dublă, atât a întregului colectiv din care fac parte, cît și a tinerilor din cadrul acestuia.

În sfîrșit, se impune, în lumina lucrărilor Congresului educației politice și al culturii socialiste, ca în cadrul procesului educativ din întreprindere să se inițieze unele forme organizate de instruire, pregătire, perfecționare sau improspătare a cunoștințelor legate de știința conducerii pentru toți cei care se află în organismele de conducere colectivă cît și pentru toți cei ce doresc să-și lărgescă orizontul cunoașterii și în această direcție.

Referitor la educația socialistă a maselor, în consens cu cerințele dezvoltării multilaterale a societății, are un deosebit interes indicația tovarășului **Nicolae Ceaușescu** de a se constitui în întreprinderi și instituții consilii unitare de educație și cultură, care să organizeze, sub conducerea organizațiilor de partid, întreaga activitate de răspîndire a științei, de educare politică, munca cultural-artistică, precum și organizarea plăcută și educativă a timpului liber. Astfel, se va putea realiza o acțiune unitară și convergentă a organismelor de conducere colectivă, cu sindicatele, organizațiile de tineret și femeii sub îndrumarea nemijlocită a organizațiilor de partid — scopul principal fiind același pentru toți — ridicarea bunăstării materiale și spirituale a omului pentru a participa în cunoștință de cauză la orînduirea care se făurește și de a beneficia de roadele acestei orînduirii superioare.

Gheorghe IOVAN
Academia „Ștefan Gheorghiu”

*) Este vorba de cercetarea concretă realizată de un colectiv de cadre didactice și studenți de la Academia „Ștefan Gheorghiu” împreună cu activiști de partid al Comitetului județean Prahova al P.C.R., în cinci întreprinderi („Dorobanțul”, „Le Mal”, Rafinaria nr. 1, „Utilaj chimic” și „Mecanica fină — Sinaia”).

MODALITĂȚI DE ATRAGERE ÎN CIRCUITUL ECONOMIC, A RESURSELOR PRODUCȚIEI

O CARACTERISTICĂ a preocupărilor actuale ale colectivelor de muncă din unitățile industriale o reprezintă puternica mobilizare pentru atragerea în circuitul economic a rezervelor interne existente în producție, astfel încât prevederile de plan să fie nu numai îndeplinite dar și depășite. Această atitudine de înaltă responsabilitate a oamenilor muncii izvorăște din convingerea că pe măsura valorificării cât mai depline a tuturor resurselor existente în întreprinderi, secții și la fiecare loc de muncă sporește avuția națională și, odată cu ea, bunăstarea întregului popor. „Fiecare cetățean — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la recentul Congres al educației politice și al culturii socialiste — trebuie să fie conștient că bunăstarea și fericirea sa depind nemijlocit de felul cum muncеște pentru dezvoltarea economiei naționale, pentru creșterea avuției întregului nostru popor”.

Afirmarea tot mai pregnantă a spiritului gospodăresc, creativ, al oamenilor muncii, a permis ca, pe ansamblul economiei, planul producției industriale pe cinci luni să fie depășit, cea mai mare parte din sporul acesteia, față de perioada corespunzătoare a anului trecut, fiind realizat pe seama creșterii productivității muncii. În întrecerea pentru a produce mai mult, mai bine, mai ieftin, pentru valorificarea cât mai deplină a potențialului productiv, tehnic și uman, se aliniază și colectivele celor 44 de întreprinderi aparținând de Centrala industriei bumbacului. Mobilizate larg de organizațiile de partid, unitățile centralei au obținut în perioada care a trecut din acest an rezultate superioare față de sarcinile afe-
rente pe acest an.

Efectele organizării superioare a producției

O RADIOGRAFIE a activității desfășurate în primele 5 luni din acest an

relevă că la nivelul centralei principalii indicatori de plan au fost nu numai îndepliniți, ci și depășiți (tabelul nr. 1).

De menționat că, față de aceeași perioadă din 1975, în primele 4 luni ale acestui an producția globală a marcat o creștere de 16,5%, producția marfă de 8,2%, iar productivitatea muncii a sporit cu 17%. Numai realizările din primele 4 luni s-au concretizat într-o producție suplimentară față de plan de circa 180 milioane lei, înregistrându-se și o depășire a productivității muncii de 1 200 lei/angajat.

Tabelul nr. 1

Indeplinirea principalilor indicatori de plan (%)	Perioada	
	1 ianuarie — 30 aprilie	mai
Valoarea producției globale	104,1	105,0
Valoarea producției marfă	101,4	102,6
Productivitatea muncii	102,7	103,6

Numitorul comun al activității pentru dobândirea rezultatelor amintite, atât pe centrală, cât și pe fiecare întreprindere în parte, a fost perfecționarea continuă a conducerii și organizării producției. În acest context, pregătirea temeinică a producției anului 1976 a constituit una din coordonatele importante.

Desfășurând o asiduă activitate pe linia asigurării din timp a contractelor cu beneficiarii, s-a reușit ca, încă la sfârșitul anului 1975, cea mai mare parte a producției să fie contractată. Având rezolvată o asemenea importantă sarcină, întreprinderile au asigurat din vreme și o aprovizionare tehnico-materială corespunzătoare, în corelație directă cu cantitățile și sortimentele de produse ce urmează să le livreze beneficiarilor, respectiv comerțului. În a-

celasi timp, în fiecare unitate, cu sprijinul direct al specialiștilor centralei, au fost luate măsuri de revizuire a stării utilajelor, de întreținere și reparare a acestora, în așa fel încât ele să funcționeze la parametrii planificați și să fie preîntimpinate pe cât posibil opririle accidentale. Această acțiune, de o extremă importanță, a fost completată cu măsuri eficiente de organizare mai bună a producției și a muncii, în scopul utilizării cât mai depline a fondului de timp de lucru și de creștere, pe această bază, a productivității muncii.

Un fapt care merită relevat în mod deosebit este acela că centrala a promovat o largă intrajutorare între întreprinderi pentru ca experiența înaintată să fie larg și cât mai repede extinsă, putând astfel să fie introduse mai repede tehnologiile moderne de înalt randament, utilizate mai deplin capacitățile de producție, valorificate mai eficient materiile prime.

Dat fiind faptul că în ultimii ani au intrat în funcțiune numeroase întreprinderi noi, cadrele de specialiști ale centralei au acordat o atenție deosebită acestor unități și, îndeosebi, celor cu situații mai grele, cum ar fi întreprinderea textilă Slatina și întreprinderea textilă Calafat, pentru ca și ele să realizeze indicatori economico-financiarî ridicați.

Ca urmare a măsurilor luate pe linia perfecționării organizării și conducerii producției, în majoritatea întreprinderilor au fost mai bine puse în valoare, în special, capacitățile de producție și forța de muncă. Aceasta o confirmă de altfel rezultatele bune obținute pe această linie de întreprinderile Filatura românească de bumbac, „Aurora” și „Suveica” din București, „Țesătura”-Iași, „Crisana”-Oradea etc., unde productivitatea muncii a fost mai mare în primele 4 luni ale anului cu 2—6% față

de plan și cu 10-17% față de aceeași perioadă din 1975.

Din aceeași cantitate de materii prime, o producție sporită

DAT FIIND faptul că materia primă are o pondere mare în prețul de cost al produselor, că o bună parte din aceasta este adusă din import, necesitând serioase fonduri valutare, colectivele întreprinderilor Centralei industriei bumbacului au pus un accent deosebit pe gospodărirea judicioasă și valorificarea ei superioară în producție. Tocmai acest fapt a permis ca, în primele 4 luni ale acestui an, cheltuielile la 1 000 lei producție marfă să fie micșorate cu 12 lei față de realizările anului 1975. În domeniul gospodăririi și valorificării într-un grad mai înalt a materiei prime s-a acționat pe mai multe căi.

Ridicarea calității firelor și țesăturilor

O primă cale de valorificare mai bună a materiei prime o constituie obținerea din aceeași cantitate a unor sortimente superioare de fire și țesături. Aceasta, pe de o parte, pentru a putea satisface mai bine cerințele crescînde ale beneficiarilor, iar pe de altă parte, pentru a mări eficiența economică. Iată, în tabelul nr. 2, cum a fost realizat planul în domeniul calității.

Tabelul nr. 2

Îndeplinirea indicatorului de calitate %		
	Plan	Realizat
Fire de calitate A	94,7	96,5
Țesături extra + 1	76,0	77,0

Sporirea cantităților de produse superioare față de plan este rezultatul îmbunătățirii asistenței tehnice la locurile de muncă, introducerii de noi sortimente care permit valorificarea mai bună a materiei prime, ridicării calificării cadrelor. Merită relevat faptul că la întreprinderile „Dacia”, „Aurora”, Industria bumbacului din București, Întreprinderea textilă Arad, „Tirnavă”-Medias, „Bumbacul”-Timișoara, „Moldova”-Botoșani etc., creatorii de modele, cadrele tehnice studiind mai îndeaproape cerințele cumpărătorilor au îmbogățit paleta sortimentală, au pus în fabricație noi produse, asigurând prin aceasta și o mai eficientă valorificare a materiilor prime.

Pe linia valorificării superioare a

materiilor prime se înscrie și **promovarea finisajelor avansate**, care conferă produselor calități noi sau îmbunătățite de confort și purtabilitate. În trimestrul I au fost realizate cu 3 000 mii mp mai multe țesături sanforizate (cu stabilitatea dimensională) față de perioada corespunzătoare din anul trecut și cu 500 mii mp mai multe țesături hidrofo-bizate.

Reducerea consumurilor specifice

Factorul principal în gospodărirea judicioasă a materiei prime îl constituie reducerea normelor de consum. Iată de ce în numeroase unități ale industriei bumbacului (Întreprinderea „7 Noiembrie”, „Aurora” din București, Întreprinderea textilă Timișoara etc.) a fost îmbunătățit sistemul debitării firelor la mașinile de răsucit, fapt care a condus la evitarea, în bună măsură, a defectelor de ruperi. În alte întreprinderi („Țesătoria”-Codlea, „Moldova”-Botoșani, „Textila”-Lugoj etc.) a fost extins în același scop transportul intern prin paletizare și containerizare, evitându-se degradarea materiei prime și semifabricatelor. Paralel cu luarea acestor măsuri, cum și a altora, în sectoarele de producție — respectiv acolo unde se hotărăște efectiv micșorarea normelor de consum s-a desfășurat o **intensă muncă politică-educativă** pentru întărirea responsabilității în muncă, pentru utilizarea cu maximum de grijă a fiecărui gram de materie primă.

Toate aceste acțiuni s-au concretizat direct în reducerea normelor de consum. Astfel, în filaturi, **normele de consum de materie primă la fire de bumbac și tip bumbac au fost realizate în primul trimestru al anului în proporție de 99,5%, realizându-se un consum mai redus cu 0,0027 tone pentru fiecare tonă de produs finit** (fire tip bumbac). Aceasta s-a concretizat într-o economie de circa 100 tone față de norma de consum planificată și de peste 200 tone față de nivelul consumului specific obținut în aceeași perioadă a anului 1975. În ce privește norma de consum de fire de bumbac și tip bumbac pentru țesături (t/1000 mp), ea a fost realizată în proporție de 99,9% față de plan, soldindu-se de asemenea cu o economie de circa 50 tone de fire.

Consemnând aceste realizări, care demonstrează incontestabil preocuparea crescîndă de ansamblu pentru utilizarea cât mai economică a materiei prime, nu se poate să nu relevăm în același timp și faptul că nu toate întreprinderile centralei au adus o contribuție pe măsura reală a posibilităților de care dispun (în special unele întreprinderi care au intrat în funcțiune în ultimii 2-3 ani), că în unele locuri nu

au fost valorificate suficient resursele de economisire. Tocmai de aceea este de datoria centralei să sprijine în viitor și aceste unități, pentru ca și ele să se alinieze cit mai curînd în rîndurile celor cu rezultate mai bune în reducerea normelor de consum.

Reciclarea deșeurilor

Revista noastră s-a mai ocupat în coloanele sale de modul în care în-

treprinderile din industria bumbacului reintroduc în circuitul producției deșeurile, latură inseparabilă a gospodăririi și valorificării eficiente a materiei prime. În analiza făcută în prezent am avut satisfacția să constatăm că se perseverează pe acest drum, că în acest an acțiunea s-a soldat cu bune rezultate.

Forma de valorificare a deșeurilor, cu ponderea cea mai mare în cadrul sectorului de bumbac, o constituie producția firelor de vigoare. Acestea sînt utilizate la producția de țesături groase pentru îmbrăcăminte de iarnă, constituind 80% din volumul total al producției de țesături din firele respective, restul fiind reprezentat de produse ca: pături, suport P.V.C., țesături decorative și îmbrăcăminte ușoară. Date fiind calitățile mai reduse ale acestei categorii de materii prime secundare, în comparație cu cele principale, în acest an se urmărește diversificarea și creșterea valorii produselor finite. În acest scop, sectoarele de creație au fost antrenate să găsească soluții pentru ridicarea valorii acestor produse pentru a satisface mai bine preferințele cumpărătorilor, în așa fel încît prețul redus să se îmbine cu o valoare de întrebunătățire corespunzătoare.

Pentru a determina o preocupare cit mai susținută și în întreprinderi pentru valorificarea mai eficientă a deșeurilor, centrala a întocmit un plan de măsuri care prevede, printre altele: extinderea experienței întreprinderilor care reușesc să valorifice superior materiile prime secundare, efectuarea de cercetări proprii sau în colaborare pentru găsirea de noi soluții și tehnologii privind punerea în valoare a deșeurilor, crearea de noi sortimente de articole, concomitent cu testarea pe piață a acestora și altele.

AM PREZENTAT cîteva din preocupările colectivelor de muncă din industria bumbacului. Peste tot hotărîrea fiecărui colectiv este de a face ca roadele muncii să crească continuu, să fie mai bine gospodărită avuția națională, astfel ca sarcinile de plan ale acestui an, ca de altfel ale întregului cincinal, să fie nu numai îndeplinite, ci și substanțial depășite.

L. NIȚESCU
V. BARBU

Un factor de accelerare a creșterii:
REDUCEREA CHELTUIELILOR MATERIALE

„DESUBSTANȚIALIZAREA”, COMPONENTĂ INTRINSECĂ A PROGRESULUI TEHNIC

CREȘTEREA RAPIDĂ a industriei în țara noastră face necesară realizarea sarcinilor de producție cu un consum cât mai redus de substanță și energie. Reducerea acestor consumuri este favorizată de faptul că logica însăși a dezvoltării tehnicii creează prin cercetare și invenție posibilități de realizare continuă a acestei cerințe.

Sistemul tehnologic al societății fiind un sistem mare, cu numeroase intrări, cu numeroase elemente și conexiuni interioare, cu numeroase ieșiri, permite abordări și interpretări multiple, sublinieri ale unor aspecte sau ale altora și, în mod firesc, neglijarea unor probleme, o cuprindere totală nefiind posibilă decât prin agregări și simplificări. În evoluția sa istorică sistemul tehnologic dă în vileag o seamă de caracteristici scizate cu mai multă sau mai puțină precizie, cu mai multă sau mai puțină profunzime de cercetători. În prezent, de pildă, unele lucrări din literatura mondială sînt pline de reproșuri la adresa tehnicii. Se fac tot felul de recomandări vizînd îngrădirea dezvoltării acesteia. Aspectele ei pozitive, faptul fundamental că sistemul tehnologic permite atingerea unui nivel ridicat de dezvoltare economică și că el constituie, în evoluția sa, o făgăduință pentru viitorul țărilor în curs de dezvoltare sînt uneori minimizezate.

Dacă ne referim la un aspect particular, acela că în timp s-a mărit și se mărește eficiența transformării substanței naturale în obiecte cu însușiri care satisfac nevoile omului, mulți autori subliniază creșterea puterii devoratoare de substanță a sistemului tehnologic al societății. Numai arareori se sesizează faptul că, în evoluția sa istorică, tehnica tinde să-și desfășoare procesele transformatoare cu o cantitate de substanță și energie relativ cît mai mică, de fapt din ce în ce mai mică. Economia de substanță ține de esența progresului tehnic, este implantată în fondul său genetic. Fiecare generație nouă de mașini, de procese și obiecte de consum tinde să se realizeze cu o masă de substanță mai redusă decît generația anterioară. Această tendință nu se realizează într-un mod simplu și în fiecare caz în parte, ci este rezultatul

convergenței în acțiunea a numeroși factori, provenind din surse diferite. Desigur, există și factori care acționează în sens contrar. Rezultatul net însă este obținerea unei cantități crescînde de produse din aceeași cantitate de substanță extrasă din natură.

Un economist care a studiat evoluția economiei americane pe termen lung face următoarea constatare: „Într-o jumătate de secol (1900—1952) consumul total aparent de materii prime a crescut de aproape trei ori, iar produsul național net s-a mărit de aproximativ șase ori. Astfel, raportul dintre producție și cheltuielile de materii prime a crescut de peste două ori (*). Reducerea consumului relativ de substanță naturală are o semnificație specială pentru S.U.A. care au dispus de la începuturile industrializării — și dispun și astăzi — de o bogată și multilaterală bază de materii prime. Printr-o coincidență istorică și geografică America beneficiază de o abundență și varietate de resurse naturale egale de foarte puține țări din lume. Deficitul acut de substanțe naturale utile nu a amenințat pînă acum economia americană. Dacă totuși consumul relativ de materiale s-a redus explicația trebuie căutată în evoluția progresului tehnic.

O altă expresie generală a tendinței de scădere relativă a consumurilor de substanță este aceea că în numeroase țări se constată tendința netă de creștere mai înceată a producției industriei extractive în raport cu producția industriei prelucrătoare și, ca atare, scăderea ponderii industriei extractive în ansamblul producției industriale. Simplificînd lucrurile, putem spune că din aceeași cantitate de substanță se obține o cantitate sporită de valori de întrebuințare. Orice observator atent al obiectelor tehnice care ne înconjoară, fie la locul de muncă, fie acasă, unde se acumulează într-un număr tot mai mare, va fi de acord, fără prea multă reflecție, că reducerile de substanță nu s-au realizat prin simple tăieri, printr-o diminuare „gospodărească” a consumului, printr-o decizie simplă, ci prin invenție. Desigur, în anumite limite, foarte restrinse, se pot adopta și hotărîri simple, dar acestea, dacă nu modificăm structura produsului, pot afecta proprietățile lui funcționale. Reducerea consumului specific de substanță se realizează în tehnica industrială mondială de cele mai multe ori concomi-

tent cu o creștere a proprietăților utile ale produselor, fapt care poate fi ilustrat de exemplu cu aparatul de radio cu semiconductori în raport cu cel clasic, cu tuburi electronice.

Reducerea cantității relative de substanță ca urmare a acțiunii progresului tehnic este determinată și de cauze pur economice. Activitatea de extracție necesită, de obicei, o muncă grea și investiții considerabile. Mai înții local și, cu timpul pe plan general, se instaurază, la un nivel tehnic constant, acțiunea efectului descrescînd. După epuizarea zăcămintelor bogate, trebuie abordate zăcămintele din ce în ce mai sărace în substanță utilă și, ca atare, costul extracției tinde să crească. Acest efect descrescînd nu poate fi contracara decît prin aplicarea unor tehnologii noi de extracție și de identificare a zăcămintelor.

Prin preț — în cazul de față — sau prin alte mijloace sistemul de reglare economică acționează în permanență în sensul reducerii relative a cantității de substanță. Dar acțiunea lui nu este directă. Un produs nu poate deveni mai ușor prin simplul fapt că materia primă sau semifabricatul s-a scumpit. Pentru a face ca un produs cu o funcție dată să conțină mai puțină substanță este nevoie de cel puțin de o ameliorare a rețelei de fabricație dacă nu de elaborarea uneia noi. Ca urmare, comanda reglatoare de natură pur economică nu se poate realiza decît prin intermediul invenției, a unui act de progres tehnic de o amploare sau alta.

Dar ceea ce se pare că se cuvine relevat în mod special este faptul că **reducerea cantității de substanță este determinată de natura intimă a tehnicii industriale moderne, de autoreglarea sistemului tehnologic.** Logica însăși a tehnicii, dincolo de orice incitare economică directă urmărește reducerea consumului de substanță. Ceea ce este remarcabil este faptul că logica progresului tehnic urmărește acest scop pe căi foarte diferite ca amploare și ca realizare concretă: de la suprimarea unor părți foarte mari ale unui sistem și pînă la reducerea pas cu pas, milimetru cu milimetru, micron cu micron, gram cu gram a dimensiunilor și greutateii produselor. Astfel transmiterea informațiilor cu ajutorul undelor electromagnetice suprimă rețeaua de fire necesară în telefonie și telegrafie. Aviația se dispensează și ea de rețeaua intermediară de căi, menținîndu-se cu instalații speciale de pornire și sosire ș.a.

Unul din principiile importante ale proiectării sistemelor tehnice este **suprimarea unor piese și subansamble.** Desigur, numai rareori se poate întîmpla să se renunțe pur și simplu la o componentă a unei mașini. Mai frecvente sînt însă cazurile cînd numai printr-un calcul mai precis, prin reamplasarea organelor cu care interacționează organul respectiv să se poată renunța la o anumită componentă. Istoria recentă a tehnicii în țările dezvoltate cunoaște o tendință pronunțată de reducere a consumului de organe de asamblare. Proporțiile acestei reduceri sînt atît de mari încît ele au putut fi constatate printr-o diminuare relativă considerabilă a volumului total al producției ramurii producătoare de asemenea organe. Desigur, cea mai mare parte a scăderii se datorează înlocuirii masive prin îmbinare nedemontabilă — su-

* J. Kendrick, Productivity trends in the United States. Princeton University Press, Princeton, 1961. Traducerea în rusă, „Statistika”, Moskva, 1967, p. 101.

dură — a îmbinărilor demontabile precum și a unor nedemontabile cum este nituirea. Totuși, literatura constată că o parte din această reducere se datorește și suprimării unor organe de asamblare printr-un calcul mai precis al solicitărilor la care sînt supuse îmbinările și printr-o plasare optimă a organelor de asamblare.

De multe ori reducerea numărului de elemente într-un sistem mecanic se realizează printr-o **modificare de concepție a produsului**. În tehnică acționează principiul echifinalității: același scop, aceeași funcție pot fi realizate pe căi diferite, dintre care nu toate sînt la fel de economice. Inventarea unui principiu nou impune de regulă o anumită cale de dezvoltare a sistemului tehnic respectiv. Multe generații de inventatori și proiectanți, captați de inerția sistemului tehnic descoperit perfecționează într-o direcție care, la o exercitare viguroasă a spiritului critic, se dovedește a nu fi cea mai bună. Aplicarea unui principiu sau a unui „subprincipiu” nou poate să ducă la o simplificare radicală a produsului avînd aceeași funcție și exercitînd-o în condiții mai bune. Un exemplu simplu în această privință este mașina de tîns electrică. Inițial a fost creată pe baza unui motoras electric rotativ, iar mișcarea de du-te-vino a organelor de lăiere se realiza printr-un mecanism de transformare a mișcării rotative în mișcare de translație. Dezavantajele acestei transformări sînt bine cunoscute. Mașinile de tîns electrice moderne funcționează pe baza principiului vibratorului, unde mișcarea de du-te-vino a „foarfecei” se realizează în mod direct. Călea a fost scurtată, au fost suprimate organe intermediare etc.

Principiul suprimării unor piese este un caz particular al tendinței de simplificare inerentă tehnicii, tendință care funcționează prin interacțiune dialectică cu opusa ei, aceea de creare a unor sisteme tehnice din ce în ce mai complexe, complexitatea servind la sporirea puterii de adaptare a sistemului respectiv la condiții de funcționare diverse. Rămînînd la principiul simplificării observăm aici doar faptul că specializarea este un caz particular al simplificării.

Principiul simplificării ilustrează **cît de adînci sînt izvoarele reducerii consumurilor de substanță în tehnică**, și, după cum vom arăta imediat, **cît de fericit este corelată desubstanțializarea cu alte efecte pozitive**, idee care va fi implicată și în unele considerații ulterioare. Căci simplificarea, reducerea unor organe sau a unui subsansamblu, dacă sînt considerate numai din unghiul de vedere al reducerii consumului de materiale, pot părea nu tocmai lucrul cel mai important, dacă se ține seama și de cheltuielile pe care în mod inevitabil le implică orice modificare a unui sistem tehnic. Dar, în virtutea unor considerații simple rezultînd din calculul probabilităților, celelalte condiții fiind constante, un sistem tehnic alcătuit dintr-un număr mai mic de elemente are o fiabilitate mai mare și, în virtutea aceluiași considerabil, mai mult decît proporțional mai mare. De obicei prin reducerea numărului de piese se reduc frecările, vibrațiile, zgomotul (or mărirea silențiozității este astăzi unul din marile cîmpuri de bătălie în competiția internațională) și alte efecte negative împotriva cărora se luptă geniul

tehnic. Se atenuează problema pieselor de schimb, a service-ului etc.

În producerea sistemelor tehnice simplificate economiile constau, după cum este ușor de imaginat, în economii de manoperă, fonduri, timp-mașină etc. Importantă este totodată economia de muncă calificată. Se simplifică și aprovizionarea cu prefabricate și gospodărirea depozitelor etc. În felul acesta economia totală obținută ca urmare a simplificării devine în cele din urmă un multiplu al economiei de substanță.

Sînt numeroase căile de reducere a consumului de substanță care se realizează pe o cale mai directă și, care, în multe cazuri, implică mai puține schimbări de amploare a metodelor de producție înrădăcinate. Un instrument de reducere a consumului de materiale cu un rol decisiv și continuu în epoca modernă a fost **aplicarea calculului rezistenței materialelor**. Unul din istoricii acestei științe ingineresti a observat că edificiile și, în general, construcțiile din antichitate erau mult mai grele decît cele moderne tocmai pentru că romanii nu aveau la îndemînă nici un rezultat al cercetărilor din acest domeniu. Progresele științei rezistenței materialelor au asigurat, după cum se știe, realizarea unei rezistențe necesare la diferite solicitări cu un consum minim de substanță. Cercetările nu încetează și progresele acestei științe continuă și astăzi.

Este intuitiv limpede faptul că economia de substanță depinde de stăpînirea și controlul dimensiunilor în sensul cel mai larg, ceea ce în practică se traduce prin realizarea preciziei necesare. **Progresul tehnic este, printre altele, un progres continuu al metodelor și instrumentelor de măsurare și control**. Și în această privință actuala revoluție științifică și tehnică a adus soluții principial noi care permit realizarea unor dimensiuni de clase de precizie superioară. În acest context trebuie însă subliniat că nici precizia nu este un scop în sine. Precizia costă și, ca atare, un exces de precizie este o risipă la fel de dăunătoare cum este risipa de materiale.

În perioada postbelică s-a scris destul de mult despre competiția dintre metodele de prelucrare mecanică a metalului: competiția este strînsă și nu se întrevide încă perspectiva înlocuirii masive a unor metode cu altele. Această prelucrare, după cum se știe, parcurge un număr relativ mare de operații. De la forma brută în care metalul apare în procesele de furnal și de turnătorie la formele finite în care intră în piesele mașinilor. În general, se poate spune că una din tendințe este de a realiza o formă cît mai apropiată de cea finală în fazele anterioare pentru a se economisi cît mai mult din operațiile ulterioare. Această tendință are loc în siderurgie, în procesele de laminare. Creșterea ponderii tabelor subțiri în producția totală de laminate în toate țările cu siderurgie dezvoltată este expresia cea mai pregnantă a tendinței de economisire a substanței metalice și a ușurării proceselor ulterioare. Pe de altă parte, în uzinele constructoare de mașini se caută reducerea adaosurilor de prelucrare prin mărirea preciziei turnării. S-a remarcat uneori faptul că producătorii caută să folosească în măsură cît mai mare prelucrarea prin deformare plastică pentru a elimina cît mai mult sau a renunța cu totul la prelucrarea mecanică

Trebuie subliniată cu toată tăria **tendința tehnicii moderne de a reduce (desigur cu respectarea restricțiilor respective) dimensiunile produselor**. Din păcate o mare parte din literatura economică este contaminată de ideea absolutizatoare a economiilor dimensionale. Uneori se creează impresia că autorii respectivi cred că o mașină, o uzină sau un produs este cu atît mai ineficient cu cît este de dimensiuni mai mari. În realitate, în tehnica modernă, principiul economiilor dimensionale trebuie formulat în termenii economiei ai unei funcții cu restricții: un volum de funcționalitate cît mai mare la dimensiuni constante sau minime. Se poate cita ca exemplu paradoxal și izbitor cazul calculatoarelor electronice în care creșterea considerabilă a capacității calculatorului nu a fost posibilă decît prin micșorarea, cu cîteva ordine de mărime, a componentelor. Ideea economiilor dimensionale merită în continuare să fie studiată cu cea mai mare atenție datorită implicațiilor practice pe care le are.

Economia de substanță începe însă cu însăși producția de materiale. În perioada de după 1950 au crescut considerabil proprietățile de rezistență ale oțelului. Se apreciază că în perioada dintre 1960 și 1980 această creștere este de 3—4 ori. Desigur că materialele mai rezistente îndeplinesc aceeași funcție cu dimensiuni mai reduse decît cele ale materialelor mai puțin rezistente. În toate țările dezvoltate a crescut ponderea oțelurilor de calitate superioară. Alături de marile combinate siderurgice producătoare de oțeluri obișnuite au apărut microcombinatele cu un volum al producției pentru oțeluri superioare de ordinul sutelor de mii de tone.

Economii importante se obțin prin introducerea pe scară largă a maselor plastice ca materiale structurale în industria de prelucrare a metalelor, în construcții și în producția de ambalaje. Desigur, înlocuirea metalului cu o masă plastică este un act de creație complexă, care poate necesita în cazuri extreme reproiectarea întregii mașini. De aceea cuvîntul „înlocuire” nu trebuie înțeles în sensul lui simplu. Procesul continuă în ritm lent dar ferm. A continuat avansul aluminului și al aliajelor sale, precum și al altor materiale metalice și nemetalice.

În încheiere afirmăm că una din sursele majore de reducere a consumurilor de substanță în diferitele ramuri de producție, dar mai ales în industria constructoare de mașini este realizarea unei varietăți suficiente de materiale, semifabricate, piese și subsansamble. Nu vom insista aici asupra faptului că varietatea este o valoare de întrebuințare emergentă, o utilitate colectivă a mărfurilor. Acest lucru este intuitiv limpede pentru reducerea consumului de substanță. Beneficiarii din țările dezvoltate au început însă să se plîngă de faptul că varietatea de materiale care li se oferă este atît de mare încît îi dezorientează în alegere. Este de presupus deci că și aici există o măsură optimă, un optim al varietății.

Sperăm să fi sugerat prin considerațiile noastre faptul că reducerea consumului de substanță este un proces complex, asupra căruia ne propunem să revenim într-un studiu ulterior.

Ihor LEMNIJ

Exigențe ale cincinalului revoluției tehnico-științifice

PREGĂTIREA FORȚEI DE MUNCĂ ȘI CERINȚELE PRODUCȚIEI

ESTE tot mai mult resimțită nevoia ca procesul social și cel economic să fie abordate ca un întreg, luând în considerare toate aspectele sale definitorii. Astfel, abordarea structural-sistemică nu poate avea în vedere revoluția tehnico-științifică numai ca influență a creației științifice asupra tehnicii de producție și cu atât mai puțin invers, ca o asimilare mecanică a creației tehnice în sistemul productiv. Procesul complex al interrelației dintre știință și tehnică, care stă la baza revoluției tehnico-științifice rezervă un loc central, primordial forței de muncă, activității creatoare a omului. Dezvoltarea forței de muncă este o parte a însăși dezvoltării forțelor de producție.

Fără îndoială că volumul și importanța muncii inovatoare, de creație, are tendința continuă și neîntreruptă de creștere. Cu atât mai mult cu cât în munca fizică grea, operațiile de rutină sint preluate de mașini și instalații de producție, omului revenindu-i tot mai mult partea de concepție, de dirijare pe baza puterii sale de abstractizare și imaginare. Cincinalul revoluției tehnico-științifice cere eforturi deosebite pe linia creației științifico-tehnice, a asimilării celei mai valoroase tehnici în producție, a organizării producției și a muncii, la un nivel înalt, conducerea întregului proces economic către obținerea unor rezultate la nivel de performanță. Cerințele care se ridică în fața societății sint atât pe linia asigurării resurselor materiale umane și financiare, cât și de creație științifico-tehnică, de asimilare a tehnicii celei mai avansate în producție.

Forța de muncă privită ca elementul de bază al procesului dinamic al dezvoltării producției va avea rolul hotărâtor mai ales din optica considerării sistemului productiv ca un sistem care se compune el însuși din subsisteme, întreprinderi cu autonomie de producție și gestiune. Desigur, întreprinderea nu poate și nu trebuie să devină o unitate autarhică, nici din punctul de vedere al inserării ei în mecanismul economiei naționale și nici din acela al pregătirii și folosirii cadrelor. Rolul

întreprinderii de a asigura sporirea eficienței economice a folosirii mijloacelor de producție și a forței de muncă se realizează mai ales pe calea folosirii inițiativei creatoare a oamenilor muncii, a transformării întreprinderii într-un organism viu orientat spre obținerea celor mai înalte rezultate economice și materiale. Aproximarea cercetării de producție nu urmează să se realizeze prin cumulara acestor genuri de activitate de către unul sau altul din sectoare, ci, în special, prin apropierea profilului activității desfășurate de forța de muncă din întreprindere de aceea de cercetare științifică (un rol important revenind forței de muncă superior calificate).

Condițiile cele mai importante pentru realizarea acestei apropieri sint, după opinia noastră, îmbinarea profilului larg al pregătirii cu specializarea adâncă într-un anumit domeniu, interdependența strînsă între creația științifică românească, creația mondială și asimilarea acestei creații în sistemul productiv național, existența unei structuri adecvate a sarcinilor ce revin forței de muncă și a cadrelor calificate de care dispune întreprinderea a unor obiective și a unui sistem de cointerensare mobilizatoare.

Adîncirea diviziunii muncii conduce, în mod firesc, la o specializare tot mai intensă a forței de muncă. Necesitatea înlăturării neajunsurilor implicate de specializarea îngustă au condus la cristalizarea ideii că numai un profil larg de calificare poate permite mobilitatea profesională cerută de schimbările rapide care se petrec în tehnică, de cerințele de ridicare a productivității muncii. Profilul larg de calificare trebuie să se îmbine armonios cu specializarea pe anumite domenii, profilul larg constituind baza pe care se clădește și eventual se reclădește o specializare. Această idee este confirmată și de rezultatele obținute în cercetarea eficienței folosirii forței de muncă la întreprinderea „Libertatea” din Cluj-Napoca. Folosind indicatorul vitezei de promovare într-o categorie superioară de încadrare a rezultat că

persoanele încadrate în specialitatea dobîndită în facultate (s-a avut în vedere personalul cu calificare superioară), au promovat într-o categorie superioară, în medie, în 1,67 ani, pe cînd persoanele încadrate într-un domeniu înrudit cu specialitatea au promovat, în medie, în 2,9 ani într-o categorie superioară de retribuție. Fără a absolutiza valoarea cifrelor, considerăm că ele susțin destul de evident necesitatea ca absolvenții să lucreze cît mai mult cu puțință în cadrul specialității în care s-au pregătit.

Se apreciază, în general, că pregătirea la locul de muncă este mai puțin eficientă decît pregătirea prin școală^{*)}. Aprecierea este valabilă îndeosebi pentru muncitori. Calificarea superioară a forței de muncă și specializarea cadrelor cu pregătire superioară trebuie să treacă în mod obligatoriu prin ambele forme de pregătire, deoarece la această categorie de calificare cele două forme nu sint substituibile, dobîndirea unei anumite experiențe de producție fiind strict necesară oricărui specialist, iar lipsa de pregătire prin facultate, avînd în vedere valențele pe care această pregătire le asigură, este greu de conceput.

Proporția în care cunoștințele au fost dobîndite într-o formă sau alta pot influența asupra eficienței folosirii acestei categorii de forță de muncă. Folosind indicatorul viteza medie de promovare într-o categorie superioară rezultă că persoanele care au absolvit învățămîntul superior după ce au fost angajate au promovat într-o categorie superioară de retribuție mai repede (în 1,62 ani, față de 2,27 ani la celelalte persoane). Menționăm că la calcule s-a avut în vedere numai vechimea de după obținerea diplomei. Dacă se are în vedere întreaga vechime în muncă a celor care au avut contract de angajare și înainte de absolvirea facultății (avînd drept punct de plecare pentru aprecierea promovării într-o categorie superioară, categoria 1 și nu categoria 19 ca în calculele anterioare) atunci reiese că forma și durata de pregătire a acestei categorii de per-

soane a fost mai puțin eficientă. Ei au promovat într-o categorie superioară în 0,87 ani, pe cînd cei care s-au angajat după obținerea diplomei universitare în 0,45 ani.

Pornind de la faptul că cei din categoria de persoane care s-au angajat înainte de a absolvi o facultate au, în medie, cu circa 12 ani vechime mai mare decît ceilalți categorici, putem trage concluzia că există o anumită durată medie anterioară angajării care ar putea da după absolvirea facultății cea mai mare viteză de promovare.

Considerăm că aspectul relevat mai sus este interesant și din punctul de vedere al formării studentului în perioada de practică în producție. Diferența relativ mare de vechime sugerează ideea că o perioadă de muncă mai scurtă înainte de obținerea diplomei, sau o perioadă de practică în producție avînd o durată judicioasă stabilită și un conținut adecvat ar putea să determine optimul în ceea ce privește obținerea eficienței maxime a calificării.

Asimilarea creației științifico-tehnice în producție este strîns legată atît de existența unor resurse materiale și financiare suficiente, cît și de nivelul de calificare, experiența de producție, gradul dezvoltării științei organizării și conducerii producției, de experiența dobîndită în acest domeniu. Lipsa de experiență a forței de muncă conduce la situația cînd utilaje complexe sînt slab folosite, rezultatele obținute în producție cu aceleași utilaje sînt inferioare celor din întreprinderile cu aceeași înzestrare tehnică din țările avan-

sate din punct de vedere economic, productivitatea muncii crește mai încet decît volumul fondurilor fixe, cheltuielile materiale la 1000 lei producție-marfă sînt și ele influențate în sens negativ.

Viziunea sistemică asupra întreprinderii relevă existența unui volum de sarcini care să-i permită să funcționeze în bune condiții. Toate sarcinile privind organizarea, conducerea și inovația-dezvoltarea pretind un nivel înalt de instrucție și formare profesională și conștiință social-politică ridicată. Trebuie să pornim de la caracterul dinamic al structurii sarcinilor, de la necesitatea unor transformări continue în economia națională și întreprindere, de unde rezultă un caracter mobil, dar echilibrat al funcțiilor fiecărui sistem și subsistem al economiei. Realizarea cu deplină eficiență a obiectivelor cîștigului revoluției tehnico-științifice este condiționată și de degrevarea personalului tehnico-economic și de conducere cu calificare înaltă de sarcinile care se situează sub nivelul de pregătire al acestei categorii de lucrători ai întreprinderii și extinderea mecanizării muncii de birou, integrarea sistemului informațional al întreprinderii în sisteme agregate care folosesc calculatoarele. În acest fel o parte din munca afectată unor lucrări care necesită calificare medie (volumul lucrărilor care considerăm că se încadrează în această categorie este, după aprecierea exprimată în răspunsurile la un chestionar aplicat la personalul TESA de la întreprinderea „Libertatea”, de 45,5% la ingineri, de 65,72% la economiști cu

studii superioare, de 62,09% la tehnicieni și 80,05% la economiști cu studii medii) va putea fi folosită pentru altă muncă mai calificată și mai eficientă.

Privind întreprinderea ca sistem autoreglabil, mobilizarea resurselor umane, interesul pentru activitatea desfășurată trebuie să primească o atenție specială. În principal, alături de creșterea nivelului de conștiință este necesar să se acorde o atenție mai mare aspectului participativ al muncii depuse, nevoii ca satisfacția principală să se realizeze în însăși procesul muncii și nu în afara ei. Aportul individual trebuie apreciat prin prisma contribuției la realizarea producției sociale, din punctul de vedere al recunoașterii și aprecierii cît mai exacte a efortului și mai ales a rezultatelor fiecărui participant la producția socială. În același timp, forța de muncă, principala resursă a societății, trebuie să se dezvolte în strînsă concordanță cu celelalte elemente ale forțelor de producție, cu relațiile de producție pentru a putea îndeplini mărețele obiective ale Partidului Comunist Român de ridicare a societății noastre pe noi culmi de cultură, civilizație și bunăstare.

ST. SONEA
(Cluj-Napoca)

*) A se vedea în acest sens Răboacă Gheorghe, Steliana Perț: **Pregătirea și folosirea rațională a forței de muncă**, București, Edit. politică, 1973, p. 17.

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Prin mecanizarea lucrărilor, randamente și producții sporite

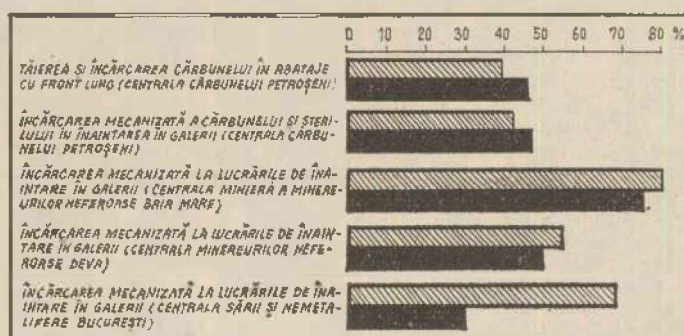
SARCINILE MARI, care revin industriei miniere pentru punerea în valoare a unor cantități sporite de substanțe minerale utile (cărboni, minereuri metalifere și nemetalifere), impun găsirea permanentă de noi și eficiente soluții tehnice și organizatorice. O cale în acest sens o reprezintă creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor.

În ultimii ani au fost alocate de către stat însemnate fonduri de investiții pentru dotarea exploatărilor miniere cu utilaje moderne de mare randament. În 1975, de pildă, s-a ajuns ca 39,7% din producția de cărbune din subteran să fie obținută prin tăierea mecanică cu combine, pluguri și complexe mecanizate. Realizările respective au fost amplificate în cursul trim. I/1976, cînd s-a obținut un indice de mecanizare de 44,6% (graficul). În ce privește lucrările de înaintare în galerii în sectorul carbonifer, nivelul de mecanizare a lucrărilor de încărcare a cărbunului și sterilului a fost în

trim. I/1976 de 45,6% față de 42,4% în 1975.

În sectorul minereurilor neferoase și nemetalifere, rezultatele obținute în 1975 în privința mecanizării operațiilor de încărcare la lucrările de înaintare în galerii, sînt destul de bune, ajungîndu-se pe total la 64%. Realizările din trim. I. 1976 sînt însă nesatisfăcătoare, ele situîndu-se sub nivelul perioadei corespunzătoare din anul precedent (graficul), ceea ce trebuie să constituie un semnal de alarmă pentru organele tehnice din întreprinderile și centralele în cauză.

La reducerea consumurilor specifice (în special de lemn) și la creșterea productivității muncii, contribuie în mare măsură și aplicarea unor tehnologii de mare randament. În exploatarea carboniferă s-a introdus și extins, de exemplu, susținerea metalică cu stâlpi individuali, extragerea cărbunilor din abataje cu mașini complexe, obținîndu-se pe această cale, în 1975, o producție de circa 14 mil. tone (cca. 75%

■ REALIZĂRI TRIM. I/1975 ■ REALIZĂRI TRIM. I/1976

Evoluția indicilor de mecanizare în sectorul extractiv al cărbunilor și minereurilor

din producția extrasă în subteran). În trimestrul I din acest an se menține aproximativ aceeași proporție, dar Centrala cărbunelui Petroșeni va trebui să urmărească ca acest ritm să fie depășit prin punerea mai deplină în valoare a întregului potențial tehnic din dotare. La exploatarea de minereuri, în urma studiilor efectuate, s-au aplicat metode înaintate de exploatare (în abataje cu înmagazinare, cu surparea tavanului artificial) prin care au fost extrase 7,7

mil. tone minereuri în anul 1975, ritmul fiind menținut și în anul acesta.

Acordînd în continuare toată atenția extinderii mecanizării lucrărilor, introducerii de procedee de mare randament, industria minieră trebuie să obțină în acest an pe lîngă creșterea simțitoare a productivității muncii, producții suplimentare de produse minerale utile și însemnate reduceri ale costurilor de producție.

O investigație în 6 unități agricole, care pune în evidență importanța unor factori și a executării la timp și de calitate a lucrărilor

REZERVE DE CREȘTERE A PRODUCȚIEI LA HECTAR

SPORIREA producției agricole în ritmurile prevăzute pentru actualul cincinal, în vederea realizării sarcinilor stabilite de Congresul al XI-lea al P.C.R. privind îmbunătățirea aprovizionării populației cu produse agroalimentare și acoperirea necesarului de materii prime agricole pentru industrie, este direct condiționată de utilizarea judicioasă a unor factori determinanți pentru creșterea producției la hectar. Între aceștia am aminti administrarea corectă și la timp a îngrășămintelor, a apei, respectarea epocii optime de efectuare a lucrărilor, asigurarea și buna folosire a mijloacelor mecanice și a forței de muncă.

Aspecte interesante în legătură cu influența principalilor factori de producție asupra nivelului producțiilor medii la hectar la culturile de grâu, porumb, floarea-soarelui, ca și privind rezervele existente pentru mai bună lor utilizare în scopul creșterii mai rapide a producției au reieșit din cercetarea efectuată în 6 unități agricole din județele Ialomița și Constanța. (vezi tabelul).

Îngrășăminte — în cantitatea și structura necesare

ANALIZA datelor privind dozele de îngrășăminte chimice administrate, pe cultură, comparativ cu recomandările ne permit să formulăm unele concluzii semnificative.

● La cultura grâului, cu excepția C.A.P. Dor Mărunt, care pe 60%, din suprafață a avut, ca premegătoare, leguminoase, unitățile din județul Ialomița au aplicat doze peste nivelul recomandat, fără ca acest efort de cheltuieli materiale să se reflecte în randamentele obținute. Cele din județul Constanța au aplicat doze inferioare celor recomandate, ceea ce nu le-a permis atingerea producțiilor medii la hectar estimate.

● La cultura porumbului, dozele aplicate au fost inferioare celor reco-

● între recomandările specialiștilor și practica din producție, un decalaj nejustificat și păgubitor ● Cum se regăsesc cheltuielile pentru îngrășăminte în randamentul culturilor? ● Fiecare udare în plus înseamnă o producție suplimentară de sute de kilograme la hectar ● Recoltarea la timp evită pierderile ● Forța de muncă din scripte și cea de pe ogor

mandate și foarte diferite de la o unitate la alta, ceea ce s-a reflectat în nivelul producțiilor realizate; C.A.P. Vilcelele, care cultivă în regim irigat, aplicând o doză egală cu 34% din cea administrată de C.A.P. Dor Mărunt, a realizat o producție medie care reprezintă 48% din randamentul acesteia.

O influență deosebită asupra nivelului producției — alături de asigurarea cantitativă a îngrășămintelor — are și administrarea acestora în structura solicitată de fiecare cultură. În general, raportul între elementele fertilizante este diferit de cel recomandat (cu deosebire la C.A.P. Vilcelele și C.A.P. Poiana), ceea ce a constituit una din cauzele obținerii unor randamente sub nivelul posibilităților.

În ce privește gradul de fertilizare a suprafețelor cultivate, din analiza a reieșit preocuparea majorității unităților de a fertiliza întreaga suprafață cultivată cu cantitățile de îngrășăminte chimice de care au dispus. Remarcăm însă, în unele cazuri, o fertilizare uni-

laterală a suprafețelor în cultură, datorită neasigurării îngrășămintelor fosfatice. În concluzie, putem reliefa faptul că în unitățile în care au fost asigurate cantitățile necesare de îngrășăminte chimice, într-o structură corespunzătoare și a existat preocuparea pentru folosirea lor rațională, nivelele de producție obținute la hectar au fost cele mai ridicate (C.A.P. Dor Mărunt).

Irigațiile: discrepanțe între posibilități și rezultate

DIN ANALIZA datelor rezultă că, în general, s-au obținut creșteri de producție — unele chiar semnificative — față de anii premegători irigații, creșteri ce pot fi atribuite în bună parte asigurării într-o măsură sporită a factorului apă. Apreciem însă că sporurile obținute la porumb și floarea-soarelui nu au fost pe măsura posibilităților create, la aceste culturi randamentele obținute fiind sub cele prevăzute în studiile tehnico-economice *). C.A.P. Vilcelele înregistrează rezultate nesatisfăcătoare la toate culturile analizate, deși în 1974 unitatea ar fi trebuit să atingă parametrii proiectați.

Una din condițiile de bază pentru realizarea unor producții mari în sistemele irigate o constituie utilizarea integrală a suprafețelor amenajate. Această condiție nu a fost respectată în unitățile studiate. Astfel, din totalul suprafeței amenajate pentru irigat, C.A.P. Palazu Mare a irigat efectiv numai 63% la grâu, 42% la porumb și 80% la floarea-soarelui.

Un alt element care a influențat nivelul producțiilor medii la hectar a fost gradul de asigurare cu factorul apă pe suprafețele efectiv irigate; unele unități au aplicat, pe o parte din suprafețe, un număr insuficient de udări. Or, după cum s-a putut constata, fiecare udare în plus s-a concretizat în sporuri de producție între 300—560 kg/ha la grâu și 30—370 kg/ha la floarea-soarelui.

Randamentele mai scăzute decât nivelurile prevăzute în STE se datoresc nu numai neadministrării numărului de udări recomandate, ci și nerespectării momentului de aplicare a acestora, carențe care s-au manifestat în unele din unitățile agricole studiate. De exemplu, la C.A.P. Vilcelele producția medie de grâu pe suprafețele irigate a fost inferioară realizărilor din perioada anterioară irigației, situație determinată de faptul că pe lângă neaplicarea udării de aprovizionare și a unui număr corespunzător de udări în timpul perioadei de vegetație, nici momentul apli-

Nivelul producțiilor medii (kg/ha)

Unități agricole	Grâu		Porumb		Floarea soarelui	
	1970—1974	1974	1970—1974	1974	1970—1974	1974
Județul Ialomița						
— C.A.P. Dor Mărunt	1273	4307	6909	8464	1991	2607
— C.A.P. Vilcelele	2638	2402	3716	4117	1701	2036
— I.A.S. Leblu-Gară*)	2807	3782	5080	4751	2483	2929
Județul Constanța						
— C.A.P. Poiana	3628	3277	4810	4908	1921	2613
— C.A.P. Palazu Mare	3874	4100	9466	4380	1856	1816
— I.A.S. M. Kogălniceanu**)	3607	3770	5644	4321	2334	2650

*) Media 1971—1974

**) Media 1972—1974

cării udărilor nu a fost respectat. Astfel, chiar în perioada lunii mai, considerată „critică” pentru cultura grului, programul săptăminal de aplicare a udărilor a fost îndeplinit în proporții care au variat între 0 și 46%. La C.A.P. Poiana, în lunile iunie, iulie și august, deși au fost programate udări pe suprafețe cultivate cu floarea-soarelui cuprinse între 100 și 250 hectare, ele nu au fost începute în termenele stabilite, ceea ce a făcut ca revenirea pe poziție a aripilor de aspersiune să nu se facă în timpul optim (decalajul crescând de la 14—15 zile la 28—30 zile); în acest fel, deși norma de udare la hectar a fost respectată, efectul ei asupra producției a fost diminuat.

Trebuie remarcat că prin amenajările date recent în exploatare au fost create condiții pentru asigurarea factorului apă la nivelul cantitativ necesar, cu respectarea momentului aplicării udărilor. De asemenea, unitățile sînt îndrumate permanent de specialiști din stațiunile experimentale și de la sistemele de irigații în care sînt încadrate. În această situație, putem aprecia că obținerea unor rezultate, în condiții de irigare, sub nivelul posibilităților existente, ceea ce conduce de asemenea la creșterea cheltuielilor materiale fără sporuri corespunzătoare de producție, se datorește în primul rînd deficiențelor menționate, legate de modul în care fiecare unitate agricolă utilizează apa. Ele au fost determinate în principal de **insuficiența numerică, fluctuația și calificarea insuficientă a forței de muncă** utilizată la exploatarea sistemelor de irigații și a utilajelor din dotare.

La rezolvarea deficitului de forță de muncă poate contribui accelerarea introducerii tractării mecanizate a echipamentelor de udare. Totodată, obținerea unor randamente ridicate în sistemele de irigații depinde într-o măsură însemnată și de întreținerea corespunzătoare a amenajărilor și a echipamentelor de care dispun unitățile agricole.

Lucrări în timpul optim — producții suplimentare

MECANIZAREA poate conduce nemijlocit la sporirea producțiilor medii la hectar, în primul rînd prin crearea posibilităților de efectuare a lucrărilor agricole în cadrul perioadelor agrotehnice optime și la un înalt nivel calitativ, reducînd astfel pierderile datorate efectuării lor prea devreme sau prea tîrziu. Unitățile la care ne referim au dispus, în general (I.A.S.-urile prin dotare proprie, iar C.A.P.-urile prin intermediul secțiilor de mecanizare — S.M.A.), de gama de mașini și tractoare necesare, ajungînd la un înalt grad de mecanizare a principalelor lucrări la culturile de grâu și floarea-soarelui. Totuși, pentru unele culturi luate în studiu s-au întîmpinat dificultăți din punctul de vedere al înzestrării

și îndeosebi în ce privește posibilitatea recoltării mecanizate a porumbului și florii-soarelui în perioada optimă. De asemenea, s-au semnalat carențe în legătură cu posibilitatea efectuării mecanizate a lucrărilor care asigură eliberarea terenului în scopul efectuării în timpul optim a lucrărilor agricole la culturile ulterioare.

La cultura grului, o influență deosebită asupra producției medii obținute are **epoca de efectuare a lucrărilor**, în special a celor de semănat și de recoltat. În general, unitățile agricole unde am efectuat cercetarea s-au încadrat în epocile recomandate de stațiunile experimentale din zonă, în ce privește epoca de efectuare a semănatului. Decalaje s-au înregistrat însă la I.A.S. Lehtiu-Gară și I.A.S. M. Kogălniceanu (circa 50°), respectiv 75% din suprafețele însămințate cu grâu fiind semănate în afara epocii optime), ceea ce a contribuit la realizarea în aceste unități a unei producții medii de grâu sub nivelul posibilităților, deși a existat dotarea necesară; cauzele, cum se întîmplă adesea, au fost de natură subiectivă — deficiențe în organizarea producției și a muncii. În ce privește recoltarea, efectuarea acestei lucrări în unitățile studiate nu a fost în totalitate încadrată în epoca optimă. (fapt determinat tot de unele neajunsuri organizatorice), din care cauză s-au produs pierderi.

Referitor la lucrările de întreținere a porumbului, o remarcă deosebită se poate face pentru C.A.P. Dor Mărunt, care a respectat în mai mare măsură perioada optimă de efectuare a acestora, fapt reflectat de nivelul producției medii la hectar — aproape 8 500 kg boabe pe teren neirigat. Adoptarea treptată de către toate unitățile agricole a unor variante de tehnologii de întreținere cu un grad mai mare de mecanizare și erbicidare oferă posibilitatea efectuării acestora în perioadele optime, cu influență directă asupra nivelului producțiilor medii la hectar.

Recoltarea porumbului reprezintă lucrarea cu cele mai mari rezerve de creștere a gradului de mecanizare, situație relevată și de faptul că în unele din unitățile agricole studiate, numai o mică parte din totalul suprafeței cultivate cu porumb a fost recoltată mecanizat (C.A.P. Vilcelele 2%, C.A.P. Poiana 34%). La C.A.P. Vilcelele, spre exemplu, recoltatul porumbului s-a efectuat manual și a durat de la 15 septembrie pînă la 24 decembrie. În legătură cu această problemă, cercetarea noastră a demonstrat că în toate unitățile agricole există suficiente rezerve pentru scurtarea perioadei de recoltare, atît prin dotarea combinelor Gloria C 12 cu echipamentele necesare pentru recoltat porumb, cît mai ales printr-o mai bună utilizare a mașinilor din dotare.

La cultura florii-soarelui, avînd în vedere gradul înalt de mecanizare a lucrărilor, nivelul producției medii este condiționat în mare măsură de respectarea epocii optime de efectuare a acestora.

Asigurarea și utilizarea forței de muncă

RANDAMENTELE LA HECTAR au fost influențate și de numărul și structura forței de muncă existente în fiecare unitate și, mai ales, de modul utilizării acesteia.

În cooperativele luate în studiu există diferențe sensibile între potențialul de muncă evidențiat în dările de seamă statistice și cel real, pe care unitățile se bazează în efectuarea lucrărilor, mai cu seamă la Palazu Mare și Vilcelele — cooperative care, dealtfel, au avut și cele mai mari dificultăți cu asigurarea forței de muncă.

Se impune asigurarea în limitele necesare a numărului de brațe de muncă tinere, în corelație cu creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor agricole. Numai în acest fel va putea fi asigurată înlocuirea forței de muncă ce va depăși limitele vârstei active.

O constatare generală, care se poate face pentru toate culturile este aceea că între întreprinderile agricole de stat și cooperativele agricole de producție există diferențe evidente în ce privește cantitatea de muncă consumată la unitatea de suprafață, diferențe care se explică prin mecanizarea în mai mare măsură a lucrărilor auxiliare la I.A.S.-uri. De asemenea, a rezultat clar **corelația între consumul de muncă la unitatea de suprafață și producția medie la hectar**. Desigur, prin aceasta nu trebuie să se înțeleagă că susținem creșterea consumului de muncă vie la unitatea de suprafață ca o condiție a sporirii producției. La nivelul tehnologiilor actuale, este necesară însă efectuarea la timp a tuturor lucrărilor care condiționează nivelul producțiilor.

Unitățile agricole studiate, și în special cele cooperatiste, se confruntă cu probleme complexe privind asigurarea cu forța de muncă necesară pentru efectuarea la timp a tuturor lucrărilor agricole, iar aceasta în condițiile în care în fiecare unitate există rezerve potențiale însemnate de forță de muncă. Aceste probleme rezultă, atît din numărul de zile-muncă efectuate pe an, cît și din faptul că o pondere însemnată din forța de muncă de care dispun unitățile cooperatiste nu este atrasă în activitatea de producție a acestora. Mai buna organizare a producției și a muncii și, în special, aplicarea consecventă a retribuirii muncii pe baza acordului global constituie rezerva principală pentru a se realiza o participare mai intensă la activitatea de producție a operatorilor, cu consecințe directe și pozitive asupra nivelului randamentelor la hectar.

Maria BUCUR,
Rodica EMANOIL,
Romeo CONSTANTIN,
Grigore VILCEANU
Institutul central de cercetări economice

ANALIZA ECONOMICO-FINANCIARĂ (II)

Condiții ● Realizare ● Efecte

ÎN NUMĂRUL 22 al revistei noastre am publicat prima parte a dezbaterii privind rolul și importanța analizei economico-financiare în procesul decizional. În numărul de față publicăm punctele de vedere exprimate în cadrul dezbaterii privind relația care există între analiza economică-financiară și funcția de control a conducerii unității economice, reliefând, în același timp, scopul cognitiv al relației diagnoză-prognoză.

Analiza și controlul

C. Topciu — Ținând seama de întreprinderea și condiționarea reciprocă a problemelor de control, analiză și evidență și de importanța lor în procesul decizional, considerăm că la nivel de întreprindere toate aceste activități trebuie să se realizeze sub o conducere unică, careia, pentru buna funcționare a sistemului, să i se asigure o înaltă autoritate. Înțeleg prin aceasta ca funcția respectivă să nu fie de nivelul unui șef de compartiment, ci să fie ridicată la nivel de conducere.

În atribuția unei astfel de funcții să se prevadă, printre altele, organizarea și realizarea controlului general al întreprinderii sub toate formele lui (preventiv, operativ-curent, ulterior), analiza economico-financiară la nivelul conducerii și a fiecărui compartiment funcțional, organizarea și conducerea evidenței, pregătirea deciziilor și urmărirea modului lor de aplicare. Toate aceste atribuții se pot realiza, după opinia mea, în cadrul organigramei fiecărei întreprinderi fără un aparat suplimentar, doar printr-o bună organizare a muncii și o judicioasă delimitare și repartizare a sarcinilor, astfel încât anumiți lucrători, mai competenți, să poată fi eliberați de unele lucrări de

rutină și să fie utilizați permanent sau temporar în activități de control, analiză și sinteză.

Cu privire la competențele existente în efectuarea analizelor economico-financiare, considerăm că în afara celor consfințite printr-un act normativ special în ceea ce privește analiza pe bază de bilanț, nu mai este necesar să se stabilească și alte competențe pe cale legală. Procesul conducerii și activitatea de control economic-financiar impun de la sine și efectuarea unor analize economice.

Referindu-ne la întreprinderi, problema care se pune este să-i obișnuim pe lucrătorii cu funcții economico-financiare să folosească și să analizeze informațiile pe care le primesc, să desprindă concluziile care se degajă și să adopte cu promptitudine măsurile ce se impun pentru bunul mers al activității. Acest proces de analiză și decizie trebuie să se desfășoare, după competențe, în cadrul fiecărui compartiment funcțional al întreprinderii și la nivelul ei central. Analizele se pot efectua periodic, la sfârșitul perioadelor de gestiune, pe baza informațiilor sintetice și analitice deja centralizate. Ele trebuie efectuate și în mod curent, în timpul desfășurării proceselor economice-financiare, folosind informațiile operative și primare. Astfel de analize prezintă importanță prin aceea că dau posibilitatea să se descopere din timp acțiunea nocivă a unor factori, care se pot înlătura pe parcurs, înainte de încheierea perioadei de gestiune.

În controlul economic-financiar, analiza economică se utilizează ca un instrument integrat procedeele de control și trebuie aplicată în funcție de obiectivele care se urmăresc. Ea devine indispensabilă în realizarea obiectivelor care privesc situația financiară a întreprinderii, situația imobilizărilor de fonduri, utilizarea mijloacelor circulante, utilizarea fondurilor fixe, îndeplinirea planului etc.

Pentru anumite situații, concluziile finale ale controlului se pot stabili numai prin utilizarea analizei economice. În cele mai multe cazuri, însă, pentru identificarea cauzelor reale ale unei abateri și pentru stabilirea răspunderilor ce se impun, numai rezultatele analizei economice nu sînt concludente, fiind necesară utilizarea și a altor procedee specifice controlului financiar. Pot fi avute în vedere, spre exemplu, obiectivele de control care vizează integritatea avutului obștesc, legalitatea operațiilor, calculul și plata retribuției, determinarea exactă a vărsămintelor către buget etc.

Pe lângă rolul ei de instrument utilizat în procesul conducerii și în activitatea de control economic-financiar, analiza economică se poate utiliza și în cadrul unor studii și cercetări care privesc activitatea unităților economice, a unor ramuri economice, efectele aplicării unor acte normative etc. Avem în vedere în acest sens anumite studii efectuate pe cale de cercetare științifică și de expertiză economico-financiară, care să se soldeze, spre exemplu, cu depistarea cauzelor reale care mențin anumite situații negative cronice în activitatea unor întreprinderi și a căilor de sporire a eficienței acestora și cu adoptarea de decizii care să impună lichidarea neajunsurilor. Astfel de studii pot fi efectuate pe bază de comandă de către institutele și centrele specializate de cercetări sau de către învățămîntul superior în cadrul integrării cu cercetarea și producția.

Credem că și expertiza economică-financiară trebuie să joace un rol mai însemnat în sprijinirea activității întreprinderilor în direcția sporirii eficienței economice. Potrivit organizării actuale la noi în țară acest gen de expertiză se efectuează numai sub forma expertizei contabile judiciare. Și sub această formă experții au posibilitatea să sesizeze anumite situații negative existente în activitatea întreprinderilor, unele re-

zerve de creștere a eficienței încă nevalorificate etc. Ei pot fi obligați să depună la birourile de experți un raport separat în acest sens. La rândul lor, birourile să informeze periodic inspecția financiară de stat cu privire la constatările făcute de experți, în vederea valorificării lor de către acest organ. După opinia noastră, sfera preocupărilor birourilor de experți se poate lărgi în sensul efectuării unor expertize economice-financiare, la cererea oricărui organ competent, pentru clarificarea sau diagnosticarea anumitor situații, aplanarea neînțelegerilor dintre anumite unități în scopul evitării fazelor litigioase etc. Printr-o asemenea reprofilare a activității de expertiză ar exista un organ independent, competent să organizeze pe bază de comandă studii, cercetări și analize economice la nivel de întreprindere, centrală sau ramură.

Relația diagnoză-prognoză

Ioan Cherteș. Analiza economică, unul din instrumentele de bază pentru înfăptuirea atributelor conducerii, trebuie să se circumscrie în totalitatea sferei de acțiune a acesteia și, ca atare, ea trebuie să se realizeze la intervale prestabilite sau în funcție de apariția unor evenimente. Cele două laturi ale activității de cercetare economică, diagnoza-prognoza, nu pot fi separate și, ca atare, nu putem fi de acord cu acei tovarăși care atribuie muncii de analiză numai un rol pasiv, de constatare, fără căutarea unor propuneri de măsuri pentru eliminarea neajunsurilor sau de desprindere a acțiunii diferiților factori negativi.

Așa cum am arătat, munca de analiză trebuie să aibă o arie amplă, atotcuprinzătoare, dar ceea ce este esențial după părerea noastră, este că analiza economică trebuie să fie în toate cazurile o activitate de cercetare îndreptată să descopere noi date și fapte despre obiectul cercetat sau, în subsidiar, să aprecieze unele elemente cunoscute care prezintă însă mari variațiuni sau incertitudini. Pe aceste considerente, am putea să împărțim analizele economice în **analize la intervale scurte de timp**, cum ar fi cele privind îndeplinirea planului sau analizele pe bază de bilanț contabil, care, în general, pot fi direcționate în vederea stabilirii abaterilor față de anumii parametri prestabiliți, în vederea desprinderii consecințelor și a măsurilor ce se impun: — **analize la intervale mari de timp**, asupra evoluției unor fenomene sau procese care au ca scop caracterizarea modului de funcționare a unor sisteme, în vederea desprinderii tendințelor de modificare a dimensiunilor acestora, care să furni-

zeze premisele luării unor decizii strategice de echilibrare în noile structuri.

Cred că utilitatea discuțiilor noastre nu constă numai în a ne referi la mai buna precizare a conceptului de analiză, ci să contribuim, totodată, cu unele păreri privind:

Modul de abordare și elaborare a analizelor. În acest domeniu există concepția elaborată cu ani în urmă, potrivit căreia analiza reprezintă comentarea unor informații economice culese și prelucrate. Mai mult, în acest domeniu există și unele păreri potrivit cărora cercetătorii în domeniul economiei ar trebui separați în două grupe: **producători de date**, cum ar fi statisticienii, contabilii, merceologii și alții și **utilizatori de date**, cum ar fi planificatorii, prognoziștii și alții. Personal, nu îmbrățișez această concepție, întrucât cele două faze, tratate separat, ar putea conduce la anumite neajunsuri, respectiv ar putea să existe cazuri de culegere, prelucrare și stocare a unor date, care să nu aibă nici o valoare de întrebuințare, și în acest caz să avem de-a face cu o risipă de muncă și mijloace. De aceea, consider că cele două faze trebuie să constituie părți integrante ale unui proiect general de cercetare, în care primul — culegerea și prelucrarea datelor — să se facă în funcție de scopurile cognitive ale analizei de diagnosticare-prognozare.

Forma și conținutul analizelor economice trebuie să fie reprezentate de comentarea informațiilor primare sau secundare, care au fost ordonate în tabele, diagrame sau alte forme de prezentare. Cred că nimeni nu poate contesta că informațiile cifrice singure nu au darul de a spune totul: de aceea comentariile (textele) sînt o necesitate, însă cu precizarea că acestea să fie făcute numai acolo unde este nevoie, respectiv să evidențieze disproporțiile, cauzele și efectele. În mai multe cazuri construirea ingenioasă a unor tabele sau grafice are, după părerea mea, o valoare analitică mai mare decât orice comentariu și, ca atare, consider că în munca de studiu și analiză economică trebuie să fim cît mai exigenți în privința dimensiunilor textului. Ca urmare, considerăm că practica actuală de elaborare și transmitere a unor scheme de analiză de către organele centrale de stat întreprinderilor și centralelor nu stimulează creativitatea și originalitatea acestora, întrucît specialiștii din întreprinderi, în majoritatea cazurilor, respectînd cu strictețe schemele, execută mai mult o muncă de rutină, în detrimentul cercetării.

Cadrele de specialiști pentru munca de analiză economică constituie o altă cerință fundamentală. În acest domeniu am vrea să amintim că, întrucît principalele decizii ale conducerii vizează

dezvoltarea fondurilor fixe, a produselor, a serviciilor și a tehnologiilor, analiza economică ar trebui să primeze în acest sector, furnizînd cercetării tehnologice elementele de bază în vederea asigurării eficienței sub multiple aspecte: randamente, mărimea seriei de fabricație, competitivitatea sub aspectul costurilor și respectiv al mărimii prețului de producție. Din păcate, cercetarea economică în acest domeniu este încă deficitară. Pentru depășirea deficiențelor actuale consider că în pregătirea de viitor a economiștilor sînt necesare unele îmbunătățiri, și anume: este necesar să fie pregătite două tipuri de specialiști: **economiști pentru gestiune economică**, care să stăpînească temeinic cunoștințe juridice, de finanțe, prețuri și tehnici de calcul, și **economiști pentru cercetare-dezvoltare**, care să stăpînească într-o mai mare măsură tehnica și tehnologia producției materiale, informatica, econometria și bineînțeles probleme de finanțe, prețuri etc.

Datorită lipsurilor în pregătirea absolvenților cu studii economice, aceștia nu pot fi folosiți imediat după absolvirea facultăților decât într-o proporție redusă în cercetare, ca urmare a lipsei de cunoștințe, în special în domeniul tehnicii și tehnologiei. Practica arată că absolvenții facultăților economice, în primii ani după absolvire, sînt folosiți mai mult în munci de calcule sau în activități funcționărești, de rutină, care pot fi exercitate de cadre fără studii economice superioare.

Întrucît și tematica dezbaterii și antevorbitorii s-au referit la cadrul legal al muncii de analiză și control, ce se efectuează la diferitele trepte ierarhice, consider că deficiențele în acest domeniu nu se datoresc nici formelor și nici normelor de organizare. Analiza economică fiind un instrument pentru realizarea atributelor și funcțiilor conducerii, considerăm că indiferent de numărul și structura compartimentelor organizatorice, conducătorii unităților trebuie să folosească eficient potențialul uman cu pregătire superioară de specialitate, stabilind în fiecare perioadă lucrările de analiză ce trebuie elaborate și persoanele de execuție, indiferent de compartimentele unde acestea își desfășoară activitatea. Analiza situației existente asupra unor probleme sau neajunsuri și măsurile ce se impun pot fi executate, în unele cazuri, și cu forțe din afara unității respective, cu condiția ca executanții externi, pe lângă competența respectivă, să-și asume răspunderea, atît asupra diagnosticii, cît și a acordării de asistență pentru implementarea soluțiilor propuse.

Dezbateri consemnată de

Maria IONIȚA

INFORMATICA ÎN SPRIJINUL PRODUCȚIEI

O METODĂ DE REDUCERE A CHELTUIELILOR MATERIALE

PORNIND de la o bogată experiență în munca de proiectare de tehnologii, mașini, utilaje, autorul articolului, doctor în economia industriei, propune o metodă pe cât de simplă, pe atât de interesantă pentru evaluarea consumului total de materie primă încorporată într-un produs, indiferent de complexitatea lui. Metoda este aplicabilă în toate procesele de producție omogene care prelucrează succesiv aceeași materie primă sau citera sortimente ale acesteia.

Ordinul de mărime al economiilor ce pot fi realizate prin folosirea metodei și importanța includerii ei în analiza economică pentru noi produse și tehnologii, în reproiectarea produselor, rezultă din cazul concret al unei uzine unde, prin depistarea și valorificarea pe faze de fabricație a deșeurilor la 3 produse din gama de utilaj chimic, urmează a se realiza economii de 7,7 milioane lei/an.

Trebuie relevat că metoda prezentată mai jos a trezit interesul deosebit și al unor specialiști de peste hotare.

CREȘTEREA ȘI DIVERSIFICAREA continuă a producției de mașini și utilaje de mare randament, valorificarea superioară a metalului, încorporarea în valoarea producției finite a unei cantități tot mai mari de muncă de concepție, ridicarea calității producției și mărirea eficienței întregii activități economice constituie, în prezent, cerințe majore în conducerea și dezvoltarea industriei construcțiilor de mașini.

Fiind cea mai mare consumatoare de metal, acestei ramuri îi revine sarcina realizării unui înalt grad de prelucrare a produselor sale, astfel ca dintr-o cantitate specifică minimă de materiale să obțină mașini-unelte, utilaje și instalații cu durabilitate și valoare de schimb tot mai ridicate. Aceasta cu atât mai mult, cu cât în perioada actuală, ponderea cheltuielilor cu materia primă în preț de cost al producției finite reprezintă peste 70%, iar prețurile pe piața internațională a materiilor prime utilizate în fabricarea metalului (minereuri, cărbuni cocsificabili, energie, combustibili) sînt într-o continuă creștere.

În cele ce urmează vom formula unele măsuri care, după opinia noastră, pot conduce la economii substanțiale de metal, pornind de la o evaluare mai exactă a consumului de materie primă încorporată în produsul finit, prin utilizarea metodei de calcul pe care am numit-o „calculul consumului specific integrat de materie primă”.

Această metodă permite: normarea științifică și controlul permanent al consumului de metal pe subansamble și produse finite, în toate întreprinderile și în toate subunitățile de producție; cunoașterea cantității specifice de deșeururi, pe structură și calitate, pe fiecare produs finit și pe fiecare operație tehnologică în parte; reducerea gabaritului, a greutății specifice a produselor finite

realizate în ramura construcțiilor de mașini etc. — iar în final, micșorarea cheltuielilor de fabricație. Totodată, determinarea și integrarea consumurilor specifice pentru obținerea materiei prime de bază — de exemplu pentru laminare (coals, minereu, feroaliaje, combustibili, energie ș.a.) și a consumurilor specifice pe produs fac posibilă stabilirea cu mai mare exactitate a rentabilității exportului în ramura construcțiilor de mașini.

În prezent, determinarea consumului specific total de materii prime pe produs finit în industrie se efectuează separat de către fiecare întreprindere, fără a se avea în vedere cheltuielile de materie primă „în amonte”, deci consumul total integrat de materii prime și semifabricate necesare și costul în valută al acestora, ceea ce face ca analiza economică a acestor cheltuieli să aibă o semnificație redusă.

În țara noastră, preocupările pentru perfecționarea și, mai ales, elaborarea de metode științifice de determinare a consumului specific integrat de materie primă, folosind instrumentul matema-

j	1	2	3		n	x	C	B
1	a_{11}	a_{12}		a_{1n}	x_1	C_1	b_1	
.....								
n	a_{n1}	a_{n2}		a_{nn}	x_n	C_n	b_n	

unde:

a_{ij} — cantitatea de deșeururi ce cade la operația i (1...n) de calitate j (1, 2...n) — deșeu masiv, span mărunț, arderi etc.

$x(x_1, x_2 \dots x_n)$ — vectorul greutate unitară a produsului finit (a semifabricatului sau a piesei) etc.;

$C(C_1, C_2 \dots C_n)$ — vectorul consumului specific total pe operația respectivă,

METODA PREZENTATĂ PERMITE:

- normarea științifică și controlul permanent al consumului de metal pe subansamble și produse finite, în toate întreprinderile și în toate subunitățile de producție;

- cunoașterea cantității specifice de deșeururi, pe structură și calitate, pe fiecare produs finit și pe fiecare operație tehnologică în parte;

- reducerea gabaritului, a greutății specifice a produselor finite realizate în ramura construcțiilor de mașini — iar în final,

- micșorarea cheltuielilor de fabricație.

tic și mașinile electronice de calcul, sînt de dată recentă. Generalizînd unele observații practice în determinarea consumului specific de materii prime pentru produse finite cu multe operații tehnologice, unde au loc „căderi” de metal și stabilind algoritmul matematic corespunzător, a fost elaborată o metodă științifică de determinare a consumului specific total (integrat) de materie primă pe unitatea de produs finit. La produsele destinate exportului, determinarea rapidă și precisă a consumului specific integrat de materie primă (inclusiv semifabricatele obținute într-o fază de prelucrare anterioară și indiferent de întreprinderea unde se obțin acestea) pe unitatea de produs presupune cunoașterea consumului specific de materie primă pe operații, a cantității de deșeururi pe structură și a prețului de export al materiei prime. Dispunînd de aceste date, se întocmește mai întîi matricea elementelor componente ale consumului specific (normat sau rezultînd din literatură de specialitate), pe fiecare operație tehnologică în parte, înscrîind în matrice operațiile tehnologice, în ordinea inversă fluxului tehnologic de fabricare a produsului finit respectiv.

Folosind notațiile corespunzătoare, tabelul elementelor componente ale consumului specific integrat de metal pe operație (semifabricat) și pe unitate de produs finit se prezintă astfel:

calculat pe unități de semifabricat, produs finit etc.;
 $B(b_1, b_2 \dots b_n)$ — vectorul consumului specific integrat (total) de metal pe unitatea de produs finit (subansamblu, ansamblu, utilaj, mașină-unelte etc.).
 Consumul specific de materie primă pe o operație tehnologică a unui semifabricat, sub forma matricială, se determină rezolvînd matricea ($\bar{A} = a_{ij}$)

CONDUCERE ORGANIZARE

unde i și $j = (1 \dots n) \dots$ respectiv însumând pe linie elementele conținute.

Analitic, consumul specific integrat se determină după această metodă, pentru fiecare operație tehnologică, prin relația :

$$C_i = \sum_{j=1}^n a_{ij} + x_i \quad (i = 1, 2 \dots n).$$

Matricea consumului specific integrat de materie primă de produs finit, adică ținând seama și de pierderile tehnologice și de cantitatea specifică de deșeuri ce cad în prelucrări anterioare ce au loc și în alte întreprinderi din altă ramură (de exemplu în metalurgie), se determină rezolvând matricea ($A = a_{ij} \dots b_{n-i}$).

Practic, consumul integrat de materie primă pe produs finit și pe fiecare operație în parte (ținând seama și de pierderile din operațiile anterioare) se determină adunând greutatea () semifabricatului cu elementele fiecărei linii (deșeuri pe structură plus pierderi mecanice, ardere), amplificat cu consumul specific ($a_{ij}b_{ij} + x_0$) realizat în tehnologia anterioară.

Analitic, consumul specific integrat de materie primă se determină cu relația :

$$B_i = \sum_{j=1}^n a_{ij} \cdot B_{i-1} \quad \text{unde :}$$

$$B_n = b_{n-1} \left(\sum_{i=1}^n a_{ij} + x_{n-1} \right) \quad \text{sau cu}$$

$$b_i = C_{i-1} \cdot b_{i-1} \quad (i = 1, 2 \dots b_n)$$

Un exemplu ipotetic de calcul și de aplicare cu cifre a acestei metode, pe un proces tehnologic restrins rezultat prin suprapunerea celor două matrici ale produsului finit :

$$(A = a_{ij} \text{ și } B = a_{ij} \cdot b_{n-1}),$$

este prezentat în tabel.

În liniile 1, 3, 5 din exemplul dat se cuprind elementele consumului specific pe fiecare operație tehnologică din flux, iar în liniile 2, 4, 6 sînt trecute elementele consumului specific pe operații și semifabricate, amplificat ținând seama

Consumul integrat de metal pe unitatea de produs finit

	Span	Fun-	De-	Alte	Re-	Pier-	Total	Pro-	Con-	Con-
	t	der	șeuri	de-	but	deri	de-	duș	sum	sum
		t	ma-	șeuri		tehnolo-	șeuri	kg	int-	int-
			sive			gice			grat	grat
									pe	pe
									ope-	pro-
									rații	duș
									t	t
Fre-	0,050	—	0,210	—	—	—	—	1 000	1 260	—
zare	0,050	—	0,210	—	—	—	0,260	—	—	1,260
Strun-	—	—	0,103	—	—	—	—	1 000	1,103	—
jire III	—	—	0,130	—	—	—	0,130	—	—	1,390
Strun-	—	—	—	—	—	0,001	—	1 000	1,001	—
jire II	—	—	—	—	—	0,001	0,001	—	—	1,391
Strun-	0,084	—	0,030	0,015	—	—	—	1 000	1,009	—
jire I	0,117	—	0,042	0,026	—	—	0,179	—	—	1,370
Maleabi-	—	—	—	—	—	0,009	—	1 000	1,009	—
lizare	—	—	—	—	—	0,014	0,014	—	—	1,584
Debi-	0,053	—	—	—	—	0,030	—	1 000	1,093	—
tare	0,083	—	—	—	—	0,064	0,147	—	—	1,731
Total	0,250	—	0,382	0,020	—	0,079	—	1 000	—	1,731

de pierderile din operațiunile anterioare. (Consumurile specifice cuprinse în tabel sînt arbitrare).

Din exemplul dat rezultă că pentru o tonă de produs (semifabricat) care are câteva operații tehnologice se consumă 1,731 t materie primă, din care 731 kg reprezintă materii prime ce cad în acest proces sub forma de deșeuri masive, span, alte deșeuri, ca și sub forma de ardere, evaporări.

Metoda are avantajul că — folosind calculul matricial, metoda de bilanț și calcul analitic al elementelor consumului specific, ținând seama de greutatea unitară a produsului sau a semifabricatului analizat, contribuie la :

- cunoașterea exactă și rapidă a necesarului de materie primă, încă înainte de începerea fabricației (contractarea) unui produs industrial ;

- determinarea cheltuielilor în valută pentru un produs industrial intern, cînd se folosesc materii prime din import sau cînd acestea fac obiectul exportului (astfel, metoda a servit la fundamentarea deciziei de eliminare din no-

menclatorul de export a unor sortimente de laminate, ținînd seama de efortul valutar pentru procurarea materiilor prime) ;

- realizarea de importante economii la cheltuielile de manoperă și la cele cu mașinile de calcul ;

- rapiditatea calculului consumului specific de materie primă necesară unui produs, exprimat într-un semifabricat ce se consumă pentru materia primă respectivă ;

- planificarea materiei prime, a transporturilor, a resurselor și modificarea corectă și rapidă a unor secțiuni de plan, controlul și mai buna gospodărire a materiilor prime în procesul de producție, care duc la importante economii de metal.

Această metodă a fost aplicată cu succes în cadrul Institutului de cercetări metalurgice, al Institutului de proiectări pentru construcții de mașini, precum și în unele uzine.

dr. Vasile OJOG

Institutul de proiectări pentru construcții de mașini

TRIBUNA EXPERIENȚEI ÎNAINȚATE

Perfecționarea pregătirii cadrelor în teritoriu

ÎN ACTUALUL CINCINAL, în județul Gorj vor fi puse în funcțiune peste 40 de mari obiective economice, se vor dezvolta cele existente. Biroul Comitetului județean al P.C.R., analizînd problemele legate de acest program de dezvoltare, a stabilit măsuri privind asigurarea necesarului de cadre de conducere și de specialitate bine pregătite, inclusiv organizarea pe plan local a perfecționării pregătirii lor profesionale.

Astfel, la inițiativa Cabinetului județean de organizare, cu sprijinul Academiei „Stefan Gheorghiu” al Institutului central pentru conducere și informatică, al Centralei carbunelui Petroșani și al altor unități, la Tg. Jiu a început, în toamna anului trecut, primul curs de perfecționare în domeniul organizării conducerii producției și a muncii, cu 40 de participanți — șefi de compartimente și cadre de specialitate în domeniul organizării, de la principalele întreprinderi din județ.

Programul cuprinde, pe lângă latura teoretică a problematicei, și o serie de

metode, tehnici și procedee care să asigure latura practică a cursului. Temele din program s-au orientat către cazuri reale din unitățile județului, iar metodele de instruire au fost, în majoritatea cazurilor, active-participative.

Într-o primă etapă de 3 luni și jumătate, cursanții au fost scoși din producție cîte o zi pe săptămînă ; sub coordonarea unui instructor, ei au participat la aplicații, studii de caz, la dezbateri atît a unor teme teoretice fundamentale, cît și a posibilităților de aplicare a unor soluții în unitățile din care proveneau. A doua etapă, care se va încheia zilele acestea, a înglobat elaborarea — de către echipe de 3-4 cursanți din aceeași întreprindere — a unor lucrări chiar în cadrul unităților economice respective, sub direcția îndrumare a Cabinetului județean de organizare și a specialiștilor din cadrul Academiei „Stefan Gheorghiu”. Aceasta a dat posibilitatea abordării unor teme mai largi, cu echipe complexe, multidisciplinare, cuprinzînd uneori și alți specialiști din unități. Sub egida cabinetului și

cu participarea unor conducători de la unitățile beneficiare au avut loc întâlniri între participanți, discuții și schimburi de păreri asupra metodelor de lucru și a soluțiilor posibile, dintre care unele parțiale, acceptate, ca bune, se aplică încă din această etapă. Cursul se va încheia printr-un simpozion cu durată de 3 zile, la care, pe lângă participanții la program, urmează să ia parte cadre de conducere și alți specialiști din întreprinderi.

Realizat prin colaborarea mai multor organisme interesate, programul reprezintă o formă nouă de îmbinare a învățămîntului cu cercetarea și producția, evidențiînd trecerea de la forme teoretice-metodologice la forme exemplificativ-aplicative, cu tendințe și perspective de acțiune-valorificare.

Nicolae OPREA

Academia „Stefan Gheorghiu”

Luca DIJMĂRESCU

Cabinetul județean de organizare Gorj

Zoltan KIRALLY

Centrala carbunelui Petroșani

În ajutorul candidaților la examenul de admitere
în învățământul economic superior

FONDUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ

PUBLICAM în continuare consultațiile de economie politică pe temele din programul examenului de admitere în învățământul economic superior.

Consultațiile sînt elaborate de membri ai catedrei de economie politică de sub conducerea prof. univ. dr. doc. N. N. Constantinescu de la Academia de Studii Economice București.

Acumularea socialistă și rata acumulării

ge procesul obiectiv al creării planificate de noi fonduri fixe și circulante, lărgirii și modernizării celor existente, precum și creșterii bazei materiale a sferei neproductive și al formării fondului de rezervă și asigurare.

Acumularea este de două feluri: productivă și neproductivă. Acumularea productivă se materializează în noi fabrici, uzine etc., reconstrucția, extinderea și modernizarea capacităților de producție în funcțiune, precum și în sporirea mijloacelor circulante necesare bunei funcționări a activității economice. Acumularea neproductivă se concretizează în construcțiile de noi clădiri pentru școli, spitale, locuințe etc. și în înzestrarea acestora cu o bază materială modernă. O parte din acumularea socialistă se încorporează în fondul de rezervă și asigurare sub forma anumitor cantități de mijloace de producție și bunuri de consum necesare continuării producției în cazul unor întreruperi neprevăzute, calamități naturale sau disproporții economice.

Fondul de dezvoltare (acumulare), prin folosirea căruia are loc acumularea socialistă, se împarte în: a) fond pentru lărgirea producției; b) fond pentru dezvoltarea bazei materiale a activităților social-culturale și c) fond de rezervă și asigurare.

Acumularea socialistă este funcția progresistă cea mai importantă a societății. Înfăptuindu-se planificat, într-o strînsă concordanță cu nevoile concret istorice ale economiei naționale și cu resursele și posibilitățile acesteia, acumularea socialistă contribuie la creșterea intensivă a forțelor de producție, la sporirea capacității societății de valorificare superioară a potențialului său material și uman, duce la modificarea structurii economiei naționale în conformitate cu tendințele progresului tehnic, are ca rezultat creșterea, an de an, a avuției materiale a societății, contribuie la crearea cadrului necesar perfecționării sistematice a ansamblului relațiilor de producție socialiste, îndeosebi a proprietății socialiste. Acumularea socialistă este temelia materială a progresului economico-social al țării, a creșterii nivelului de trai al poporului.

Dimensiunile acumulării socialiste depind, în esență, de mărimea fondului de acumulare și de eficiența cu care acesta se utilizează. Fondul de acumulare, la rîndul său, este dependent de mărimea venitului național și de rata fondului de acumulare sau, pe scurt, rata acumulării. Rata acumulării (a) reprezintă raportul procentual dintre fondul de acumulare (A) și venitul național (VN): ea pune în evidență proporția în care venitul național se împarte în fond de consum și fond de acumulare:

$$a = \frac{A}{VN} \cdot 100$$

Proporția dintre fondul de consum și fondul de acumulare

este una din corelațiile fundamentale ale economiei socialiste. De ea depind atât dezvoltarea forțelor de producție, cit și ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Această corelație este o premisă esențială a imbinării armonioase a tuturor categoriilor de interes economice din societate.

Raportul în care venitul național se împarte în fond de consum și fond de acumulare depinde de nivelul dezvoltării forțelor de producție, structura economiei naționale, dimensiunile resurselor naturale și de muncă, nivelul de trai etc. În orice situație, însă, cea mai mare parte a venitului național revine fondului de consum, el trebuind să asigure compensarea cheltuielilor cu forța de muncă, ridicarea neconținută a nivelului de trai al poporului.

În economia socialistă, stabilirea mărimii acestei corelații, prin intermediul ratei acumulării, se înfăptuiește planificat de către organele supreme de conducere ale partidului marxist-leninist și statului socialist. În genere, în socialism se folosește o rată relativ înaltă a acumulării. O rată descrescătoare a acumulării nu este de natură să asigure creșterea susținută a nivelului de trai deoarece determină treptat îngustarea bazei de creștere a venitului național și implicit, o sporire tot mai lentă a fondului de consum. Ratele relativ înalte, cu toate că determină la început o creștere mai lentă a fondului de consum, asigură însă, în ansamblu, atât reproducția lărgită într-un ritm rapid cit și condițiile pentru sporirea sistematică a fondului de consum. Dacă o rată înaltă a fondului de acumulare, într-o mărime rațională, asigură, într-o perioadă relativ scurtă de timp, o creștere absolută a fondului de consum mai mare decît o rată scăzută, în schimb o rată exagerat de mare dăunează. Ea slăbește interesarea economică a oamenilor muncii în valorificarea capacităților de producție existente, în creșterea productivității și a eficienței.

Pentru țara noastră folosirea unei rate înalte a acumulării este o necesitate imperioasă, de aceasta depinzînd în mod hotărîtor progresul general al societății.

Momente decisive în strategia repartizării venitului național pentru consum și acumulare în țara noastră au reprezentat Congresele al IX-lea, al X-lea și al XI-lea ale Partidului Comunist Român. Ele au fundamentat științific necesitatea unei rate înalte a acumulării pentru România. Această necesitate este impusă de mai multe considerente printre care: a) Dezvoltarea rapidă a forțelor de producție și lichidarea, pe această bază, a decalajului economic ce ne desparte de țările dezvoltate. În condițiile în care țările dezvoltate nu stau nici ele pe loc, apropierea de nivelurile de dezvoltare economică atinse de aceste țări nu poate fi concepută fără o rată înaltă a acumulării. b) Modernizarea structurii economiei noastre naționale, în conformitate cu cerințele progresului tehnic contemporan. c) Ocuparea cit mai completă și eficientă a tuturor celor apti de muncă. Aceasta presupune crearea de noi locuri de muncă, în special în ramurile neagricole ale economiei naționale. d) Dezvoltarea eco-

conomică armonioasă a tuturor județelor țării. e) Ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului. f) Asigurarea independenței naționale și participarea tot mai activă și competitivă a României la schimbul de valori mondiale, la diviziunea internațională a muncii etc.

Subordonată acestor considerente, rata medie anuală a fondului de acumulare în țara noastră a fost mărită de la 25,5% în anii 1961—1965 la 29,5%, în anii 1966—1970 și la 34% în cincinalul 1971—1975. În actualul plan cincinal, rata fondului de acumulare va fi de 33,5%. Această evoluție a ratei acumulării este însoțită atât de creșterea venitului național cit și de creșterea fondului de consum. Venitul național al țării a sporit în ultimii 10 ani de circa 2,5 ori, fapt ce a redus considerabil decalajul față de țările dezvoltate. Dacă în 1960 venitul național al României pe locuitor era de 8—10 ori mai mic decât al țărilor cu o dezvoltare medie, în prezent, această diferență este de 3—4 ori. Cu toate progresele evidente înregistrate, mai avem încă multe de făcut pentru a lichida rămânerea în urmă de la care am pornit. Este necesară în continuare o rată ridicată a acumulării.

Politica P.C.R. de alocare a unei părți însemnate a venitului național pentru dezvoltare a dus la creșterea fondului de consum pe locuitor și implicit la ridicarea bunăstării oamenilor muncii.

Fondul național pentru dezvoltarea economică și socială

Sursele acumulării socialiste nu se reduc numai la fondul de acumulare. În strinsă legătură cu fondul de dezvoltare (acumulare), sporirea potențialului economic al fiecărei țări socialiste este influențată și de modul de constituire și utilizare a fondului de amortizare. **Fondul de amortizare** reprezintă valoarea fondurilor fixe consumate, inclusă în prețul de cost și recuperată, în mod treptat, pe măsura vânzării mărfurilor la a căror producere au contribuit. Fondul de amortizare este destinat, în esență, să asigure înlocuirea în formă naturală a fondurilor fixe consumate, după ce ele au fost scoase din funcțiune datorită uzurii totale. Componentă a fondului de înlocuire, fondul de amortizare reprezintă, în anumite condiții, și o sursă de realizare a reproducerii lărgite. **Funcția de acumulare** a fondului de amortizare rezultă din următoarele cauze: 1. Sporirea productivității muncii în ramurile producătoare de mijloace de producție creează posibilitatea procurării, cu fondul de amortizare constituit, fie a unui număr mai mare de noi fonduri fixe, fie a unui volum egal, sau mai mic, dar cu caracteristici tehnico-economice superioare față de cele ale fondurilor fixe înlocuite. 2. Fondurile fixe sunt utilizate în producție și după recuperarea integrală a valorii lor inițiale, prestând un serviciu gratuit societății, care este concretizat în mărirea amortizărilor suplimentare. 3. Sumele bănești, care reprezintă fondul de amortizare constituit la nivelul unităților economice, se află într-un circuit continuu, în cadrul căruia se interpenetrează funcția propriu-zisă de înlocuire cu cea de acumulare.

În perioada actuală a construcției socialismului în țara noastră, potențele de acumulare a fondului de amortizare cresc considerabil. Volumul fondurilor fixe din sfera productivă sporește — în 1975 era de 7 ori mai mare comparativ cu 1950 — fapt ce duce la creșteri însemnate ale volumului fondului de amortizare din economia națională.

Mobilizarea și folosirea cu maximum de eficiență a tuturor posibilităților de acumulare socialistă se realizează cu ajutorul **fondului național de dezvoltare economică și socială a țării**. Acesta exprimă sintetic, în unitatea și interdependența lor, totalitatea resurselor materiale și financiare de care dispune societatea la un moment dat pentru sporirea și perfecționarea forțelor materiale de producție și pentru lărgirea și modernizarea bazei materiale a activităților social-culturale. El cuprinde cota din venitul național destinată dezvoltării — fondul de acumulare — fondul de amortizare care îndeplinește și funcții de acumulare, precum și alte surse.

Constituirea și utilizarea fondului național de dezvoltare economică și socială este un proces complex, strins legat de mecanismul de funcționare a economiei noastre naționale, de structura organizatorică a acesteia. Pe baza centralismului democratic, fondul național de dezvoltare economică și socială este format dintr-un sistem unitar și corelat de fonduri bănești: fondul central de dezvoltare economică și socială; fondul local de dezvoltare economică și socială constituit la unitățile administrativ-teritoriale (județe, municipii, orașe și comune); fondul propriu de dezvoltare economică-socială a unităților de stat și cooperatiste (centrale industriale, întreprinderi, organizații cooperatiste, alte organizații obștești); fondul utilizat de populație pentru construcții de locuințe, construcții gospodărești, creșterea producției agricole și a șeptelului și pentru alte bunuri cu destinații similare.

Din punctul de vedere al destinației, în esență, fondul național de dezvoltare economică și socială se împarte în: **fond de investiții și fond pentru creșterea mijloacelor circulante**.

Concomitent cu sporirea dimensiunilor fondului național de dezvoltare, în țara noastră se acordă o atenție deosebită repartiției și sporirii eficienței utilizării acestui fond. Cea mai mare parte a fondului național de dezvoltare economico-socială este utilizată pentru dezvoltarea producției de bunuri materiale.

Investițiile și necesitatea sporirii eficienței lor

Investițiile reprezintă totalitatea cheltuielilor efectuate pentru crearea de noi fonduri fixe cu destinație productivă și neproductivă, precum și pentru dezvoltarea, reconstruirea și modernizarea celor existente. Prin conținutul lor, investițiile sînt instrumentul de realizare a politicii generale a partidului și statului, de modernizare a aparatului de producție, a structurii economiei naționale, de amplasare rațională în plan teritorial a forțelor de producție. Realizarea acestui rol al investițiilor este influențată atât în volumul și dinamica fondului de investiții, cit și de eficiența cu care acesta se utilizează.

Rolul investițiilor în propulsarea creșterii economice este influențat într-o măsură însemnată de creșterea eficienței lor economice. Prin eficiența economică a investițiilor se înțelege mărirea efectelor economice obținute într-o perioadă determinată de timp, în raport cu cheltuielile de investiții efectuate. Eficiența economică a investițiilor se măsoară cu ajutorul mai multor indicatori economici. Dintre aceștia cel mai important este sporul de venit național obținut la un leu investit.

Sporirea eficienței economice a investițiilor prezintă o importanță deosebită pentru economia socialistă. Cu cit eficiența investițiilor este mai mare, cu atît la același volum de fonduri investite creșterea venitului național va fi mai rapidă, fapt ce va permite atît dezvoltarea și modernizarea rapidă a forțelor de producție, cit și ridicarea bunăstării oamenilor muncii. Creșterea eficienței economice a investițiilor este condiționată, pe de o parte, de repartizarea rațională a fondurilor de investiții pe ramuri economice și pe teritoriu, iar pe de altă parte, de calitatea activității desfășurate în legătură cu realizarea fiecărui obiectiv de investiții. În țara noastră, cea mai mare parte a investițiilor a fost și este orientată spre creșterea producției materiale, îndeosebi pentru dezvoltarea industriei și în cadrul acesteia, a ramurilor de vîrf purtătoare ale progresului tehnic: industria constructoare de mașini, chimică, metalurgică și energetică. S-au asigurat fonduri sporite de investiții și pentru dezvoltarea celorlalte ramuri: agricultură, transporturi, știință și învățămînt etc.

În politica de investiții s-a urmărit dezvoltarea armonioasă a întregului teritoriu al țării. S-a realizat amplasarea unor importante obiective economice în județele mai puțin dezvoltate fapt ce a redus decalajele economice existente în plan teritorial. Corespunzător Directivelor Congresului al XI-lea, la finele actualului cincinal urmează ca în fiecare județ să se asigure realizarea unei producții industriale de cel puțin 10 miliarde lei anual.

Creșterea eficienței economice a investițiilor necesită: a) O analiză riguroasă a modului în care sînt folosite capacitățile de producție existente și să nu se treacă la avizarea unor noi obiective economice dacă nu sînt folosite integral capacitățile deja create. Crearea de noi obiective să se facă numai după ce s-au luat toate măsurile de extindere și modernizare a întreprinderilor în funcțiune. b) Evitarea dispersării construcțiilor și stabilirea din timp a platformelor economice din fiecare județ. c) Proiectarea obiectivelor de investiții în conformitate cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane. d) Determinarea mărimumi optime a întreprinderilor și clădirilor. e) Mai buna organizare a activității în construcții astfel încît să se crească productivitatea muncii în această ramură și să se reducă costurile noilor obiective. f) Realizarea celei mai mari părți a investițiilor cu utilaje produse în țară. g) Reducerea termencilor de punere în funcțiune a investițiilor și atingerea parametrelor tehnico-economice proiectați în termenul planificat etc. Factorul timp joacă un rol însemnat în creșterea eficienței economice a investițiilor. Cu cit durata de realizare a unei investiții este mai mică, cu atît fondurile imobilizate, care nu participă la obținerea producției vor fi mai reduse și deci aportul lor la creșterea venitului național va fi și mai mare.

În țara noastră, în ultima perioadă, s-au luat importante măsuri menite să ridice pe un plan superior întreaga activitate de investiții, stabilindu-se un sistem riguros de îndatoriri și răspunderi pentru beneficiar, proiectant, constructor, furnizor de utilaje pe întreg parcursul realizării obiectivelor de investiții astfel încît acestea să se realizeze cu maximum de eficiență economică.

conf. univ. dr. Viorica NICOLAU

IMPLICAȚII ECONOMICE ALE PROGRESULUI TEHNIC (I)

DINTRE numeroasele definiții care se dau progresului tehnic, vom reține, pentru scopurile considerațiilor de mai jos, două din cele mai importante:

- **prima**, care este cea mai apropiată sensului care i se dă acestei noțiuni în utilizarea sa cea mai comună și mai răspândită, anume **creșterea nivelului tehnic al mijloacelor de producție, instrumentelor și procedeelor utilizate în producție, circulație, evidență, comunicare de informații etc.**

- **a doua**, care consideră progresul tehnic în sensul cel mai larg ca **totalitate a modificărilor calitative care determină creșterea productivității muncii cuprinzând — afară de progresul tehnic în sens îngust, menționat mai sus — și alte aspecte, ca ridicarea calificării forței de muncă, modificări ale structurii producției, perfecționări ale organizării producției, ale conducerii economiei naționale, economii în cheltuirea resurselor de muncă, de mijloace de producție, materii prime etc.**

Vom mai preciza că, în cele de mai jos, considerăm creșterea economică drept rezultat al îmbinării unei anumite cantități de forță de muncă, a unei anumite cantități de mijloace de producție și a progresului tehnic, cele două din urmă determinând creșterea productivității muncii. Bineînțeles că atât forța de muncă este presupusă a avea un anumit nivel calitativ, anume **gradul de calificare**, așa cum și cantitatea de mijloace de producție are un anumit nivel calitativ, anume **nivelul tehnic**. Progresul tehnic în accepțiunile sale mai largi sau mai restrânse înseamnă totdeauna o **modificare calitativă** a mijloacelor de producție, a forței de muncă sau/și a organizării activității de producție, cercetare, informare, circulație, schimb etc.

Cu toată această distincție netă între cantitatea de forță de muncă și de mijloace de producție pe de o parte și modificările lor calitative care reprezintă progresul tehnic pe de altă parte, acesta din urmă nu poate fi tratat în mod izolat și rupt de aspectele cantitative ale celorlalți factori de creștere și în special de aspectele cantitative ale dezvoltării mijloacelor de producție. Există o interdependență foarte strinsă între

acțiunea modificării calitative pe care o reprezintă progresul tehnic propriu-zis și aspectele cantitative legate de mijloacele de producție. Nu este suficient ca să apară într-o economie națională un anumit utilaj nou de natură a spori productivitatea muncii. Este necesar ca acest utilaj să și fie **răspândit** în condiții suficiente pentru a produce efecte economice.

Acest lucru este valabil în orice etapă de dezvoltare economică a societății. Dar gradul în care progresul tehnic antrenează asemenea modificări în ceea ce privește aspectele cantitative ale mijloacelor de producție poate să difere totuși de la epocă la epocă. Procesul de mecanizare tot mai largă a muncii este o etapă obligatorie în orice economie care se dezvoltă. În această etapă inițială mașinile apărute prin acțiunea progresului tehnic cunosc o largă răspândire având ca efect o creștere a gradului de înzestrare tehnică a muncii. Progresul tehnic antrenează deci o creștere cantitativă însemnată a mijloacelor de producție pe unitatea de forță de muncă.

Tipuri de progres tehnic

NU ESTE VORBA de fapt, aci, de nimic altceva decât de acel tip de progres tehnic — îndeobște recunoscut ca atare — în care forța de muncă este înlocuită cu mașina. Insuși procesul de înlocuire a forței de muncă cu mașina, adică procesul de mecanizare, reprezintă pe o lungă perioadă de timp — în prima etapă a dezvoltării industriale a unei țări — forma dominantă a progresului tehnic. Pentru a se putea scoate în evidență procesele economice legate de această formă a progresului tehnic — înlocuirea muncii manuale cu mașina — trebuie avute în vedere pe lângă aspectele calitative ale procesului, adică pe lângă apariția mașinii noi, și modificarea raportului cantitativ dintre munca manuală și mașină, adică răspândirea mașinii.

Orice economie națională are deci drept caracteristică preponderența în-

tr-o primă etapă de dezvoltare industrială o **răspândire înainte de toate extensivă a tehnicii**, proces care continuă până la atingerea unui anumit grad optim de înzestrare a muncii. Într-o fază mai târzie progresul tehnic este legat în mod preponderent de **perfecționările mijloacelor de producție**, adică de aspectele lor calitative.

Putem menționa ca exemplu foarte sugestiv în această privință procesul de mecanizare a agriculturii. Înzestrarea agriculturii cu tractoare și alte mașini agricole reprezintă fără nici o discuție un aspect important al urmărilor progresului tehnic, care până la atingerea nivelului optim de înzestrare constituie o caracteristică dominantă a dezvoltării agriculturii. După atingerea acestui nivel, progresul tehnic din agricultură este orientat în mod predominant spre înlocuirea unor mijloace de muncă învechite cu altele de nivel mai ridicat, aspectele cantitative ale dezvoltării rămânând pe plan secundar.

Bineînțeles că această îmbinare a progresului tehnic cu creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii are efecte din cele mai importante asupra productivității muncii sociale și deci asupra creșterii economice. Populația ocupată în producția materială va crea prin munca ei un venit național mai mare, dacă gradul ei de înzestrare cu mijloace de producție este mai înalt. Dar acest aspect cantitativ al efectului progresului tehnic nu se poate manifesta decât până la o anumită limită. Cantitatea de fonduri fixe cu care poate lucra un muncitor este limitată, ca și cantitatea de materie primă pe care el poate să o prelucraze. Înzestrarea tehnică a muncii ajunge la saturație în momentul în care sporirea cantității de mijloace de producție pe o unitate de forță de muncă nu ar mai aduce nici un spor de productivitate. Randamentul muncitorului nu mai poate crește din momentul în care această limită optimă este depășită. Această formă de progres tehnic își pierde preponderența atunci când procesul de înzestrare tehnică a forței de muncă se apropie de această limită. Preponderența devine treptat aceea formă a progresului tehnic care constă în

perfecționarea calitativă continuă a mijloacelor de producție. **Această formă de progres tehnic nu are limite.** Posibilitățile de ridicare a nivelului tehnic al aparatului de producție sînt neîngrădite. Dacă sporirea productivității muncii prin creșterea cantității de mijloace de producție pe unitatea de forță de muncă este limitată, sporirea ei prin ridicarea nivelului tehnic al mijloacelor de producție este nelimitată. Este ușor de înțeles că această a doua formă este obligatorie în situațiile în care nu mai există un disponibil de forță de muncă.

În legătură cu această problemă trebuie menționat că teoriile burgheze care susțin așa-zisa lege a randamentelor descrescînde se întemeiază tocmai pe neluarea în considerare a progresului tehnic în sensul acesta al perfecționării continue a mijloacelor de producție și a tehnologiilor. Încă Lenin a combătut această teorie, aplicată agriculturii, demonstrînd că în condițiile progresului tehnic nu poate exista nici un fel de tendință de scădere a randamentelor. Aceeași argumentare este valabilă și împotriva concepțiilor mai noi care extind această pretinsă lege și la producția industrială. Chiar unii economiști burghezi își dau seama de acest lucru. Astfel cunoscutul economist R. Solow, vorbind de economiștii clasici englezi, spune: „A fost dintotdeauna o cauză de mirare pentru mine cum oameni atît de inteligenți și percepțivi scriind în timpurile cînd revoluția industrială a-vușese loc în Anglia, puteau subestima puterea progresului tehnic, admitînd efectele veniturilor descrescînde”¹⁾.

Efecte ale progresului tehnic

CARE sînt urmările economice ale acestor două forme de progres tehnic? Clasicii marxism-leninismului au elaborat, în operele lor, problema urmărilor economice ale progresului tehnic în prima sa formă. În perioada în care a scris Marx, după saltul calitativ pe care l-a reprezentat revoluția industrială din Anglia, preponderentă era forma de progres tehnic care înlocuia munca vie cu munca trecută. Ea a continuat să domine în deceniile care au urmat și în care a trăit Lenin. În țările în curs de dezvoltare ea este și astăzi forma principală, predominantă a progresului tehnic.

Creșterea compoziției organice a capitalului, studiată de Marx și utilizată de el pentru explicarea unor procese social-economice fundamentale ale societății capitaliste, reprezintă o consecință directă a acestei forme de progres tehnic. Înlocuirea continuă a forței de muncă prin mașină impune creșterea tot atît de continuă a ponderii capitalului constant în raport cu capitalul variabil în totalul capitalului utilizat sau, într-o formă mai generală, a ponderii mijloacelor de producție în raport cu forța de muncă utilizată. Acest proces este verificat din punct de vedere istoric și se desfășoară și astăzi în econo-

miile în care are loc progresul tehnic în forma menționată. El este de fapt expresia acestei forme de progres tehnic.

Strîns legată de creșterea compoziției organice a fondurilor este teza despre dezvoltarea cu precădere a sectorului I, producător de mijloace de producție, ai economiei naționale față de sectorul II, producător de bunuri de consum. Această teză a fost elaborată de Lenin.

Vorbind de schemele lui Marx privitoare la reproducție, Lenin spunea: „Din schema lui Marx reproducă mai sus nu se poate trage nici o concluzie cu privire la precumpănirea sectorului I asupra sectorului II: ambele sectoare se dezvoltă acolo paralel. Dar această schemă nu ia în considerare tocmai progresul tehnic. Așa cum a demonstrat Marx în volumul I din „Capitalul”, progresul tehnic își găsește expresia în faptul că **raportul dintre capitalul**

variabil și capitalul constant se

micșorează treptat, pe cînd în schemă acest raport este luat ca invariabil.

Se înțelege de la sine că, dacă vom introduce această modificare în schemă, va rezulta o mai rapidă creștere a mijloacelor de producție în comparație cu mijloacele de consum”²⁾.

Prin urmare, după Lenin, creșterea cu precădere a sectorului I față de sectorul II nu este decît o expresie a legii creșterii compoziției organice a capitalului ca rezultat al progresului tehnic. Intrucît acesta din urmă provoacă o modificare continuă a raportului dintre capitalul constant și capitalul variabil în favoarea celui dintîi, rezultă implicit o dezvoltare mai rapidă a sectorului producător de mijloace de producție decît al celui producător de bunuri de consum.

Progresul tehnic are ca urmare, în concepția lui Lenin, o creștere continuă a nevoii de mijloace de producție în raport cu nevoia de forță de muncă. Acele etape ale dezvoltării economiei capitaliste care au fost caracterizate prin înlocuirea masivă a forței de muncă cu mașina au cunoscut un decalaj important între producția de mijloace de producție și producția de bunuri de consum. Lucrurile stau la fel și în economia socialistă. Industrializarea socialistă, care are ca urmare o înlocuire de mari proporții a muncii manuale cu munca la mașină pe planul întregii economii naționale, creează în același timp necesitatea unei creșteri mai rapide a producției de mijloace de producție față de producția de bunuri de consum. Bineînțeles că acest decalaj va trebui să se modifice odată cu intensitatea procesului de mecanizare.

O altă urmare a progresului tehnic în această primă formă a sa, în care se economisește munca vie prin înlocuirea ei cu munca trecută, privește **raportul dintre creșterea venitului național și creșterea produsului social total.** Știm că produsul social total cuprinde afară de venitul național și valoarea mijloacelor de producție care au fost consumate în procesul de producție, adică fondul de înlocuire, sau, în termeni reali, produsul social total cuprinde afară de produsele în care este materializat venitul național și produsele în care se materializează valoarea mijloa-

celor de producție consumate. Înlocuirea muncii vie cu munca trecută trebuie să aibă deci ca urmare o creștere în ritmuri mai rapide a fondului de înlocuire în comparație cu venitul național. În ansamblul său produsul social total va crește deci în această primă perioadă în ritmuri mai rapide decît venitul național. Pe unitatea de venit național va crește deci cantitatea de mijloace de producție cheltuite. Crește așa-numitul „coeficient de fonduri”.

Aceste efecte ale progresului tehnic în prima sa formă, de înlocuire a muncii vie cu munca trecută, respectiv de creștere a gradului de înzestrare a forței de muncă cu mijloace de producție, se vor modifica bineînțeles odată cu schimbarea formeîi progresului tehnic. Atunci cînd procesul de înzestrare cantitativă a forței de muncă cu mijloace de producție se apropie de saturație, progresul tehnic se caracterizează din ce în ce mai mult prin economia de mijloace de producție. Se accentuează procesul de introducere a tehnicii de vîrf care consumă din ce în ce mai puține resurse materiale, automatizarea și cibernetizarea producției determină creșteri de productivitate care în raport cu mărimea instalațiilor și cu conținutul lor în metal, precum și în raport cu cantitatea de materii prime prelucrate sînt cu mult mai mari decît în fazele anterioare. Contribuția unei înalte calificări a forței de muncă, din ce în ce mai rafinate, la creșterea productivității muncii este de asemenea mai mare decît înainte. Devine preponderentă forma intensivă a progresului tehnic, în care predomină perfecționarea continuă a nivelului calitativ al mijloacelor de producție în raport cu sporirea lor cantitativă pe unitatea de forță de muncă.

Ca urmare a acestui fapt are loc o modificare a tendințelor menționate mai înainte privind structura producției sociale. Se va manifesta o tendință de frînare a ritmului creșterii compoziției organice. De asemenea, se va impune și o încetinire a tendinței de creștere cu precădere a producției de mijloace de producție față de producția de bunuri de consum. Ritmurile de creștere ale celor două sectoare mari ale producției sociale vor manifesta o tendință de apropiere. Pe de altă parte, va începe să se manifeste o tendință de creștere mai rapidă a venitului național față de fondul de înlocuire și deci față de produsul social total. Fondul de înlocuire, care nu reprezintă nimic altceva decît cheltuielile materiale pe care le face societatea pentru a putea obține venitul național, va avea deci o tendință de rămînere în urmă în raport cu ritmul de creștere al acestuia din urmă. Această tendință marchează o creștere o eficienței producției sociale. Un procent de creștere a venitului național se obține în acest caz cu o cheltuială mai mică de mijloace de producție. „Coeficientul de fonduri” începe să scadă.

prof. I. RACHMUTH

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

¹⁾ Citat de dr. Aurel Iancu: Modele de creștere economică și de optimizare a corelației dintre acumularea și consum, București 1974, pag. 101-102.

²⁾ V. I. Lenin, Opere complete, vol. I. București, 1960, pag. 80.

OMUL ● TEHNICA ● MEDIUL

INSTITUTUL de științe politice și de studiere a problemei naționale a organizat — prin laboratorul „Probleme vitale ale omenirii și organizarea sistemului mondial” — o dezbatere pe tema „Oceanul — patrimoniu al întregii omeniri”. Publicăm în acest număr al „Revistei economice” : partea a II-a a comunicării prezentate cu acest prilej de *tovarășul* M. Băcescu.

OCEANUL, BOGAT TEZAU AL OMENIRII DE MÎINE (II)

Oceanul, rezervor de hrană

PRINTRE PROIECTELE mari de viitor ale forurilor mondiale se află și cercetarea resurselor biologice ale Oceanului Planetar.

Pornind de la axioma că orice formă de viață de pe glob este întreținută cu produsele fotosintezei — adică cu produsele de bază ale interacțiunii dintre radiația solară, bioxidul de carbon, clorofila, apă și sărurile nutritive din ea — înseamnă că viața animală, inclusiv viața omului, este în absolută dependență de lumea plantelor.

Faptul că s-au descoperit concentrații de săruri minerale în straturile adânci de la 400—800 m și concluzia trasă nu de mult că producția primară a oceanului ar fi de zece ori mai mare decât a uscatului, au dus la afirmația că oceanul ar putea asigura hrana omenirii veacului 21.

Algele marine. Studii recente făcute cu ajutorul radiocarbonului, în diferite zone ale oceanului, au arătat însă că producția primară de materii organice a oceanului este aproximativ egală și nu cu mult mai mare decât cea dată de vegetația uscatului, adică circa 40 000 milioane tone pe an, dar această producție organică fiind dată în primul rând de algele mărune — de fitoplancton — nu poate fi folosită direct de om ca hrană, tehnologia recoltării nefiind pusă la punct.

În unele sectoare oceanice, unde curenții reci ridică la suprafață sărurile biogene în exces (azotați și fosfați), marea devine gălbuie sau chiar tulbure, de puzderia algelor planctonice, o adăvărată „supă” de plancton. În alte sectoare, însă, planctonul este sărac, iar marea este albastră și transparentă. Or, frumoasa culoare albastră a mărilor cîntărește de poezie și care formează ochiul oricui, denotă de fapt o mare săracă în producția primară, săracă în pești, cu puțină viață în ea. Apele verzui-gălbui cum sînt cele din lungul coastelor peruvienne sau mauritaniene, spațiile predeltice, etc., dimpotrivă, indică o mare dezvoltare de alge monocelulare, o mare atracție pentru pești, deci importante zone de pescuit.

Valorificarea, prin culturi selecționate a algelor, atât a celor mari — legate de fundul oceanului, ce pot hrăni direct oamenii, ca în Japonia și, în bună parte, în China — cit, mai ales, a celor mărune, plutitoare, ce formează fitoplanctonul, este o preocupare tot mai largă.

Cele aproape 11 000 specii de alge unicelulare, care constituie fitoplanctonul, întrețin toată viața marină prin actul de fotosinteză și anume : ele hrănesc direct sau indirect cele peste 100 000 specii de nevertebrate ce formează diversele verigi ale producției secundare ; cele circa 20 000 specii de pești, precum și cele peste 100 specii de foci, delfini și alte mamifere acvatice. Or, în viitor, cel puțin pentru câteva dintre acestea, se vor putea face culturi speciale, cum s-a făcut — deocamdată timid — culturile de alge dulcișoare (Chlorella, Scenedesmus și altele), alge monocelulare ce pot produce peste 400

chintale verdeață uscată la ha/an, cu 50% albumină, în timp ce grîul, de exemplu, dă numai 30 chintale la ha, cu 12% albumină. Ele vor oferi omului de mîine un variat sortiment de alimente, bogate în proteine ușor asimilabile. Aceste alge pot fi folosite atât ca nutreț cit și ca hrană pentru om ; la prepararea hranei cosmonauților se folosește cu bune rezultate Chlorella.

Pescuitul. Omenirea va putea tripla producția mondială de pește și alte animale direct pescuibile. Ultimii ani au arătat că pescuitul anual mondial crește cam cu 8%, fiind deci departe de a ține pasul cu ritmul creșterii anuale a omenirii. Se are în vedere o dublare a pescuitului mondial pînă în anul 2000 și o creștere continuă a lui — fără a dăuna rezervelor — pînă la 200 milioane tone pe an. Această cifră ar asigura un minimum de proteine animale pentru circa 5 miliarde oameni.

Dezvoltarea pescuitului se va face mai ales pe seama oceanelor din emisfera sudică — foarte puțin exploatate pînă în prezent (dacă exceptăm pescuitul balenelor). S-a pășit și la crearea unor medii artificiale pentru a oferi baze sigure de reproducere și adăpostire a unor specii importante pentru pescuit, cum sînt langustele, homarii, marii crab-păianjeni, crabul de Kamciatka și alți raci, precum și scoicile ; din toate acestea se pescuiesc astăzi 4—5 milioane tone.

Alte surse de proteine. În ocean, trăiesc eufasidele — așa-zisul Kril — un soi de crevete, foarte abundente în apele glaciale antarctice — care transformă producția primară, în carne proprie direct și aceasta de 4 ori mai economic decât o fac peștii răpitori ; ele sînt atât de multe în acele lacuri, încît formează hrana de bază a uriașelor balene, ce pot înghiți 2 000—3 000 kg din ele pe zi.

Oamenii de știință sovietici au demonstrat că numai acești crustacei ar putea da de trei-patru ori mai multe proteine, de înaltă calitate, omului de mîine decât întregul pescuit mondial de astăzi.

Rezumînd perspectivele exploatării resurselor biologice și pornind, firește, de la cele circa 70 milioane tone produse alimentare ce se pescuiesc astăzi în Oceanul Planetar, se va putea ajunge în anul 2000—2025 la o producție de resurse clasice și de resurse noi în proporțiile următoare :

- 210 000 000 tone pește, moluște, raci ș.a., pescuiți după metodele tradiționale ;
- 150 000 000 tone kril (eufaside) din apele Antarcticii ;
- 300 000 000 tone plancton (după unii autori și mai mult).

Se vor realiza adică aproape 660 milioane tone resurse biologice.

Oceanicultura în slujba omenirii

DACĂ AM SELECȚIONA și cultiva în ocean și alte animale care pot transforma substanța organică fixată în fitoplancton — în parte

transferată și în zooplancton — cu o eficiență, nu de 30%, ca la eufausiace, ci numai de 20% — posibilitatea folosirii directe de către om a acestor substanțe organice ar atinge ușor nu o producție de 210 milioane, ci una de un miliard și jumătate tone anual (pești, moluste etc.). Dar această concentrare nu se poate face în condiții de creștere liberă în ocean a speciilor filtratoare și nici pescui cu mijloacele clasice de colectare: oceanul trebuie cultivat în mileniul ce urmează măcar așa cum se cultiva pământul — uscatul — acum 2000 de ani. **Oceanicultura** este cea mai imediată și concretă speranță de hrană a omenirii de mâine. Ea trebuie să salveze omul mileniului III, după cum agricultura și zootehnia l-a salvat pe omul paleolitic, liberându-l de teama foamei și de capriciile climatologiei.

Dar nu numai creșterile de alge, crustacee, moluste și de pești stau în vederile și studiile oceanologilor, ci și culturile de bacterii. Unele dintre acestea sunt selecționate și cultivate pentru concentrarea și depunerea unor minerale rare; altele pentru transformarea în produse nedăunătoare a petrolului scăpat la suprafața apei sau țînuit de pe fundul oceanului. Altele sunt selecționate pentru a concentra diverse minerale dizolvate, a căror extracție costă altfel încă prea scump — iar altele, pentru a fabrica direct proteine comestibile, deocamdată pentru vite, din petrol brut.

Spațiile platformei continentale — cu o bogată masă de alge fixate și de fitoplancton — o bază inițială a producției primare — dau 50% din toată hrana marină folosită de om — peste 100 milioane tone de pește pe an în viitorul apropiat. Zona înfruntării curentilor reci cu cei calzi, precum și sectoarele unde apele reci urcă din adânc spre suprafață, deci zonele izbucurilor — produc ceaaltă jumătate a biomasei ce poate fi vinată de om: clupeide, eufauside, și alți pești sau crustacei.

Din experințele reușite, din instalațiile deja rentabile din diversele părți ale lumii pentru creșterea puținelor specii marine parțial domestice, cum sunt cele de chefal, de cambule, de asemenea de midii și stridii, în parte și de caracatițe, sau languste, reiese că se poate ajunge pe baza unei mari culturi gospodărești, la producții ce echivalează pe cele din crescătoriile intensive de păsări și porci.

Producția de midii pe ha într-un an în Spania, este de 300 tone carne. Deci mai mult decât recordul de creștere a crapului deținut de Java (127 tone anual pe hectar).

Producția japoneză de stridii atinge ușor 35 000 kg la hectarul de mare, reușindu-se chiar, într-o zonă de numai 1 600 km², — mai mică decât Canalul Bristol și cam cit suprafața cultivabilă a platformei continentale românești, între 0—25 m adâncime — să se scoată 120—180 milioane tone pe an (deci de 2—3 ori mai mult decât întreaga cantitate de pește pescuit în lume).

Din exemplele date, rezultă că, la suprafețe egale, oceanul poate produce mai mult decât uscatul, dacă va fi cultivat. Pe uscat, masa vegetală o domină net pe cea animală, cu raportul de 2.000:1. În ocean masa animală este dominantă, deoarece zona vegetală ocupă numai a cincisprezecea parte din volumul apei.

O și mai îndrăzneată formă de maricultură s-a încercat cu rezultate foarte bune în regiunea Insulelor Virgine. Acolo, numai la 1,6 km de țărm sînt adîncimi de 1 000 m. De la 870 m se pompează apa rece bogată în fosfați, azotați, silicați și alte substanțe nutritive dizolvate și se întreține cu ea o puternică „înflorire” (colorează marea în verde, brun, argintiu etc.) de fitoplancton în bazine litorale. Cu ele se hrănesc apoi cîteva specii de moluste valoroase din neamul stridiilor și pectenilor și unele crustacee ce se dau ca hrană homarilor și langustelor.

Pentru ca oamenii de mâine să poată face față necesităților de hrană în raport cu ritmul lor de creștere, trebuie nu numai să sporască, pe toate căile, suprafețele arabile ale planetei și producția la hectar (pentru a spori astfel septelul universal) dar mai ales ei trebuie să învețe să domine și să cultive oceanul, să selecționeze și să crească tot mai multe alge și cit mai valoroase animale folositoare hranei și industriei alimentare — bogată sursă de proteine animale. Dar aceste culturi marine se fac deocamdată numai în ape și bazine sălcii și privesc mai ales scoicile și crustaceele. În timo ce cultura animalelor dulcicole crește mereu, depășind deja producția apelor naturale, despre o maricultură sau oceanicultură intensivă nu se poate încă vorbi.

Maricultura, oceanicultura ori acvacultura marină, cum i se mai spune, produce însă de pe acum mai mult decât tot pescuitul mondial, el însuși avînd ca bază platforma continentală. În spațiul ei trebuie considerate următoarele posibilități:

- crearea unor parcuri submarine pentru cultura plantelor și animalelor, la 15—30 m adîncime, parcuri îngrijite și supravegheate de acvanauți și păzite de către delfini dresați;

- folosirea dirijată a deșeurilor organice de la fabricile de

zahăr, celuloză, spirt etc., vărsate în strate mai adînci de apă, sub zona agitată de hulă (30—40 m), pentru a provoca acolo, o ușoară eutrofizare, adică o îmbogățire, „o îngrășare” a apelor în substanțe biogene atît cit este necesar pentru o mai activă producție de alge monocelulare, selecționate și ele, și de zooplancton, hrană pentru larve și puii de pești sau pentru scoicile din torcurile submarine. Maricultura mai de larg și mai de adînc (30—40 m), pe piloni, are avantajul de a reduce concurența răpitorilor și epibioza (fixarea de organisme nefolositoare pe ele). Reziduurile de substanțe organice aruncate în mare nu trebuie să depășească însă o anumită limită căci altfel, prin scăderea oxigenului ce-o provoacă noaptea, pot ucide animalele de creștere. Industriile ce au ca deșeuri fosfați și nitrați pot spori baza nutritivă a fitoplanctonului, dar cantitatea lor trebuie reglată riguros.

- cultivarea de alge selecționate și, prin eutrofizarea dirijată a fiordurilor și lagunelor, cultivarea de bacterii și anumite ciuperci marine ce pot și ele sintetiza substanța organică, pentru a spori producția primară.

- dirijarea apelor încălzite — ce ies de la reactori — și neutralizate din punct de vedere al nocivității — către zonele reci. În apele încălzite cu emergenții de la reactorii atomici, în Anglia s-a realizat o creștere de două-trei ori mai rapidă a peștilor (cambulă, de exemplu).

- atragerea peștilor nu numai prin ape calde ci și prin hrana artificială, chimicale, vibrații, împingerea cirdurilor lor de către delfini; ne mai gîndim la o maricultură de larg, nu numai de laguna și estuare, la creșterea de moluste pe pontoane suspendate în plin curent sau în zone de maree, pentru a se reinnoi mereu hrana masei de animale din cultură, cum se fac recent culturile de perle în Japonia etc.

Fitoplanctonul, esalonul prim al producției oceanice, consumă anual, cum se știe, doar o infimă cantitate de săruri biogene aflate mai jos de 200 m. De aceea se studiază posibilitatea ridicării substanțelor nutritive de la 400—800 m adîncime spre zonele productive, în vederea sporirii producției primare, deci a aprovizionării animalelor marine cu furaj nelimitat. Exemplul Insulelor Virgine a demonstrat, practic, că este posibilă această operație și că se poate extinde. Se întrevede, asadar, perspectiva unei vaste pisciculturi marine, fără concurenți și fără probleme de sezon.

- folosirea în maricultură a metodelor agriculturii: transplantare, încrucișări, reproducere artificială, eliminarea prădătorilor și a speciilor nefolositoare pentru cultivarea peștilor în condiții optime, folosirea fertilizanților, temperaturilor optime etc.;

- asigurarea calității apei pentru organismele folosite în maricultură — ecosistemele artificiale ale lor fiind foarte sensibile la poluări — aceasta mai ales pentru speciile filtratoare. Într-adevăr, stridiile, midiile etc., acumulează unii agenți poluanți de sute și de mii de ori mai mult decât concentrarea lor în mare, așa încît devin nocive și impropriei hranei omului. Din cauza poluării, în S.U.A., de exemplu, au fost părăsite aproape jumătate de milion de hectare de ferme ostreicole (ce cultivau stridii), pentru că deveniseră dăunătoare sănătății publice, din pricina resturilor urbane, iar alte 500 000 hectare au fost scoase din producție din pricina altor forme de poluare (petrol). Aceste exemple sînt îndeajuns de grăitoare spre a arăta uriasa pagubă, dublă, pe care o poate cauza poluarea: pierderea costului unei investiții în ferme submarine, ferme ce trebuie imediat părăsite în atîr cazuri, apoi scoaterea de pe piață a peste o sută de milioane kg carne de stridii (Crasostrea), dacă sacotim doar la 100 kg pe an producția unui hectar. Trebuie oprită cu strictete aruncarea în mare a reziduurilor, insecticidelor, clorului, D.T.T.-ului, acestea împiedicînd fotosinteza, deci tocmai ciclurile energetice și chimice ce întrețin biosfera (ciclul apei, al carbonului, al oxigenului etc.).

- aducerea de săruri din apele adînci. Apele zonei fără lumină sînt de 10—15 ori mai bogate în materii anorganice nutritive. Pompată la suprafață, pe lîngă obținerea apei dulci și a unui climat mai sănătos, vor putea fi vărsate și în lagune, unde vor spori producția primară, făcînd din ele crescătorii pentru pești, crustacee etc.; pe alocuri s-a și ajuns la 280 tone pe ha de pești în asemenea condiții.

În Marea Neagră vor putea fi crescute midii cu valve mai subțiri și mai curate, adică fără crustele greu de curățat ale animalelor crescute pe ele și ale algelor ce se fixează, cum sînt midiile de adînc caracteristice acestei mări. Se poate astfel ajunge la 8 tone pe ha.

- Sursă principală de... apă dulce. După diferite calcule hidrologice reiese că de la începutul secolului XXI apa dulce nu va mai putea satisface integral cerințele omenirii; resursele de apă ale uscatului se consideră că vor putea fi epuizate cu mult înaintea celor de hrană. Oceanul va suplini însă mai ușor

această lipsă decît penuria resurselor alimentare. Decî resursa lui cea mai de preț va fi tocmai... apa dulce extrasă prin desalinizarea apei.

Se cunosc peste 90 metode fizice și chimice de desalinizare, ce se aplică în 22 de țări (în sectorul Mării Mediterane, al Mării Caraibilor, în Australia, Japonia, America de Nord, America de Sud și în Asia Mică și, mai ales, în jurul golfului Persic), cu o capacitate de aproape 200 milioane litri pe zi; aproximativ 100 milioane oameni beau deja apă dulce din ocean.

Apa dulce se poate obține folosind desalinizarea și ca sursă de condensare a umezelii din aer. Desalinizarea cu ajutorul energiei atomice, asociată cu extracția de chimicale din ocean, este folosită în Key West Florida și poate produce circa 10 milioane litri apă dulce în 24 de ore.

Unii specialiști preconizează chiar o folosire a temperaturii terestre ca sursă ieftină pentru desalinizare: anume niște explozii atomice subterane, la adîncimi unde temperatura este de 300°. Ele ar produce imense încăperi subterane, iar apa dirijată într-acolo s-ar evapora sub presiune. Vaporii ar fi o sursă permanentă de aburi ce s-ar condensa la suprafață în apă, iar sarea ar rămîne la fund. Aburii fierbinți ar putea fi folosiți și ar produce electricitatea și pentru încălzire, folosințe ce-ar da un venit care ar acoperi chiar și cheltuielile pentru instalații.

Oceanul va produce miine nu numai apă de băut, ci chiar și apa necesară creșterii producției materiei organice a uscatului. El va procura deci apa necesară agriculturii și altor industrii, atunci cînd se vor ieftini procedeele de desalinizare.

„Atacul” științific al oceanului

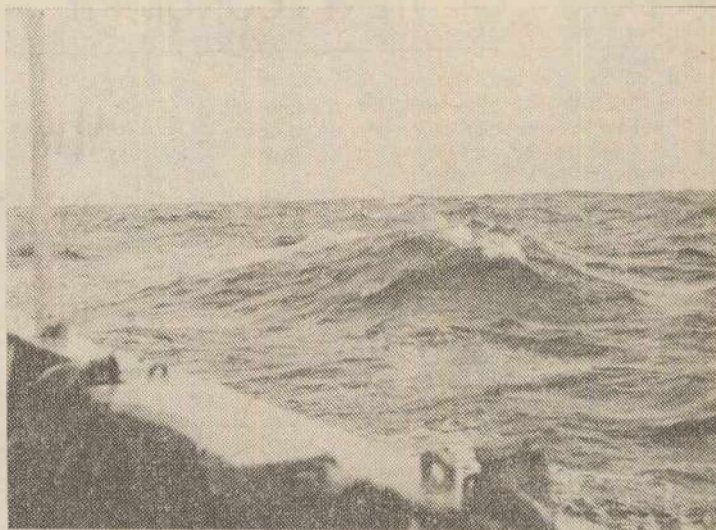
OCEANUL generează climatologia uscatului: cei 420 000 km² apă evaporă anual de pe fața lichidă a Terrei, sub acțiunea soarelui, sint purtați de vînturi în jurul pămîntului, dînd ploî, zăpezi, rouă, ceață. Tot aici se nasc distrugătoarele uragane și Tsunami-ul. Pentru a le preveni, O.N.U. a subvenționat serioase cercetări, menite să ducă fie la combaterea din avion a cicloanelor sau la transformarea în ploaie a norilor de grindină prin rachete. Au fost așezate o serie de geamanduri — unele de 100 tone — ce pot rezista la valuri de 20 m și uragane de 250 km/oră. Au fost puse bazele înființării noului sistem mondial integrat de stațiuni oceanice. Geamandurile înregistrează continuu timp de luni în șir condițiile atmosferice și oceanice, presiunea, salinitatea, curenții, înălțimea valurilor, precipitațiile, iar datele sint transmise de 4—5 ori pe zi la stațiunile de litoral, anunțînd apropierea primejdiei sau permițînd o științifică planificare a lucrărilor agricole, a transporturilor și industriilor.

Submarinele atomice au reușit să zmulgă tainele calotei boreale arctice, trecînd pe sub ea în toate direcțiile dintre Atlantic spre Pacific și invers. Un fapt sigur acum este că gheața arctică are numai 2 milioane ani vechime (Pleistocen), cea antarctică, 25—35 milioane ani, cînd s-a răcit și fundul oceanelor pînă la 1—2°. Calota nordică are numai 3—7 m grosime în medie și se topește cu aproape 1 m pe an — pierdere compensată de zăpezile iernilor grele. Fotosinteza are loc și sub gheață, căci întunericul complet apare doar unde gheața are peste 20 m. Relieful fundului Oceanului înghețat este foarte sinuos, iar adîncimea sub Polul Nord este 5210 m. O creastă submarină de 120 km lungime urcă pînă la 500 m sub nivelul gheții, iar o alta de 800 km împarte oceanul în zone geomorfologice și zoogeografice bine conturate. O stație robot sovietică pusă sub ghețurile arctice transmite datele fizico-chimice.

În ultimii ani s-au organizat expediții complexe, biologice și chimice, pentru cercetarea largului oceanic și a productivității marine în diverse sectoare: cantitatea de organisme, migrația acestora etc. Miine omul va putea construi și păzi direct fermele submarine, deplasîndu-se ușor cu vehicule submarine individuale.

Ecosistemele litorale marine au o structură atît de sensibilă, încît apele continentale poluate le pot ușor strica, schimbîndu-le echilibrele biotice; foarte fragile sint mai ales ecosistemele apelor sălcii, ecosistemele salmastre — cum sint cele ale Mării Negre și ale lagunelor sale, nordul Mării Adriatice, estuarele marilor fluvii — și pentru ele se impune o protecție severă, fiind medii foarte interesante, atît din punct de vedere științific (pentru problema adaptărilor), cît și practic, fiind mediile cele mai potrivite pentru culturi marine.

Pîntre primele măsuri ale Decadei internaționale Oceanografice (1970—1980) sint și cele ce tind a stabili condițiile oceanice actuale, pentru a putea urmări și măsura viitoarele schimbări (prin poluări de radionucleizi, prin substanțele organice aruncate în mări etc.) și a prognostica schimbările biologice ce ar urma în procesul exploatării.

„...oamenii trebuie să învețe să domine și să cultive oceanul...”

Se experimentează și diverse microorganisme capabile să reducă unii poluanți, să-i facă inofensivi sau chiar să-i transforme în substanțe utile; astfel se scot prin bacterii proteine din petrol, folosite în Franța, în zootehnie. R.S.R. este printre pionierii acestei lupte prin legea ocrotirii mediului ambiant.

În rezumat problemele și perspectivele „Oceanului, patrimoniu al întregii omeniri” sint multiple și complexe.

Din cercetările intensive făcute în ultimul deceniu sub impulsul și egida UNESCO-ului, reiese clar că — în afara schimbării radicale a conceptelor vechi despre originea și structura oceanului sau a scoarței pe care stă — elemente ce-au contribuit la progresul cultural-științific — oceanul va putea fi o sursă inepuizabilă de bunăstare pentru omul mileniului următor.

Cercetarea și exploatarea Oceanului este un vast cîmp de colaborare pașnică, la care R. S. România se alătură tot mai ferm; aceasta, pentru că țara noastră este interesată direct în exploatarea Oceanului mondial; ea este membră a ICNAF-ului, a Comisiei oceanografice internaționale și a Comisiei Mediteranei; luptă pentru salvagardarea curățeniei Mediteranei și Mării Negre;

Deosebitul efort depus de cercetătorii români în ultimele decenii pentru cunoașterea caracteristicilor fizico-chimice și hidrobiologice ale Mării Negre pun baze serioase pentru prognozele de pescuit.

Cunoașterea Mării Negre este un capitol din studiul Oceanului mondial în mare parte elucidat și reprezintă o contribuție românească importantă pe plan internațional.

În ultimul deceniu România colaborează tot mai mult și la studiul direct al Oceanului mondial, urmînd în această privință directivele precizate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea prezentată la sesiunea Marii Adunări Naționale din 20—22 dec. 1965: „În cadrul schimbului internațional de valori științifice și de păreri, oamenii noștri de știință trebuie să aducă propria lor contribuție, participînd prin rezultatul muncii lor la progresul cercetărilor științei contemporane”.

Noi am obținut și o serie de rezultate practice-economice, în primul rînd un substanțial spor de pește; în curînd se vor recolta și alte produse hrănitoare, precum și minereuri diferite și hidrocarburi. Din Marea Neagră vom scoate și petrol; desalinizarea ei va fi mai ieftină pentru nevoile de miine ale industriei și mai ales ale agriculturii. Maricultura va trebui să stea în atenția noastră mai mult decît pînă acum și mai ales, este nevoie să urmărim îndeaproape activitățile de pe litoral, spre a nu-l face impropriu turismului, pescuitului sau ca izvor de sănătate pentru oamenii muncii.

Rămîne ca toți factorii de răspundere și oamenii de știință să colaboreze strîns cu cei din industrie și edilitate, spre a păstra o mare sănătoasă la noi și spre a pune în acțiune o și mai bună colaborare oceanologică internațională, prin afectarea unor nave oceanografice, spre a participa mai intens la explorările și exploatările ce s-au dovedit salutare pentru omenire.

Mihai BĂCESCU

membru corespondent al Academiei R.S.R.

SPERANȚELE economiștilor și oamenilor politici burghezi în efectele anticiclice ale „stabilizatorilor încorporați” n-au fost îndreptățite¹⁾. Cu timpul s-a încetățenit tot mai mult ideea măsurilor forte pentru ajustarea instabilității capitalismului, a oscilațiilor ciclice. În S.U.A. îndeosebi ideea devenea tot mai mult convingătoare, pentru economiștii ortodocși și pentru cercurile de afaceri, cu cit — după o perioadă de creștere economică rapidă și o scădere a curbei șomajului după cel de-al doilea război mondial — începând din 1953, rata șomajului a înregistrat creșteri de la 2,5% la 4% în 1957, la 5% în 1960, ajungând acum la peste 8%. Cum s-a spus uneori, stagnarea pe termen lung pindea de după colț. Lupta împotriva ei nu putea fi dusă cu „stabilizatori automați sau încorporați”; se cereau măsuri speciale, în cadrul capitalismului monopolist de stat. În aceste condiții, J. F. Kennedy a lansat, cu consilierii săi economici, „New Economics”-ul ca fundament tactic pentru reorientarea politicii economice a S.U.A. Speranța principală pentru dinamizarea creșterii economice s-a pus în „măsurile discreționare” de natură bugetară și monetară. „Guvernul S.U.A.”, menționa P.A. Samuelson, se atașează explicit, pentru prima oară în istoria sa, creșterii unui deficit de recesiune în scopul dezvoltării ocupării miiinii de lucru și forțării creșterii economice²⁾. Dar cum? La început, măsurile bugetare asociate politicii economice a „Noilor frontiere” luau îndeosebi forma cheltuielilor publice, insuficiente nu numai pentru mult propagata „luptă cu mizeria”, dar și pentru stimularea lumii de afaceri. Presiunea impozitelor fusese prea mult utilizată pînă în deceniul șapte, iar acum se simțea nevoia unei slăbiri a ei. Dar cum se puteau opera degrevări fiscale —

„NEW ECONOMICS” ȘI „MĂSURILE DISCREȚIONARE STABILIZATOARE”

cunoscînd că impozitele sînt principala sursă de venit a bugetului Statului capitalist — cînd cheltuielile publice erau mari și se cereau sporite, iar bugetul era deja deficitar? Autorii „New Economics”-ului formulează noi idei și sugerează noi căi, cum sînt: 1. o compunere a impozitelor — în măsura în care stimulează activitățile economice și sporește veniturile — poate avea ca efect pe termen de cîțiva ani nu o reducere a încasărilor fiscale ci o sporire a lor; 2. o economie în creștere n-are nevoie de o echilibrare anuală a bugetelor, ci doar pe ciclul economic, bugetele deficitare din perioadele de recesiune echilibrîndu-se cu cele excedentare din perioadele de boom; 3. la nevoie se poate recurge la sporirea datoriei (publice și private) pentru a acoperi cheltuielile necesitate de (a) creșterea economică și (b) de crearea locurilor de muncă necesare. Pentru (a) s-a formulat noțiunea de „frînă sau dividend fiscal” iar pentru (b) noțiunea de „deficit (sau excedent) bugetar al utilizării depline”.

Experții „Noii teorii economice” socoteau că, într-o economie în expansiune, cu o structură progresivă a impozitului, reducerea cotei acestuia

este mai mult decît compensată de creșterea sumei globale a impozitelor determinată de sporirea venitului. La o creștere economică de 6-7% se calculase un spor de impozit de circa 15 mld. dolari iar suma reducerilor de impozite era propusă a fi de 10 mld. dolari. Se crea astfel un „dividend fiscal” de 5 mld. dolari, pe care guvernul îl putea folosi după nevoi pentru cheltuieli publice. Reducerea impozitelor sub o anumită limită s-ar fi transformat într-o „frînă fiscală”, inhibitoare a activității economice, care ar fi putut pune capăt în mod brutal utilizării depline.

Speranțele în compensarea deficitelor bugetare din perioadele de scădere a activității, prin excedentele din perioadele de avînt, n-au fost îndreptățite. Dacă luăm anii 1958-1968 ca perioadă de referință, apoi suma deficitelor bugetare a întrecut-o de cîteva ori pe cea a excedentelor. Graficul care figurează în „Economics-ul” lui P. A. Samuelson (p. 512) pune în lumină marea discrepanță dintre intenția autorilor „New Economics-ului” — reflectată în „bugetul folosirii depline” și care figura în cei mai mulți ani cu mari excedente bugetare — și realitatea reflectată în bugetul efectiv. În „bugetul folosirii depline” din cei zece ani (1958-1968), doar ultimii doi erau prevăzuți cu deficite bugetare, iar restul de opt erau scontați cu excedente și încă foarte mari. În bugetul efectiv, însă, doar trei ani figurează cu un excedent bugetar, iar șapte cu deficite. Această mare discrepanță arată că mecanismele economice sînt mult mai complexe iar funcționarea lor este subordonată acțiunii unor legi obiective esențiale care scapă în cea mai mare parte politicilor economice monopolist statale.

Doauă teze importante ale „New Economics-ului” — a creșterii masei

FIȘE

ECONOMIE POLITICĂ

SOCIALISMUL

egida Academiei de Studii Economice, Catedra de economie politică, de un grup de cadre universitare, redactor responsabil al volumului fiind prof. univ. dr. doc. N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei R. S. România. În manual se urmărește sistemul economic socialist în dinamica sa, analiza relațiilor de producție, a legilor care le guvernează în conexiune cu progresul forțelor de producție, cu deslășurarea revoluției științifice și tehnice, ținîndu-se totodată seama de intercondiționarea dintre economic și politic. În acest cadru se dezbat problemele fundamentale ale economiei socialiste, ale mecanismului ei de funcționare, problemele creșterii economice, echilibrului și optimului economic, ale sistemului socialist mondial ș.a.

În volum se acordă atenție tratării problemelor economiei politice a socialismului în lu-

mina sarcinilor istorice pe care Congresul al XI-lea al partidului, Programul P.C.R. de lăurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, le-au pus în fața poporului român pe tărîmul dezvoltării economiei, științei, învățămîntului și culturii, în lumina altor documente din ultimii ani ale partidului și statului nostru, ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a realităților economice. Se evidențiază caracterul științific al politicii partidului, modalitățile creatoare în care abordează și soluționează problemele progresului economic și social al României. Dezvoltării noi cunosc problemele creșterii și eficienței economice, ale pieței socialiste, circulației bănești, problemele perfecționării conducerii, organizării și planificării activității economice-sociale, precum și problemele sis-

temului mondial socialist, ale trecerii de la socialism la comunism.

Universitatea și capitalismul

● Analizînd teoriile și tezele cele mai trecute relative la impactul științei, învățămînt superior și societate în capitalism, I. Onișciuc arată în articolul Universitatea i sudbi kapitalisticeskogo obșcestva (Universitatea și soarta societății capitaliste), apărut în revista MEMO nr. 3/1976, că se pot desprinde două tendințe în ceea ce privește interpretarea funcției sociale a științei și a leagănelui ei — universitatea: una tehnocrată și alta ultrastîngistă. În primul caz, știința și universitatea sînt ridicate la rangul de forță motrice hotărîtoare a societății, clasa conducătoare fiind caracterizată drept „meritocrație”. În cel de-al doilea caz, știința este prezentată ca fiind doar un

● În Editura didactică și pedagogică a apărut recent ediția a treia revăzută a manualului Economie politică a socialismului, lucrare realizată sub

impozitului în condițiile reducerii ratei lui, datorită creșterii masei impozabile, și cea a compensării pe ciclu economic a deficitelor cu excedentele bugetare — s-au dovedit în parte falimentare, iar măsurile practice — lipsite de consistență. Deficitul bugetar al anului financiar 1974/1975 a fost de 44,2 mld. dolari, după date probabile cel al anului 1975/1976 va fi de circa 75 mld. dolari. Chiar ieșirea din criză se realizează pe bază de mari deficite bugetare.

Perioada „Noii teorii economice” inițiate de J. F. Kennedy a debutat cu mari cheltuieli militare solicitate îndeosebi de accentuarea cursei înarmărilor și a războiului în Vietnam. Una din principalele surse de acoperire a cheltuielilor — creșterea ratei impozitelor — fusese stopată și chiar redusă. Speranța în efectele stimulatoare miraculoase ale reducerii impozitelor asupra creșterii economice nu a fost îndreptățită, cum nu a fost îndreptățită nici nădejdea în efectele binefăcătoare ale deficitelor bugetare ca sursă de finanțare a cheltuielilor statului pentru susținerea la nivel ridicat a cererii efective de stimulare artificială a creșterii.

În noile condiții, încet dar sigur, susținătorii „Noii teorii economice” recurg cu nădejde la inflație și la împrumuturi pentru finanțarea noilor cheltuieli statate și pentru susținerea unei creșteri cit de cit stabile cu creșterea de noi locuri de muncă. Produsul național brut (în mld. dolari la prețurile din 1970) a crescut de la 999,5 în 1970 la 1.031,1 în 1971, la 1.094,0 în 1972, la 1.155,7 în 1973, pentru ca în 1974 să scadă la 1.131,5 iar în 1975 la 1.096,4. Nici utilizarea inflației și nici creșterea datoriei publice n-au mai putut acționa ca instrumente de oprire a declanșării crizei sau de frinare a adâncirii ei. Menționăm că ambele au fost folosite în

chip masiv în perioada imediat premergătoare crizei, dar ele s-au derulat în mari proporții și după aceea.

În perioada 1962-1972 media anuală a creșterii prețurilor de consum în S.U.A. a fost de 3,3%. În anul 1973 creșterea atinge 6,2% iar în anul următor — 11%. Costul vieții în 1974 era în S.U.A. cu 12,1% mai ridicat decât cu un an în urmă. Pentru masele de consumatori (îndeosebi salariați) degrevările fiscale apărute în cadrul „Noii teorii economice” au fost anihilate și chiar depășite de „impozitul forțat” pe care-l reprezintă inflația. Politica inflaționistă a „Noii teorii economice” a adus până la urmă și alte noi elemente de dereglare a mecanismelor și de blocare parțială a unor subsansamble, grăbind de astă dată declanșarea crizei și sporirea acuității ei.

Datoria publică (și cea particulară) a crescut în ultimii ani cu o rapiditate nemaiîntâlnită. Dacă în 1916 era numai de (în mld. dolari) 1,2, ajunge în 1929 la 16,3, după zece ani atinge 47,6, pentru ca la sfârșitul celui de-al doilea război mondial să se ridice la cifra ce părea fantastică atunci, de 278,7. Dar creșterea nu s-a oprit aici. „Noua teorie economică” i-a sporit considerabil dimensiunile, văzând în ea o importantă sursă de finanțare a cererii și de reglare ciclică. S-a sperat că datoria publică sporind în anii răi ai economiei, va putea diminua în anii buni. Ea însă a sporit continuu. În 1970 a atins 360 mld. dolari, pentru ca numai după doi ani să ajungă la 450 mld. dol. Într-un interesant studiu apărut în „Business Week” se vorbește despre economia S.U.A. ca despre „o economie bazată pe împrumuturi”. „Economia americană, se menționează în sursa amintită, este așezată pe un munte de datorii, cu o înălțime de 2.500 mld. dol. — un munte care este creat din toate automobilele, toate casele, toate uzinele și toate

mașinile care au făcut din țara noastră cea mai bogată țară din întreaga istorie a omenirii”. Este inutil să ne mai întrebăm dacă datoria publică la aceste dimensiuni colosale a putut contribui la însănătoșirea economiei. Fără a-i nega orice rol activ, ea trebuie înțeleasă în dubla sa ipostază: de măsură tehnico-economică cu unele efecte pozitive temporare asupra conjuncturii, dar totodată și de pirghie a capitalismului monopolist de stat care, solicitată (iar în ultimii ani suprasolicitată) să acționeze, a contribuit la accelerarea contradicțiilor capitalismului actual. Dealtfel întregul sistem de măsuri implicat de „Noua teorie economică” a avut un dublu efect: pe de o parte, de temporizare a procesului de deteriorare a capitalismului monopolist de stat iar, pe de altă parte, de acumulare sporită a acelor forțe explozive care au dus la declanșarea marii crize. Este foarte semnificativă și relevantă din acest punct de vedere întrebarea pusă de economistul vienez de la „Finanznachrichten”, Horst Knapp, și anume: „Unde este anomalia: în depresiunea actuală sau în expansiunea care a precedat-o?”. Oricare ar fi răspunsul, un lucru este cert; atît marii „stabilizatori încorporați”, cit și „măsurile descreționare stabilizatoare” din cadrul „Noii teorii economice” au contribuit la anomaliile expansiunii precedente precum și ale crizei actuale.

I. NICOLAE-VĂLEANU

* Vezi prof. univ. dr. I. Nicolae-Văleanu. Criza economică și teoria marilor „stabilizatori încorporați”. Revista economică nr. 21/1976, p. 26—27.

1) P. A. Samuelson. L'Economie. Introduction à l'analyse économique. VIII-e éd., 1972, p. 509.

2) Business Week, Supliment la nr. din 12 oct. 1975.

instrument al asupririi de clasă, folosit de către elita care domină. Dacă sînt judecate în mod realist aceste două tendințe, arată autorul, se poate înțelege de ce universitatea a devenit unul din centrele „nervoase” ale sistemului capitalist, locul și obiectul unei ascutite lupte ideologice, la care participă toate straturile societății și curentele politice.

Aurelio Peccei despre un „nou umanism”

• Aurelio Peccei, fondatorul Clubului de la Roma, a publicat de curînd cartea La calitate umane (Calitatea umană), Editions Stock, 356 p. Lucrarea este caracterizată ca fiind o combinație între biografie și eseu (vezi „Le Monde” din 25 V 1976). Printre altele, rezultă că, încă înainte de întîințarea Clu-

bului de la Roma, Peccei a fost inițiatorul unui organism de cercetări care a devenit Institutul internațional de analiză aplicată a sistemelor (I.I.A.A.S.), la care participă atît țări din vest cit și din est. Aurelio Peccei ar milita pentru un „nou umanism” cu următoarele aspecte: sensul globalului (orice depinde de tot restul), cerința justiției (dreptul la minimum social ar trebui să formeze capitolul de bază al unui contract social al zilei de mîine), dar și stabilirea unui „maximum social”, adică a limitelor peste care consumul și risipa trebuie considerate vinovate și chiar criminale, orărea față de violență (dar trebuie luptat contra cauzelor brutalității și nu numai contra manifestărilor ei). După comentatorul din „Le Monde”, în fața „prometeismului” unui Herman Kahn, a cărui deviză ar putea fi: „Creșteți și restul vă va fi dat cu... surplus”, înțelegciunea autorului nostru pare să vizeze o altă lume.

VIITORUL SOCIAL

REVISTA DE SOCIOLOGIE ȘI ȘTIINȚE POLITICE

• Nr. 2/1976 al revistei de sociologie și științe politice „Viitorul Social”, editată de Academia de Științe Sociale și Politice, Academia „Ștefan Gheorghiu”, Comitetul Național de Sociologie și Asociația Română de Științe Politice cuprinde între alte articole și studii valoroase și cel privind „Reflecții asupra unității dintre teorie și practica social-istorică în construcția noastră socialistă”, semnat de Mihnea Gheorghiu. În acest studiu autorul întreprinde o analiză critică a uneia dintre „teoriile cele mai la modă ale anticomunismului”, un „cal de bătaie” al anticomunismului, așă-zisă lipsă de democrație în țările socialiste. Autorul evidențiază amplu și convingător, pe

FIȘE

baza realităților României socialiste și a demonstrării unității dintre teoria și practica social-istorică în construcția socialistă în țara noastră, dezvoltarea liberă și democratică a statului român, raționalitatea, valoarea legalității socialiste, fundamentarea rolului statului în etapa societății socialiste multilateral dezvoltate, rolul națiunii în epoca contemporană. Autorul se oprește de asemenea asupra unor probleme legate de definirea filozofiei ca instrument ideologic de transformare revoluționară a societății, înțelegerea rolului partidului și al conștiinței socialiste ca expresie a creșterii ponderii factorului uman, ajuns la nivel de elaborare teoretică și de conducere științifică a dezvoltării sociale, rolul educațional al societății socialiste etc.

RECENZII

LUCRAREA dr. D. I. Bati*) reprezintă o sintetizare armonioasă a multiplelor sale preocupări în domeniul productivității muncii. Ea cuprinde principalele probleme teoretice și practice privind planificarea și fundamentarea productivității muncii, precum și cele referitoare la îmbunătățirea metodelor utilizate în prezent.

În primul rând analiza autorului se cantonează în zona problemelor privind conținutul și importanța creșterii productivității muncii ca sursă principală de sporire a producției materiale și a venitului

național, subliniindu-se influențele favorabile ale acestui proces asupra dezvoltării construcției socialiste din țara noastră. Analiza multilaterală a acestor aspecte, bazată pe un bogat material statistic, ilustrează în mod pregnant justiciile opțiunilor fundamentale ale partidului nostru în domeniul realizării unor ritmuri înalte de dezvoltare a forțelor de producție și de creștere a productivității muncii sociale.

Efortul de creativitate, de analiză și sinteză a autorului, se regăsește și în paragrafele care se ocupă de metodele de clasificare și fundamentare pe factori de creștere a productivității muncii. În acest context, pe baza analizelor proprii sau a informațiilor din literatura de specialitate, se prezintă unele aspecte deosebit de interesante privind relațiile cantitative dintre diferiți factori ca: înzestrarea energetică, ridicarea calificării, influența factorilor de ordin social etc. asupra productivității muncii.

Pe baza unei bune cunoașteri a problematicei tratate, a unei îndelungate experiențe practice, autorul este în măsură să analizeze cu competență diferitele aspecte ce vizează îmbunătățirea planificării și urmăririi productivității muncii. Dintre concluziile trase de autor, am menționa câteva: propunerea ca prin plan, la nivelul economiei, ministerelor și centralelor, să se aprobe un singur indicator de productivitate în expresie valorică; necesitatea precizării conținutului unor indicatori în expresie fizică și utilizarea lor ca indicatori de plan, în toate unitățile în care specificul producției permite acest

lucru: folosirea indicatorului de om-ore efectiv lucrate, alături de numărul mediu de personal la determinarea productivității muncii planificate, precum și multe alte propuneri.

Prezentarea în lucrare a unor tehnici de utilizare a balanței legăturilor între ramuri, precum și a informațiilor preluate de autor din materialul respectiv, privind consumurile de muncă pe diverse ramuri ale economiei, care diferă fundamental de imaginea pe care o prezintă acestea în lucrările curente de statistică și contabilitate, dă, de asemenea, o notă de originalitate lucrării.

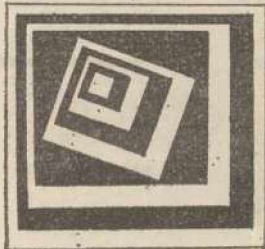
Prin consacrară a unui capitol problemelor de comparare internațională a productivității muncii, autorul reușește să prezinte principalele tendințe pe plan mondial în acest domeniu, elemente importante de studiu pentru găsirea celor mai potrivite căi în sprijinul lichidării subdezvoltării.

Având în vedere valoarea teoretică, practică și informativă a lucrării, considerăm că ea prezintă deopotrivă interes pentru specialiștii din întreprinderi, centrale și ministere, studenți și cadre didactice.

Lăzăr VĂCEANU
director adjunct C.S.P.

*) Dr. Dumitru Iosif Bati, **Planificarea productivității muncii în Republica Socialistă România**, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1975, 216 p.

Dr. Dumitru Iosif Bati
**PLANIFICAREA
PRODUCTIVITĂȚII
MUNCII
ÎN REPUBLICA
SOCIALISTĂ
ROMÂNIA**

ACTIVITATEA EDITORIALĂ economică s-a îmbogățit de curind cu o nouă și valoroasă lucrare în domeniul conducerii planificate a activității economico-sociale*). Autorul, prof. univ. dr. Constantin Danciu, cunoscut prin publicarea a numeroase lucrări cu caracter teoretic și practic în domenii variate ale conducerii și planificării, s-a axat de această dată, cu mult succes, asupra unor laturi de sinteză cum sunt determinarea trăsăturilor definitorii ale conducerii planificate ale dezvoltării economico-sociale, concentrându-și atenția asupra a trei laturi fundamentale: ritmuri de creștere, structuri și proporții și eficiență economică. În condițiile creșterii continue a rolului conducerii planificate a economiei în fărâșirea societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră — și am putea spune că în general necesitatea planificării se resimte tot mai acut dacă avem în vedere coordonatele dezvoltării actuale și ale revoluției tehnico-științifice

contemporane — nu mai trebuie argumentată actualitatea temei abordate.

Valoarea cărții reiese însă în primul rând din modul în care este tratată problematica menționată. Autorul consacră prima parte a lucrării prezentării principalelor laturi teoretice ale conducerii planificate a dezvoltării economico-sociale într-o viziune cuprinzătoare: planificată, prognoză și plan, utilizarea pirghiiilor economice în conducere, perfecționarea continuă a conducerii. În cea de a doua parte se face o analiză a dezvoltării României în anii construcției socialiste, comparativ cu perioadele din trecut, cu alte țări socialiste și cu o serie de țări nesocialiste, precum și a obiectivelor stabilite pentru actualul cincinal și pentru perioada până în 1980. Una din calitățile lucrării constă în faptul că fiecare dintre cele două părți componente ale volumului nu este abordată unilateral — fie teoretic fie practic — ci, din contra, cele două laturi se împletesc permanent, spre interesul și satisfacția cititorului, care găsește astfel abordări și aspecte noi, într-un domeniu în care până în prezent s-a spus foarte mult.

Despre bogatul conținut de idei al lucrării, în treacăt, am amintit și mai sus. Din acest punct de vedere este dificil de evidențiat un anumit capitol sau paragraf. Ne permitem, totuși, să atragem atenția asupra celui intitulat „Conducerea planificată a activității economico-sociale și perfecționarea ei continuă”. În multe din lucrările apărute până în prezent această problemă este tratată sumar, schematic, vag, prezentându-se la modul general câteva caracteristici cunoscute indeobște de toată lumea. Este un merit indiscutabil al prof. univ. dr. C. Danciu că a reușit nu numai să dezvolte aceste caracteristici, ci să îmbogățească conținutul problemei abordate cu noi aspecte, cu noi laturi deosebit de interesante. Sub acest aspect evidențiem

în mod particular partea în care se analizează conținutul politicii economice în funcție de timp și spațiu. De asemenea, dorim să atragem atenția asupra paginilor care se ocupă de cercetarea științifică și introducerea tehnicii noi, fie că se referă la progresul tehnic, la eficiența acestuia, la calificarea forței de muncă sau la alte laturi. Problemele legate de tehnica nouă, domeniu care a constituit obiectul unei îndelungate și rodnice activități de cercetare a autorului, se urmăresc cu un deosebit interes.

În sfârșit am mai sublinia contribuția la valoarea lucrării, fără a epuiza factorii care o determină, a stilului utilizat, simplu, cursiv, pe înțelesul tuturor, expresiv fără artificii de limbaj, caracteristic modului de gândire și expunere a autorului.

Lucrarea contribuie, fără îndoială, nu numai la îmbogățirea cunoștințelor cititorilor. Prin caracterul partinice, al modului în care sunt abordate și prezentate problemele, prin modul său combativ și militant ea contribuie și la educația acestora, la formarea unui anumit mod de gândire. Înscrind-se pe linia tematicii majore stabilită în domeniul științelor sociale de către Congresul educației politice și al culturii socialiste, prin conținutul și prin calitățile sale, din care am enumerat doar câteva, cartea prof. univ. dr. C. Danciu se adresează unui cerc foarte larg de cititori: activiști de partid și de stat, cadre didactice, studenți, specialiști din activitatea economică de la toate nivelele etc. În același timp apreciem că ea poate fi deosebit de utilă diferitelor școli și cursuri ale învățământului de partid și de stat.

prof. univ. dr. Ștefan ARSENE

*) Prof. dr. Constantin Danciu, **Coordonate ale conducerii planificate a activității economico-sociale**, Editura Academiei R. S. România, 1976.

ECHITATEA — criteriu valoric al unei noi ordini economice și politice (I)

„Noua ordine economică trebuie privită în contextul existenței în lume a unor grupări de țări cu orinduri sociale diferite — realitate istorică ce va dăinui încă o lungă perioadă de timp. În această lumină, instaurarea unor raporturi noi, echitabile constituie expresia însăși a realizării în viață a principiilor coexistenței pașnice. Se impune să fim pe deplin conștienți că lichidarea subdezvoltării și făurirea noului ordini economice internaționale reprezintă o necesitate obiectivă a dezvoltării progresiste a omenirii, unul din cele mai arzătoare imperative ale timpurilor noastre”.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Expunerea la Congresul educației politice și al culturii socialiste)

APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA în acțiune a conceptului de nouă ordine economică și politică internațională conferă noi înțelesuri și dimensiuni de tip sistemic teoriei relațiilor dintre state. Într-adevăr, problematica noului ordini economice și politice internaționale introduce, pentru prima oară în modelarea globală, elemente de tip normativ.

Lucrările consacrate pînă acum dinamicii economiei mondiale, chiar retoricizate în „limbaje” diferite — de la documentele politice de poziție pînă la imprimantele de calculator pe care sînt trecute rezultatele simulărilor — au urmărit să explice mecanismele de funcționare ale lumii moderne și, eventual, să schițeze consecințele în viitor ale actualelor tendințe. În limbajul cercetărilor prospective, aveam de-a face cu abordări de tip explicativ sau explorativ-predictiv, care postulau o evoluție relativ inertială a sistemului mondial. Din punct de vedere practic, aceasta înseamnă că statele și forțele sociale care determină acțiunea statelor proiectau în sfera relațiilor internaționale propriile valori și obiective, în mod necesar diferite și adesea conflictuale, iar „spațiul obiectivelor” sistemului mondial era constituit din însumarea mecanică a acestor valori și obiective. Virtuțile unei anumite viziuni sau eficacitatea acțiunii concrete erau, însă, raportate tot la sistemul internațional existent, limitîndu-se la relevarea modului în care pot fi determinate sau influențate anumite evoluții în cadrul sistemului. Dialectica interacțiunii obiectivelor și valorilor promovate de state

conducea, astfel, la o stabilizare relativă a mecanismelor de funcționare ale lumii, în ultimă instanță la conservarea „vechii ordini” mondiale. În limbajul planificării sociale, credem că nu greșim dacă afirmăm că „vechea ordine” economică și politică generează o dinamică mondială fără valori și obiective comune, general-acceptabile, de nivel planetar.

Noua ordine economică și politică propune însă, pe plan normativ, o nouă valoare, de data aceasta de cuprindere globală: este vorba de echitatea planetei.

Afirmarea socialismului ca o mare forță a lumii contemporane, rolul activ pe care și-l asumă tinerele state independente, țările în curs de dezvoltare, statele nealiniate, creșterea înfurișii reale a forțelor democratice și progresiste de pretutindeni, manifestarea voinei popoarelor de a trăi libere și de a se dezvolta conform propriilor năzuințe, determină acreditarea în viața internațională a unor noi valori, acceptarea și aplicarea tot mai largă a unor principii, norme și practici democratice. Respingerea de către tinerele state independente a căii capitaliste și opțiunea lor tot mai clară pentru o cale socialistă de dezvoltare constituie o realitate, o componentă a amplelor procese înnoitoare ce au loc pe plan mondial. Este neîndoielnic faptul că aceste procese se vor adînci și vor căpăta forme de expresie tot mai evolute pe măsură ce noi popoare vor pași pe calea făuririi noului orinduri. Dar noua ordine economică și politică internațională nu

se înfățișează ca o transpunere generalizată a valorilor specifice ale socialismului la scară planetară. Ceea ce este caracteristic, nou în acest concept, este tocmai faptul că el poate fi aplicat acum, în lumea de azi, în condițiile coexistenței statelor avînd sisteme sociale diferite. Dovada concludentă o constituie însușirea unanimă, confirmată prin votul statelor la O.N.U. și în alte organisme internaționale, a preceptelor fundamentale ale noului ordini, recunoașterea explicită că vechile rînduiri economice și politice pe plan internațional nu mai corespund cerințelor lumii de azi. Înăptuirea unor relații internaționale cu adevărat echitabile este, astfel, o cerință ce derivă din însăși esența problemelor majore ale contemporaneității și reclamă participarea directă și efectivă a fiecărui stat, indiferent de mărime, putere, nivel de dezvoltare, orînduire socială sau regim politic, fie că face parte sau nu din alianțe militare sau grupări economice. În această perspectivă, echitatea — nu pentru unii, ci pentru toți — se identifică drept o valoare cu vocație universală. Procesul evoluției mondiale capătă astfel un nou nivel — cel al valorilor.

Este evident că, prin prisma teoriei sistemelor, această situație induce noi obiective la nivelul statelor și schimbă actualele mijloace de atingere a scopurilor propuse și de alocare a resurselor. Valorile specifice sînt de acum înainte completate și modelate prin raportare la valori globale recunoscute. Determinarea unidirecțională a viitorului de

către prezent se transformă într-una cibernetică, cu retro-acțiune. Statele încep să fie preocupate să-și stabilească obiectivele și în funcție de imaginea asupra viitorului comun, iar acțiunile lor concrete nu mai sînt concepute ca simple reacții la schimbările ce intervin în contextul mondial, ci ca ajustări anticipative necesare pentru adecvarea la o nouă logică a dezvoltării sistemului în ansamblu. Viziunea perspectivei pe termen lung influențează nemijlocit opțiunile prezente și orientările pe termen scurt și mediu. Viitorul dobîndește o funcție retroactivă directă. Vom avea astfel de-a face în final cu o nouă reprezentare a structurii sistemului mondial.

Deosebirea dintre vechea (ori actuala) ordine economică și politică și noua ordine economică și politică poate fi sugestiv descrisă cu ajutorul elementelor ce intervin în modelul standard al perspectivei (sau planificării) sociale. Orice proces de planificare are, după modelul general menționat, următoarea structură de nivel:

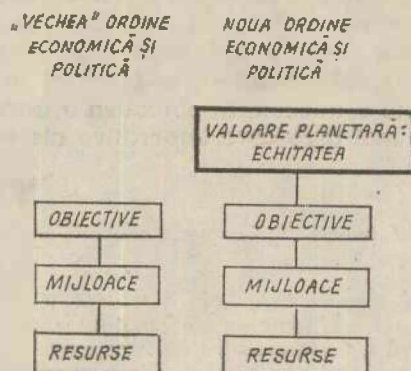
Aceasta înseamnă că valorile generează (și sînt generate de) obiective, că obiectivele reclamă (și devin posibile prin) mijloace, și că mijloacele fac apel (și sînt funcție de) resursele existente.

Folosind terminologia clasică a teoriei jocurilor, să ne imaginăm acum că avem de-a face cu o lume de „state-actori”, în care resursele cuprind totalitatea resurselor statelor, mijloacele — totalitatea mijloacelor utilizate de state spre a-și atinge obiectivele, obiectivele

— totalitatea obiectivelor (evident diferite) urmărite de diferitele state și valorile — totalitatea valorilor (diferite) cultivate de societățile din aceste state. Să presupunem și că relațiile dintre state — cu implicațiile respective asupra obiectivelor, mijloacelor și resurselor — sînt guvernate de principiile și normele general-valabile ale dreptului internațional și de practica internațională recunoscută ca licită. Cu precizările introduse, putem vorbi de „perspectivă planetară”, înțelegînd că aceasta nu implică în nici un fel acceptarea unor structuri supranatale, ci se reduce la simpla reuniune a proceselor de definire a politicilor naționale, în condițiile actualelor relații internaționale.

Să considerăm acum sistemul mondial, ca o entitate distinctă. Vom spune că în evoluția acestui sistem apare un nivel al valorilor, dacă într-adevăr aici pot fi identificate valori unanim acceptate de state, valori care apoi pot influența structurile obiectivelor, mijloacelor și alocării resurselor pentru aceste state, ca și relațiile între ele.

Cu aceste mențiuni, distincția între „vechea” și „noua” ordine economică și politică poate fi rezumată în schema de mai jos:

Se observă că „vechea” ordine nu face apel la valori planetare; „spațiul valorilor” se reduce la juxtapunerea spațiilor de valori ale statelor-actori.

De aceea am renunțat la marcarea pe schemă a acestui nivel. Din contră, noua ordine economică și politică introduce nivelul valorilor în analiză și proiectare, prin conceptul-cheie de echitate.

Vom preciza că această nouă valoare nu este chemată să înlocuiască valorile cultivate de state, în procesul elaborării independente a opțiunilor politice și definirii căilor proprii de dezvoltare economică și socială, ci se adaugă acestor valori diferite. Pare firesc ca primele implicații ale acestor schimbări să se refere la natura și conținutul relațiilor dintre state. Vom putea însă înregistra și modificări ale obiectivelor diferitelor state și, poate, chiar schimbări în procesul stabilirii priorităților în repartizarea mijloacelor și alocarea resurselor, cel puțin în privința unora dintre state. Drept consecință, vom avea de-a face cu o nouă structură a lumii ca sistem și cu un nou sens al dinamicii mondiale, a căror investigare capătă acum unele dintre caracteristicile generale ale proceselor de perspectivă socială.

Este, desigur, prematură prescrierea sau mai precis prefigurarea modului în care o nouă structură a sistemului planetar va răspunde cerințelor pe care noua valoare de echitate le impune procesului dezvoltării mondiale. Vom repta și cu această ocazie că „ce” și „cum” este de făcut rămîne să fie stabilit de state, de toate statele lumii, în calitate de constructori și beneficiari ai noii ordini economice și politice internaționale. Conceptul de echitate ne dă însă de pe acum răspunsul la întrebările „pe ce bază” și „în ce scop”.

În partea a doua a articolului vom încerca numai o formalizare, în limbajul teoriei sistemelor, a conceptului de „nouă ordine”. Caracterul foarte general al dezvoltării este compatibil cu diferitele interpretări filozofice și concret-politice ale conceptului de „echitate planetară”, ce urmează, desigur, să fie precizat cu alte unelte decît cele ale modelării matematice.

M. BOTEZ
S. CELAC

IPOTEZE & PREVIZIUNI

Avansul gazelor naturale

ÎN DORINȚA de a îmbunătăți structura balanței lor energetice, inclusiv prin sporirea ponderii gazelor naturale, și de a reduce dependența față de importul de energie din alte zone, țările vest-europene își îndreaptă speranțele îndeosebi către Marea Nordului.

Evaluările posibilităților de extracție din zăcămintele descoperite în platoul continental diferă în funcție de aprecierea ritmului și rezultatelor prospecțiunilor din viitorul apropiat. După evaluări minime, volumul extracției gazului metan în această regiune va ajunge la 90—95 mlrd. mc pe an în perioada 1980—1982. Conform estimăției maxime, efectuată de universitatea din Rotterdam, aceasta ar putea fi cu cel puțin 30 mlrd. mc mai mare decît cifra menționată anterior, astfel încît Europa occidentală ar putea acoperi, în 1982, pe seama petrolului și gazelor din resurse proprii, 45% din necesarul de combustibil și energie. În ceea ce privește gazele propriu-zise, o prognoză elaborată

de experții O.C.D.E. arată că ponderea lor în balanța energetică a Europei occidentale va crește de la 10,2% în 1972 la 21,5% în 1985.

S.U.A.: Industria electronică

DUPĂ estimățiile Ministerului Comerțului din S.U.A., sub efectul crizei economice livrările industriei electronice din această țară s-au redus anul trecut cu 6% față de nivelul atins în 1974. Totodată, evoluția a fost diferențiată pe diferite sortimente ale producției ramurii menționate; în timp ce livrările de aparatură electronică de uz casnic s-au restrîns cu 12% și cele de componente electronice cu 10%, livrările de aparate și instalații electronice de uz comercial, industrial sau militar au sporit cu 1%, iar cele de discuri muzicale — cu 10%.

Luînd în considerare evoluția cererii atît pe piața internă, cît și pe piața mondială specialiștii apreciază că livrările industriei electronice din S.U.A. vor crește pînă în 1985 într-un ritm mediu anual de 7,5%. Se așteaptă, de asemenea, ca, în viitor, structura cererii publicului pentru produsele ramurii să sufere modificări, crescînd ponderea produselor relativ mai

noi, cum sînt minicalculatoarele și ceasurile electronice.

Brazilia: Balanța comercială

PROGRAMUL de investiții în economia braziliană pînă în 1980 urmărește în primul rînd dezvoltarea producției acelor ramuri, care să permită reducerea importurilor și sporirea exporturilor, necesitate dictată de creșterea continuă a datoriei externe (care s-a apropiat anul trecut de 23 miliarde dolari). Se apreciază că în 1980 Brazilia ar putea să-și acopere din producția internă necesarul de consum la oțel, articole petrochimice, hirtie și îngrășăminte (al căror import a însumat anul trecut 3 miliarde dolari), precum și la metale neferoase.

Între altele, se proiectează extinderea extracției de petrol din zăcămintele prospectate în platoul continental și în zona Amazonului, sporirea producției de oțel la peste 23 mil. tone în 1980, a producției de hirtie — la 6,5 mil. tone și a celei de îngrășăminte chimice la 4 mil. tone.

Se apreciază, în consecință, că balanța comercială externă a Braziliei ar putea să se echilibreze încă din 1977.

Balanțe comerciale: prognoze revizuite

CIFRELE privind soldul previzibil al balanțelor comerciale din acest an ale țărilor capitaliste se anunță destul de diferite față de cele ale anului trecut.

Pe ansamblul celor 24 țări membre ale O.C.D.E., deficitul comercial din 1976 ar urma să fie de 19 miliarde dolari (mai mare decât se estima nu demult), față de 6 miliarde în 1975. În cazul S.U.A., de pildă, experții consideră acum posibil — după sporirea cu 31,5% a importurilor în martie a.c. față de martie 1975 — un deficit de până la 3 miliarde de dolari. Prognoza anterioară indica un excedent de 4 miliarde dolari după cel de 10,25 miliarde înregistrat în 1975. În R.F.G. cifre date publicității de Oficiul federal de statistică privind primele patru luni din 1976 conduc pe observatori la prognoza că excedentul comercial vest-german se va situa în acest an sub nivelul de 37,2 miliarde mărci înregistrat în 1975. În primele patru luni excedentul comercial a fost de 10,7 miliarde mărci, exporturile sporind cu 12,2%, iar importurile cu 19,3%, față de perioada corespunzătoare a anului trecut. R.F.G. înregistrează totuși cel mai rapid ritm de creștere a exporturilor dintre țările capitaliste dezvoltate. Japonia a terminat anul fiscal la 31 martie cu un excedent de 5,9 miliarde dolari. Pentru perioada aprilie-septembrie a.c. exporturile ei se așteaptă să sporească cu 11,9% (dar cu 33% pe piața S.U.A.), iar importurile cu cel mult 8,6%. În Franța, deficitul comercial apărut toamna trecută se va majora la circa 5 miliarde franci pe ansamblul anului în curs.

În schimb, volumul comerțului țărilor occidentale cu țările nepetroliere în curs de dezvoltare se va reduce cu circa 6 miliarde dolari față de nivelul anului trecut, în vreme ce comerțul cu țările O.P.E.C. ar urma să rămână staționar.

Piața nichelului

ÎN CERCURILE de specialitate se apreciază că anul trecut conjunctura pe piața capitalistă a nichelului a fost foarte nefavorabilă pentru furnizori. Sub efectul crizei economice s-a redus cererea pentru nichel din partea principalelor ramuri consumatoare, ceea ce a condus la formarea de stocuri excedentare și la o

tendință de scădere a prețurilor. Conform evaluărilor, producția de concentrate de nichel din țările capitaliste a scăzut cu circa 4% față de 1974, iar consumul de nichel — cu 24%, capacitățile de producție ale întreprinderilor de rafinare a nichelului nefiind utilizate decât în proporție de aproximativ 80%.

După estimațiile specialiștilor societății „International Nickel Co. of Canada”, cererea pentru nichel se va înviora în cursul acestui an, îndeosebi în semestrul al doilea. În perspectivă, se contează pe o sporire a cererii de nichel îndeosebi din partea societăților constructoare de uzine atomoelectrice, precum și a celor constructoare de utilaje pentru industria chimică și de prelucrare a petrolului. Deși de la sfârșitul anului trecut pe piața nichelului (rafinat) a început să se schițeze o tendință de creștere a prețurilor, numeroși observatori pun sub semnul întrebării stabilitatea acestei tendințe.

Navluri: tendințe divergente

ÎN VREME CE navlurile au continuat să înregistreze creșteri importante la transportul mărfurilor uscate, în cazul petrolierelor navlurile și-au menținut în ultimele luni tendința de scădere, cu excepția navelor cu un tonaj de 150 000 taw și peste. La mijlocul lunii aprilie a.c., tonajul maritim neutilizat totaliza 53,4 milioane taw, respectiv 10% din flota comercială mondială. Din tonajul maritim neutilizat 94% erau petroliere. Potrivit aprecierilor unor firme britanice de consulting, surplusul de tonaj petrolier existent în prezent pe plan mondial se va menține cel puțin până în anul 1982. În 1980 oferta de petroliere ar urma să depășească încă cu circa 10% cererea de transport, în ciuda anulării unor comenzi și a unor dezafectări de nave de ordinul a 10 milioane taw anual.

Evoluții previzibile pe piața automobilelor

UN STUDIU elaborat recent de firma Marketing Systems asupra cererii pe plan mondial pentru autoturisme în anii următori (care sintetizează previziuni pentru un număr de 95 de țări) atestă o evoluție regională mult diferențiată a acesteia. Se consideră că America de Nord va cunoaște un ritm lent al creșterii parcului de automobile și

EVOLUȚII MONETARE

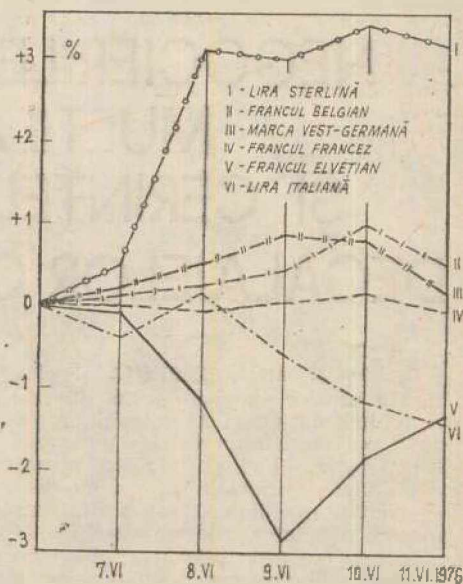
ÎN PERIOADA 7-11. VI. 1976 lira sterlină a atins un nivel de circa 1.80 dolari pentru o liră sterlină la un moment dat comparativ cu nivelul de 1,70 dolari cu numai o săptămână în urmă. Unii factori tehnici au făcut însă ca lira să termine intervalul la circa 1.7730 dolari pentru o liră, ceea ce reprezintă totuși o reprecieare de peste 3,20% comparativ cu nivelul de la începutul intervalului. Această evoluție reprezintă în primul rând un efect al creditului de 5 miliarde de dolari (despre care relatam în numărul trecut) acordat Angliei — în spiritul celor stabilite la Rambouillet în noiembrie 1975, de a interveni pe piețele internaționale pentru diminuarea unor mișcări eractice de cursuri de ampoare mare și considerate ca neavind o bază economică reală. La aceasta s-au adăugat și alți factori, între care publicarea balanței comerciale britanice pe trimestrul I, al cărei deficit este cel mai mic din ultimii ani, precum și acordul la care s-a ajuns între guvern și sindicatul minerilor pe linia punerii în aplicare a programului guvernamental antiinflaționist.

Francul elvețian, a cărui reprecieare față de majoritatea valutei occidentale în ultimii 4-5 ani este estimată la peste 60%, a înregistrat în intervalul analizat o deprecieare față de celelalte valute occidentale. Astfel, față de circa 2,45 franci elvețieni pentru un dolar la începutul intervalului, valuta elvețiană a atins la un moment dat nivelul de 2,5250 franci elvețieni pentru un dolar, redresându-se la sfârșitul intervalului la un nivel cu puțin sub 2,49 franci elvețieni pentru un dolar. La această evoluție au contribuit printre altele scăderea ratei oficiale a scontului în Elveția de la 2,5% la 2%, noi restricții introduse de banca centrală a Elveției pe linia operațiilor la termen cu franci elvețieni, continuarea intervenției băncii pe piețele valutare cu sume destul de importante pentru a reduce repreciearea francului elvețian, care se repercutează negativ asupra exporturilor țării (de exemplu a celor de ceasuri) și a numărului turiștilor străini care vizitează Elveția.

Dozările la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni au înregistrat scăderi la depozitele în eurofranci elvețieni (cu circa 0,625% față de săptămâna trecută) și oscilații mai mici la euromarca vest-germană și la eurodolari.

Prețul aurului a oscilat ușor în jurul nivelului de 127 dolari pentru o uncie de aur.

Gh. MUNTEAN
D. LUNGU

Evoluția principalelor devize vest-europene în perioada 7 VI - 11 VI 1976, luând ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din 4 VI 1976

al înmatriculărilor de mașini noi. O tendință apropiată, respectiv încheierea fazei de accelerare a expansiunii pieței autoturismelor, este de așteptat potrivit studiului și în țările Europei occidentale, cu excepția Spaniei și Portugaliei unde cererea va spori în continuare intens. Piața va rămâne activă și în Japonia, unde în 1980 se va ajunge la o densitate de circa 200 autoturisme la mia de locuitori.

Se apreciază că o extindere riguroasă a producției și par-

cului de autoturisme va avea loc în țările socialiste din Europa, în America Latină, în Orientul Apropiat și în unele regiuni din Africa.

În ceea ce privește importurile de autoturisme, acestea se vor bucura de o conjunctură favorabilă în Europa occidentală, precum și în unele țări din Asia și Africa, în timp ce pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare o cerere susținută se va manifesta în continuare pentru uzine și instalații de montaj auto.

NEGOCIERILE COMERCIALE MULTILATERALE ȘI CERINȚELE ELIMINĂRII DECALAJELOR CONTEMPORANE

PARTICIPAREA DEPLINĂ și efectivă a tuturor popoarelor la diviziunea internațională a muncii reprezintă o cerință imperioasă a progresului fiecărei țări și totodată a unei dezvoltări echilibrate și armonioase a economiei mondiale. Acest deziderat major al zilelor noastre implică rezolvarea cu prioritate a problemelor legate de dezvoltarea economică și comerțul exterior al țărilor în curs de dezvoltare. Lărgirea schimburilor comerciale externe ale acestor țări constituie o coordonată esențială a procesului de înlăturare a decalajelor economice, de amplificare a colaborării internaționale și de instaurare a unor relații noi, echitabile între state.

Ca expresie a unor astfel de preocupări cea de a IV-a Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD) care s-a desfășurat în cursul lunii mai la Nairobi a acordat atenție problemelor îmbunătățirii sistemului comercial internațional în spiritul obiectivelor globale ale noului ordin economic, al necesității urgente de a determina schimbări structurale profunde în economia mondială, pentru accelerarea dezvoltării țărilor rămase în urmă ca rezultat al politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste. A fost analizat, între altele, stadiul în care se află negocierile comerciale multilaterale din cadrul G.A.T.T., ajungându-se la concluzia că este necesară aplicarea grabnică a unor măsuri concrete prin care să se acorde țărilor în curs de dezvoltare un tratament mai favorabil în cadrul negocierilor, îndeosebi în vederea accesului largit al produselor lor industriale pe piețele țărilor dezvoltate.

La fel ca în numeroase alte probleme, și în aceea a restructurării necesare a schimburilor comerciale internaționale UNCTAD IV a prilejuit afirmarea solidarității țărilor în curs de dezvoltare în eforturile pentru instaurarea unei noi ordini economice în lume. „Lucrările conferinței UNCTAD IV de la Nairobi, a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste, au scos în evidență hotărârea și preocupările țărilor în curs de dezvoltare de a acționa unite pentru soluționarea judicioasă a problemelor economice internaționale. Totodată, acestea au reliefat existența unor profunde contradicții, determinate de opoziția țărilor dezvoltate economic de

a acționa practic pentru înfăptuirea unor relații economice noi cu adevărat echitabile”.

Temeiuri pentru măsuri radicale și urgente

ACTUALELE NEGOCIERI comerciale multilaterale din cadrul G.A.T.T. se desfășoară în condițiile în care decalajele economice dintre statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare nu se reduc, ba chiar se măresc, iar situația economică și socială a unui mare număr de popoare continuă să se agraveze, mai ales ca urmare a crizei care a cuprins o serie de țări capitaliste. Recesiunea din țările capitaliste dezvoltate și inflația care o însoțește au antrenat o înrăutățire a raportului de schimb al țărilor în curs de dezvoltare. Exporturile acestora au avut de suferit sub efectul scăderii producției în țările dezvoltate, și anume atât sub aspectul cantităților cît și sub acela al prețurilor. Aceasta a sporit inevitabil dificultățile pe care le înfruntă țările în curs de dezvoltare la plata importurilor necesare programelor lor de dezvoltare și totodată a agravat problema datoriei lor externe.

Or, creșterea interdependențelor dintre state face, astăzi mai mult ca oricînd, ca raporturile de încheitate să se răsfrîngă și asupra țărilor avansate, alimentînd fenomenele de criză, împiedicînd desfășurarea normală a ansamblului relațiilor economice internaționale. Rezultă existența unui interes comun în modificarea actualelor structuri și mecanisme ale sistemului comercial internațional, în renunțarea la acele practici și politici care provoacă tensiuni și confruntări, în acest domeniu.

Totuși, evoluția negocierilor comerciale multilaterale arată că, practic, pînă în prezent nu au fost întreprinse măsuri concrete și eficiente în favoarea țărilor în curs de dezvoltare — pentru lărgirea și diversificarea comerțului lor exterior, creșterea încasărilor din export, contrabalansarea efectelor negative ale inflației asupra capacității lor de import etc. Se constată, dimpotrivă, că criza energetică, starea de depresiune a economiei țărilor neosocialiste, recesiunea din țările capitalis-

te dezvoltate însoțită de șomaj și rate înalte ale inflației, situația monetară internațională dificilă, penuria de alimente într-o serie de zone ale globului etc., au determinat presiuni puternice pentru adoptarea de măsuri protecționiste în diferite țări industrializate.

În aceste condiții trebuie să se acorde o importanță cu atât mai mare aplicării principiilor esențiale înscrise în Declarația și Programul de acțiune de la Manila, documente adoptate la începutul acestui an de „Grupul celor 77” printre membrii cărora se numără și România. Referitor la schimburile comerciale între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, aceste documente, susținute de România și promovate ferm de delegația română la UNCTAD IV, subliniază necesitatea respectării următoarelor orientări: a) aplicarea riguroasă a principiului nerreciprocității; b) aplicarea concretă de măsuri diferențiate prin care să se acorde țărilor în curs de dezvoltare un tratament special, mai favorabil, inclusiv punerea în practică anticipată a concesiilor; c) caracterul obligatoriu al angajamentelor asumate și al concesiilor acordate în cadrul negocierilor în favoarea țărilor în curs de dezvoltare; d) adoptarea de proceduri speciale pentru țările în curs de dezvoltare în toate domeniile negocierilor; e) acordarea unui regim special țărilor în curs de dezvoltare cel mai puțin avansate, în cadrul oricăror măsuri generale sau speciale care vor fi luate în favoarea țărilor în curs de dezvoltare în timpul negocierilor.

Stadiul actual al negocierilor comerciale multilaterale arată că țările dezvoltate nu acordă pînă în prezent prioritatea cuvenită asigurării de avantaje speciale comerțului țărilor în curs de dezvoltare, avantaje a căror necesitate decurge din starea generală a economiei acestor din urmă țări, de menținerea și tendința de adîncire a decalajelor existente. Principiul nerreciprocității a fost nu o dată încălcat, în timp ce pe de altă parte s-a accentuat tendința către negocieri și consultări bilaterale între țările dezvoltate în dauna negocierilor și consultărilor multilaterale.

Persistența nerecunoașterii de către țările dezvoltate a necesității unui tratament și a unor reguli speciale în avantajul țărilor în curs de dezvoltare trezește îngrijorarea acestora din urmă. Ele sînt puse în situația să aplice reguli și coduri de conduită care nu țin seama de treapta de dezvoltare a economiei, de nivelul productivității, de gradul de competitivitate a produselor, în raport cu indicatorii respectivi din economia țărilor capitaliste dezvoltate. Liberalizarea schimburilor internaționale numai pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate, în condițiile existenței și accentuării decalajelor economice în lume, poate deveni formală și rămîne prea puțin eficientă sub aspectul reducerii și lichidării treptate a acestor decalaje.

Deși țările în curs de dezvoltare au avansat o serie de propuneri concrete în cadrul negocierilor comerciale multilaterale, în vederea obținerii unui tratament diferențiat în favoarea lor în domenii ca: tarifele, restricțiile cantitative, standardele, salvagărdările, subsidiile și taxele compensatorii, abordarea sectorială și problemele va-

male, în practică nu s-au întreprins acțiunile necesare pentru transpunerea lor în realitate. Or, conform Declarației de la Tokio din 14 septembrie 1973 care stă la începutul actualelor negocieri comerciale multilaterale, acestea urmăresc două obiective conexe: pe lângă liberalizarea comerțului mondial ele sînt menite să asigure înlesniri suplimentare comerțului internațional al țărilor în curs de dezvoltare, prin îmbunătățirea substanțială a condițiilor accesului pe piețele externe al produselor în al căror export sînt interesate aceste țări și prin măsuri capabile să asigure prețuri stabile, echitabile și remuneratorii la produsele de bază exportate de ele. Cunoscîndu-se importanța acțiunilor în aceste direcții în cadrul eforturilor de ansamblu pentru eliminarea marilor decalaje contemporane, lipsa de rezultate concrete în special pe linia celui de-al doilea obiectiv a constituit de aceea o preocupare pe deplin justificată pentru UNCTAD IV și solicită în continuare o atenție susținută din partea țărilor în curs de dezvoltare.

Sînt necesare programe concrete în favoarea țărilor în curs de dezvoltare

LUCRĂRILE sesiunii UNCTAD de la Nairobi au constituit un nou prilej de afirmare a solidarității țărilor în curs de dezvoltare, de atestare a vigoriei cu care se fac auzite astăzi în lume cerințele instituirii unei noi ordini economice și politice mondiale. Sesiunea a adoptat prin consens o serie de rezoluții menite să favorizeze dezvoltarea largă și neîngrădită a comerțului internațional, transformarea comerțului dintre state într-un factor de eliminare a decalajelor economice.

România, susținînd în mod ferm prevederile Declarației și ale Programului de la Manila, a conlucrat și conlucrează activ cu celelalte țări în curs de dezvoltare membre ale „Grupului celor 77”, cu toate statele, pentru rezolvarea, în folosul general, a problemelor lichidării subdezvoltării, pentru edificarea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să asigure dezvoltarea independentă a fiecărei națiuni pe calea progresului, bunăstării și fericirii. În cadrul UNCTAD IV țara noastră a subliniat necesitatea imperioasă de a se elabora programe concrete pe baza cărora să fie realizate în scurt timp îmbunătățiri de substanță în situația economică a țărilor în curs de dezvoltare, să fie înlăturate fenomene care grevează economia acestor țări și care creează stări de neîncredere și insecuritate în lume. O atenție deosebită solicită asemenea probleme de importanță majoră pentru țările în curs de dezvoltare cum sînt: impulsivitatea exportului de produse industriale, lărgirea sistemului generalizat de preferințe (S.G.P.), eliminarea barierei netarifare ș.a.

În acest spirit, sesiunea UNCTAD de la Nairobi a adoptat rezoluția referitoare la „programul global integrat” pentru materiile prime, rezoluție care prevede ca cel mai tîrziu în martie 1977 să fie convocată o conferință avînd ca

obiectiv să elaboreze mecanismul de formare, utilizare și administrare a fondului comun pentru finanțarea stocurilor de materii prime. România și-a anunțat încă la UNCTAD IV hotărîrea de a participa, alături de un șir de alte state, la formarea fondului comun.

Programul global integrat analizează într-o optică multidimensională problemele care se pun în fața țărilor în curs de dezvoltare și are la bază o viziune de ansamblu asupra problemei materiilor prime. Obiectivele programului cuprind stabilizarea prețurilor produselor de bază la niveluri juste și remuneratorii ținînd cont de inflația internațională, stabilizarea încasărilor din exportul produselor de bază, accesul țărilor exportatoare la piețele protejate, securitatea aprovizionării pentru țările importatoare și dezvoltarea industriilor de prelucrare a materiilor prime în țările în curs de dezvoltare. Realizarea programului ar contribui la îmbunătățirea funcționării piețelor de mărfuri și la o distribuție mai echitabilă a rezultatelor comerțului internațional, creînd condițiile pentru trecerea ulterioară la stabilirea unui asemenea raport între prețurile materiilor prime și prețurile produselor industriale care să favorizeze dezvoltarea țărilor producătoare de materii prime, concomitent cu asigurarea unor venituri raționale producătorilor industriali, cu stimularea activității productive în toate țările lumii.

Dintre problemele legate prin natura lor de desfășurarea negocierilor comerciale multilaterale, UNCTAD IV a acordat o atenție susținută și îmbunătățirii S.G.P. Această problemă devine tot mai acută pe măsură ce reducerea taxelor vamale pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate tinde să erodeze avantajele obținute în urma aplicării tratatului preferențial.

Secretariatul UNCTAD are ca misiune de a urmări îndeaproape desfășurarea negocierilor comerciale multilaterale în domeniul tarifelor, implicațiile evoluției acestora asupra S.G.P. și posibilitățile de a îmbunătăți substanțial schemele de preferințe acordate de țările dezvoltate. În legătură cu sistemul generalizat de preferințe țările în curs de dezvoltare subliniază necesitatea de a se accelera rezolvarea unor importante aspecte cum sînt: extinderea nomenclatorului de produse incluse în S.G.P. și, în acest cadru, a regimului de scutire completă de taxe vamale: eliminarea sau reducerea restricțiilor impuse la importurile preferențiale; îmbunătățirea regulilor de origine; simplificarea formalităților administrative; eliminarea sau reducerea substanțială a escaladării tarifelor care afectează produsele lor; acordarea de reduceri mai substanțiale ale taxelor vamale, care să se aplice imediat, în cazul produselor care nu sînt incluse în S.G.P.

Responsabilitatea organizațiilor internaționale

ANALIZA în cadrul UNCTAD IV a desfășurării negocierilor multilaterale

a scos în evidență că, în măsura în care acestea vor asigura un tratament mai favorabil țărilor în curs de dezvoltare, ele vor putea sprijini accelerarea dezvoltării țărilor rămase în urmă din punct de vedere economic. Într-o astfel de perspectivă, desfășurarea cu succes a negocierilor va putea avea ca rezultat pentru aceste țări o diminuare a obstacolelor tarifare și netarifare și o îmbunătățire a accesului la piețe. Totodată exercitarea rolului schimburilor economice dintre state ca un factor motor al procesului de transformări structurale în economie mondială, inclusiv reformele de bază pe termen lung pe care le necesită lichidarea actualelor decalaje și inegalități, presupune un cadru mai larg decît actualele negocieri comerciale multilaterale.

O expresie a acestei abordări o reprezintă propunerea făcută în noiembrie 1975 de țările membre ale „Grupului celor 77” în cadrul Adunării Generale a O.N.U., privind înființarea în cadrul UNCTAD a unui Comitet special interguvernamental al comerțului internațional, însărcinat cu pregătirea unui „proiect privind un acord general asupra comerțului, care să fie supus Adunării Generale nu mai tîrziu de cea de-a XXXII-a sesiune a sa și care să conțină norme reglementînd relațiile comerciale între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare în scopul promovării unei participări mai largi și mai echitabile a țărilor în curs de dezvoltare la comerțul mondial, între altele prin intermediul aplicării tratamentului preferențial, ținînd cont de necesitatea reducerii decalajelor economice între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare”. Acordul urmează să fie axat pe principiile de bază ale noii ordini economice internaționale așa cum au fost ele stabilite de Adunarea Generală a O.N.U. în cadrul celei de-a VI-a sesiuni extraordinare, și pe structura și responsabilitățile organismelor O.N.U. în domeniul dezvoltării și al cooperării economice internaționale, în special UNCTAD.

Subliniind necesitatea ca țările în curs de dezvoltare să participe activ, în condiții de deplină egalitate și echitate, la diviziunea internațională a muncii și să fie sprijinite tot mai larg în direcția aceasta, mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu către sesiunea UNCTAD de la Nairobi exprima astfel poziția României: „Considerăm că un rol deosebit și o mare responsabilitate revin în această privință organizațiilor internaționale — printre care și UNCTAD — care trebuie să contribuie la găsirea, cu participarea tuturor statelor, a celor mai potrivite căi și mijloace pentru soluționarea acestor probleme, pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să ducă la lichidarea subdezvoltării, la asigurarea unui progres mai accelerat al tuturor statelor și în primul rînd al celor mai rămase în urmă”.

În acest fel va putea fi creată o economie mondială mai stabilă, în continuă dezvoltare, în concordanță cu interesul comun al tuturor națiunilor.

Marcel DUHANEANU
I.C.E.

Refluxul muncitorilor străini

CEA mai puternică criză economică înregistrată în economia capitalistă în perioada postbelică a provocat o reducere substanțială a utilizării muncitorilor străini, atrași într-o serie de țări capitaliste dezvoltate în faza anterioară de „boom”. Potrivit datelor Organizației Internaționale a Muncii, din cei circa 6 milioane de muncitori străini înregistrați oficial în prima parte a anului 1973 în șapte țări vest-europene (Franța, R.F.G., Belgia, Olanda, Luxemburg, Austria și Elveția), 1,4 milioane și-au pierdut de atunci slujba. Se estimează că alți 600 000 vor avea aceeași soartă în cursul următoarelor 12 luni, ridicând totalul muncitorilor străini rămași fără lucru la circa o treime din efectivul lor total din momentul declanșării crizei. În aceste condiții, numărul muncitorilor străini din țările respective scade, și se crede că el nu va mai atinge în acest secol nivelul record din preajma izbucnirii crizei, chiar în fazele de înviore a economiei. Se consideră că în aceste condiții problema acordării dreptului de liberă stabilire în țările C.E.E. a forței de muncă din țări asociate la Piața Comună are puține șanse de a fi soluționată favorabil.

Transporturi aeriene triplate

CONFORM datelor provizorii publicate de revista *Interavia*, în pofida crizei economice din țările capitaliste și unor majorări sensibile ale tarifelor de transport, traficul aerian internațional (fără U.R.S.S. și R. P. Chineză) s-a extins și în cursul anului trecut, chiar dacă ritmul de creștere a fost mai lent decât în perioadele precedente. Pe ansamblul ultimului deceniu — după cum se poate vedea din tabel — volumul global al transporturilor de mărfuri (exprimat în tone-km) a sporit de circa trei ori, iar numărul pasagerilor transportați — de peste 2,4 ori.

Anul	Volumul transporturilor (miliarde tone-km)	Numărul pasagerilor (milioane)
1965	23,45	177
1970	47,75	311
1974	69,31	423
1975	69,23	433

Ungaria: valorificarea reziduurilor

SPECIALISTII Institutului de cercetări științifice pentru transportul rutier din Budapesta au elaborat un procedeu de utilizare a cenușii pentru realizarea fundației șoselelor, aplicarea metodei respective contribuind atât la micșorarea poluării mediului înconjurător, cât și la reducerea cu circa 50% a costului fundației (comparativ cu metodele tradiționale). Trei tronșoane experimentale, construite până în prezent, au de-

monstrat trăinicia stratului de cenușă, realizat prin compresie mecanică.

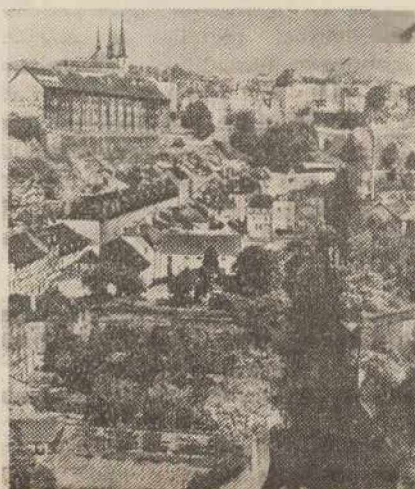
Pe de altă parte, specialiștii de la minele de cărbuni din Tatabánya au elaborat o tehnologie de obținere (fără deșeurilor) a cimentului și aluminei, pornind de la cenușa rezultată din centralele electrice care funcționează pe bază de cărbune și de la roca calcaroasă. Ca urmare, în apropiere de Tatabánya se proiectează construirea unei fabrici, care să producă anual 50 mii tone de alumina și o jumătate de milion tone de ciment.

Perspectivile turismului în Grecia

ÎN PRIMELE patru luni ale acestui an numărul turiștilor străini în Grecia a fost cu 53% mai mare decât în perioada corespunzătoare din 1975, care a fost un an de criză în Occident. Pe această bază, pentru întregul an 1976 Oficiul grec de turism se așteaptă la o creștere cu 25% — la 4 milioane — a numărului turiștilor străini. În ce privește încasările de pe urma lor, se prognozează o creștere de la 822 milioane dolari în 1975 la 900 milioane dolari în acest an. În același timp, autoritățile turistice se străduiesc să acționeze în așa fel încât Grecia să devină o destinație recurentă pentru turiștii care o vor vizita în acest an. Una din măsurile luate este adoptarea unui cod de conduită pentru hotelieri prin care se penalizează perceperea unor tarife excesive. De asemenea, realizarea obiectivului de 6,5 milioane de turiști străini în 1980 este concepută în condițiile extinderii sezonului turistic cu ajutorul unor tarife mai reduse pentru lunile mai răcoroase, în locul concentrării atenției numai asupra lunilor de vîrf.

Luxemburg, centru financiar

PONDEREA instituțiilor financiare și bancare în economia Luxemburgului, reputată pînă de curînd ca fiind dominată de siderurgie, este în rapidă creștere. Și aceasta mai cu seamă datorită unui „aport extern”. În cursul ultimului deceniu numărul băncilor care activează pe teritoriul Luxemburgului s-a împărțit, ajungînd la 83, din care

numai nouă cu capital autohton, iar cifra globală a bilanțurilor lor a sporit de peste douăzeci de ori (la 1 000 mld. franci luxemburghezi).

După cum relevă publicația vest-germană *Handelsblatt*, această expansiune și totodată diversificare a activității bancare și de credit în Luxemburg a determinat creșterea participării sale la operațiunile de pe piața monetară vest-europeană, la emisiunea de obligațiuni ale împrumuturilor în eurovalută. Numai în cursul semestrului I al anului trecut băncile din Luxemburg au participat cu peste 1 mld. dolari la acordarea diferitelor împrumuturi.

Container

CÎND VA FI terminat, acest container de 436 tone pentru gaze naturale va fi unul din cele zece de acest fel care vor fi instalate pe un metanier aflat în construcție la un șantier naval din Kiel (R.F.G.).

Presa și preferințele cititorilor

UN SONDAJ efectuat de specialiștii Institutului Emnid din Bielefeld (R.F.G.) în rîndurile cititorilor presei a relevat că — în pofida concurenței din partea radioului și televiziunii — aceasta își păstrează rolul ca sursă esențială de informații pentru marele public. Din sondaj a rezultat că 79% din cetățenii vest-germani urmăresc cu regularitate cel puțin un cotidian; ponderea respectivă crește la 82% în rîndul persoanelor de 30—64 ani, fiind ceva mai mică (75%) pentru segmentul cititorilor de 65 de ani și peste.

Ancheta a evidențiat, de asemenea, o ordine prioritară a tematicii preferate de cititori: circa 40% din aceștia încep lectura ziarului cu pagina de informații locale, 23% — cu paginile de politică generală, 18% preferă informațiile de altă natură de pe glob, 18% urmăresc mai întîi știrile sportive, urmînd apoi cititorii care preferă anunțurile ori paginile care reflectă viața economică și cea culturală.

GLOSAR

Aurul monetar

EFFECTUAREA, la 2 iunie a.c. a primei licitații de aur organizate de Fondul Monetar Internațional a reactualizat vechea problemă a utilității aurului ca metal monetar.

În trecut, cea mai mare parte din aurul existent în lume a fost folosit în scopuri monetare, alături de alte utilizări cum ar fi în industrie, în confecționarea de podobe și de obiecte de artă, în denistică sau în activitatea de tezurizare particulară. Aurul monetar a stat multă vreme la baza sistemelor bănești, el servind ca etalon — unitățile monetare naționale erau definite legal printr-o cantitate de aur —, ca mijloc de rezervă și de plăți, ca mijloc de convertire de către banca emitentă a bancnotelor ei reprezentative.

Utilitatea aurului ca metal monetar, deci ca element constitutiv al sistemelor bănești naționale și, cu începere din 1944, și al sistemului monetar internațional, a fost și continuă să fie o temă controversată. Unii economiști și oameni politici sînt convinși că aurul este indispensabil pentru stabilitatea sistemelor bănești. Alții, dimpotrivă, susțin că aurul este o relictă a timpurilor apuse, că el nu corespunde actualului stadiu de dezvoltare a economiei și, ca atare, trebuie eliminat.

Această controversă care este nu numai de natură economică, ci și politică, derivă din lipsa unei experiențe concludente. Este evident că în cazul în care omenirea ar fi avut o dovadă incontestabilă că aurul este bun, rău sau inutil pentru sistemele bănești, ea n-ar fi ezitat să tragă concluziile practice. O asemenea dovadă însă nu există. De aceea, apar păreri și pro, și contra aurului monetar. Trebuie însă recunoscut că numărul partizanilor aurului a scăzut, iar al adversarilor a crescut.

De altfel, rolul monetar al aurului s-a restrins în ultima vreme pînă aproape de dispariție. Monetările din lume nu mai bat monezi de aur decît cel mult în scopuri comemorative. Monezile de aur existente nu mai circulă demult pe piață, iar la bursele occidentale ele cotează ca o marfă, ca piese numismatice sau ca instrumente de tezurizare. Aurul nu mai funcționează ca etalon. Singura utilizare efectivă a aurului în actualele condiții este aceea de mijloc de rezervă. Rezervele oficiale de aur nu mai au însă nici o legătură cu circulația banilor, ele nu mai servesc nici la convertirea bancnotelor în aur și nici la echilibrarea balanșelor de plăți.

Această eliminare de fapt și adeseori de drept a aurului din funcțiile lui monetare clasice a fost considerată de unii ca fiind cauza marilor dezechilibre monetare din lumea occidentală care au dus în cele din urmă la prăbușirea sistemului monetar internațional și la marea și generalizată inflație din anii 60 și 70. Alții au apreciat desprinderea banilor de aur drept singura măsură capabilă să împiedice repetarea unei crize economice de proporții celei din 1929—1933.

Nu este de ignorat faptul că, în timp ce Fondul Monetar Internațional își vinde aurul la licitație, numeroase bănci centrale nu numai că păstrează rezervele lor de aur, dar le sporesc, considerându-le drept un activ sigur, cu o valoare proprie incontestabilă. Această atitudine ambigüă reflectă, așa cum se arată la început, lipsa actuală a unor convingeri clare cu privire la utilitatea aurului monetar.

C. K.

Stabex

Gheorghe Roșu, Tirgoviște — Sistemul denumit prescurtat Stabex este un sistem de stabilizare a încasărilor din export care are o aplicabilitate limitată numai la țările în curs de dezvoltare din Africa, zona Caraibilor și a Pacificului semnate ale Convenției de la Lomé din 1973 și nu pri-

veste decît relațiile lor comerciale cu țările Pieței Comune vest-europene. Lista mărfurilor cărora li se aplică sistemul Stabex cuprinde 12 produse principale (arahide, cacao, cafea, bumbac, cocos, ulei de palmier, piei, lemn, banane, ceai, sisal, minereu de fier) și un număr de subproduse, în total 29 de articole, luate în considerare individual. Sistemul Stabex se aplică numai dacă produsul respectiv a atins în anul luat

în calcul un anumit procent (denumit prag de dependență) al încasărilor totale din exportul către toate destinațiile și dacă scăderea încasărilor respective depășește cu un anumit procent media mobilă pe ultimii patru ani a încasărilor pentru acel produs („pragul de declanșare”).

După îndelungate discuții, sesiunea UNCTAD de la Nairobi, la care au participat reprezentanții a peste 150 de țări, a adoptat prin consens o rezoluție referitoare la programul integrat privind materiile prime, prin care se urmărește reglementarea pe o bază globală a comerțului cu aceste produse. Elementul esențial al programului îl reprezintă instituirea unui fond comun de finanțare a unor stocuri de rezervă de materii prime.

pentru asigurarea stabilității prețurilor și a piețelor acestora. Modalitățile de stabilire și mecanismul de funcționare a fondului comun urmează să formeze obiectul unei conferințe de negocieri, care să fie convocată înainte de martie 1977.

Gvernul țării noastre și-a anunțat decizia de a contribui la fondul comun de finanțare a stocurilor de materii prime și de a lua parte la toate activităților legate de constituirea, funcționarea și administrarea acestora, considerînd adoptarea programului integrat pentru materiile prime și crearea fondului comun ca o prioritate importantă în procesul instaurării noii ordini economice internaționale.

Asociația europeană a liberului schimb

ASOCIAȚIA europeană a liberului schimb a fost creată în baza convenției de la Stockholm intrată în vigoare la 3 mai 1960. Convenția de la Stockholm a fost semnată și de Marea Britanie și Danemarca, care au părăsit ulterior A.E.L.S. aderînd la Piața Comună.

A.E.L.S. grupează actualmente Austria, Elveția, Islanda (din 1970), Norvegia, Portugalia și Suedia, iar ca membri asociați (dar acționînd ca membri deplin) Liechtenstein și Finlanda (din 1961). Spre deosebire de Piața Comună, care este o uniune vamală cu un tarif extern comun față de terți, A.E.L.S. a fost concepută numai ca o zonă a liberului schimb cu produse industriale (nu și cu produse agricole și cu peste).

Cu câteva excepții, restricțiile cantitative și tarifele vamale asupra produselor industriale formînd obiectul comerțului dintre țările membre au fost eliminate pînă la 31 decembrie 1966, cu trei ani în avans față de prevederile Convenției de la Stockholm. Portugalia și-a menținut tarifele vamale asupra unei game destul de largi de produse provenind din alte țări ale A.E.L.S.; aceste tarife se reduc în fiecare an cu 10%, urmînd a fi eliminate pînă la 1 ianuarie 1980.

Austria, Elveția, Finlanda, Islanda, Portugalia și Suedia au încheiat la 22 iulie 1972 „acorduri speciale de relații cu Piața Comună lărgită. Cele mai multe dintre aceste acorduri au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1973, iar restul pînă la 1 ianuarie 1974. Un acord similar a fost semnat ulterior și de Norvegia. Aceste acorduri comerciale preferențiale, încheiate pe o perioadă nelimitată, prevăd crearea unei zone a liberului schimb între țările semnatare, statele membre ale Pieței Comune și ale A.E.L.S. urmînd să formeze astfel o singură zonă a liberului schimb.

Organul de conducere al A.E.L.S. este Consiliul, în care reprezentanții oficiali ai țărilor membre adoptă decizii în unanimitate.

Herman Kahn

Mirel Oprea, București — Savantul american Herman Kahn, unul din autorii recentei lucrări „Viitorii 200 de ani — un scenariu pentru America și întreaga lume” semnalată în rubrica „Fișe” din nr. 22/1976 al revistei noastre — este unul și același cu autorul cunoscutei lucrări „Anul 2000”, publicată în 1967. Împreună cu Anthony Wiener, Născut în anul 1922, Herman Kahn a studiat la Universitatea din Los Angeles și la Institutul de tehnologie din California, fiind de formație matematician, cali-

tate în care a și lucrat în primii ani de după război. Între 1947 și 1959 a fost cercetător la Corporația RAND. A fost de asemenea conferențiar la Centrul de studii internaționale al Universității Princeton. Din 1961 este directorul Institutului Hudson, un organism privat de cercetare a viitorului.

Lucrarea amintită la început este prima dintr-o serie de patru volume consacrate problemelor dezvoltării omenirii în următoarele secole. Al doilea volum din această serie ar urma să se ocupe de perspectivele progresului tehnic, al trecerii de unele experimente naționale, iar ultimul de probleme cum sînt războiul și pacea, conducerea, mobilizarea și utilizarea capitalului etc. O prezentare mai largă a concepțiilor optimiste ale viitorologului american a apărut în ziarul „Scinteia” din 19 mai a.c.

Tranzacții cu aur

Ion Mălcioiu, Iași — La licitația de la Washington au fost puse în vânzare 780.000 uncii de aur fin la prețul de 128 dolari uncia. Ofertele primite au însumat 2.368.000 uncii. Numele ofertanților au fost ținute secret deoarece, așa cum explică J. Witteveen, directorul general al F.M.I., publicarea lor „ar putea crea o anumită incertitudine pentru unii ofertanți”. Se pare că din Europa occidentală printre cumpărători s-au numărat Banca Franței (prin intermediul Băncii Reglementelor Internaționale de la Basel) și Banca Națională a Elveției, care ar fi cumpărat fiecare puțin peste o tonă de aur. Se crede că, și alte bănci centrale din țări extraeuropene au cumpărat aur prin intermediul B.R.I. Potrivit ziarului englez Financial Times, B.R.I. ar fi achiziționat circa 162.400 uncii (4,5 tone) de aur.

ASIGURAȚI-VĂ ABONAMENTUL

LA „REVISTA ECONOMICĂ” PE SEMESTRUL II 1976

Abonindu-vă la „Revista economică” pe semestrul II 1976, vă asigurați primirea cu regularitate a revistei și a Suplimentului economico-legislativ. Prețul unui abonament este: 130 lei pe semestru, 65 pe trimestru.

Răspunzind cerințelor unui mare număr de cititori față de consultațiile publicate în sprijinul participanților la învățământul politico-ideologic de partid, **REVISTA ECONOMICĂ** va publica în anul de învățământ 1976—1977 consultații cuprinzând date noi, actualizate, precum și un glosar de termeni și noțiuni economice, scheme și grafice.

Pentru candidații la examenul de admitere în învățământul superior economic în anul universitar 1977—1978, pentru profesorii de economie politică și elevii din anul III al liceelor teoretice și de specialitate, **REVISTA ECONOMICĂ** va publica consultații de economie politică pe teme din programul examenului de admitere în învățământul superior economic.

Abonamentele se fac prin serviciile de difuzare a presei din cadrul oficiilor P.T.T.R. din întreaga țară sau prin mandat poștal pe adresa: Întreprinderea de Stat pentru imprimate și administrarea publicațiilor (I.S.I.A.P.)

Piața Scintei nr. 1, București
Cont nr. 645130152 BNRSR, Filiala Sectorului 1

ÎNTREBĂRI ● RĂSPUNSURI

Sistem premial

ÎNTEPRINDEREA DE AMBALAJE METALICE PENTRU AGRICULTURĂ ȘI INDUSTRIA ALIMENTARĂ, Tecuci — În art. 44 (alin. 6) din Legea retribuiției, se prevede că totalitatea sumelor acordate drept adaos pentru depășirea indicatorilor sau a sarcinilor prevăzute pentru personalul retribuit după timpul lucrat (în regie) împreună cu premiul anual — gratificația — și cu premiile plătite în cursul anului pentru realizări deosebite (art. 59 și 60) nu va fi mai mare de 3 retribuiții tarifare lunare de încadrare. Dacă personalul a avut, în unele perioade ale anului, depășiri de indicatori, care au determinat acordarea adaosului, iar în alte perioade ale aceluiași an diminuări ale retribuiției tarifare, se ia în considerare, la stabilirea sumelor acordate drept adaos, numai diferența respectivă.

Spre deosebire de reglementarea instituită prin art. 44 pentru personalul care lucrează în regie, în art. 61 se prevede modalitatea de calcul al drepturilor cuvenite personalului care lucrează în acord, sumele încasate pentru depășirea normelor de acord nefiind incluse în limita prevăzută de art. 44 sus menționat.

Precizarea limitei fondului de premiere destinat plății premiilor anuale — a gratificațiilor — este prevăzută la art. 53 din lege, care stabilește că acest fond nu poate depăși fondul de retribuire mediu lunar planificat unității.

Echipament de protecție

NITA ZECIU, Cluj-Napoca — Prevederile legale în vigoare, precum și Instrucțiunile de aplicare a Normativului republican pentru acordarea echipamentului de protecție și de lucru, nu prevăd nici o derogare pentru personalul plecat pentru îndeplinirea serviciului militar, a celui pensionat etc. de a i se reține diferența neamortizată din contribuția întreprinderii, la achiziționarea echipamentului de lucru respectiv, echipament care rămâne în proprietatea celui în cauză.

Fără o reglementare expresă, nu este posibilă exonerarea de la plată a sumelor datorate, care se calculează în raport de diferența dintre timpul normat și cel scurs pînă la părăsirea întreprinderii, sau pînă la trecerea într-o funcție unde nu este prevăzută acordarea echipamentului de lucru.

Încadrare

ION DUMITRESCU, Măgurele, Prahova — Fiind absolvent al școlii profesionale și, în

același timp, absolvent al învățământului mediu de cultură generală, vechimea minimă necesară pentru promovarea în categorii este aceea prevăzută în anexa I-a la Legea nr. 12/1971, pentru muncitorii care se încadrează în grupa IV.

Această soluție are la bază avizul Ministerului Educației și Învățământului nr. 61603/1973, și în prezent în vigoare, aviz dat în baza competenței pe care acest minister o are, potrivit legii, de a aprecia echivalările de conținut ale formelor de învățământ. În temeiul acestui aviz, Ministerul Muncii a comunicat soluția de mai sus celor interesați. În consecință, dacă aveți cel puțin patru ani vechime în categoria a patra puteți să fiți promovați în categoria a cincea, dacă și celelalte condiții prevăzute de Legea 12/1971 sînt îndeplinite.

Acordarea retribuiției

ȘTEFAN LOCZI, Timișoara — În principiu, acordarea adaosului la retribuiție, în cazul depășirii indicatorilor decurgînd din planul unității trebuie să reflecte efortul și realizările suplimentare obținute de unitatea respectivă. Competent să precizeze condițiile de diminuare respectiv de acordare a adaosului la retribuiție este, în cazul dv. Comitetul Executiv al Consiliului popular județean, căruia îi este subordonat grupul întreprinderilor de industrie locală.

Stabilirea posibilității de acordare a adaosului, este deci, condiționată, în primul rînd, de posibilitatea stabilirii unor indicatori comensurabili.

Vechime neîntreruptă în aceeași unitate

FRANCISC DASSINGER, Timișoara — Din scrisoarea dv. rezultă că ați primit ordinul de chemare pentru satisfacerea stagiului militar pentru ziua de 6 februarie 1974 și că ați fost amînat pentru 21 februarie același an. Între 6 și 21 februarie n-ați lucrat. Contractul dv., de muncă n-a fost desfășurat, iar la terminarea stagiului, în termen de 10 zile (21. 06. 1975) v-ați reîncadrat în aceeași unitate.

În această situație, perioada dintre 3 și 21 februarie 1974 se consideră concediu fără plată, contractul de muncă fiind menținut, însă suspendat în efectele lui. În consecință, dacă vi se înregistrează în carnetul de muncă acest concediu, vechimea dv. în muncă și în aceeași unitate nu este întreruptă.

Revista ECONOMICĂ

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării
Economice și Sociale, Institutul Central
de Cercetări Economice

Sumarul numărului 24 din 18 iunie 1976

PROGRAMUL FORMĂRII OMULUI NOU

— Educația socialistă a maselor în
procesul muncii (Gheorghe Io-
van) 1—2

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Plan ● angajamente : Modalități
de atragere în circuitul econo-
mic, a resurselor producției
(L. Nițescu, V. Barbu) 3—4

— „Desubstanțializarea”, compo-
nentă intrinsecă a progresului
tehnic (Ihor Lemnij) 5—6

— Pregătirea forței de muncă și ce-
rințele producției (St. Sonea) 7—8

— Rezerve de creștere a producției
la hectar (Maria Bucur, Rodi-
ca Emanoil, Romeo Constantin,
Grigore Vilceanu) 9—10

— Dezbateri „R. E.” : Analiza eco-
nomico-financiară (II) 11—12

CONDUCERE ● ORGANIZARE

— Informatica în sprijinul produc-
ției : O metodă de reducere a
cheltuielilor materiale (dr. Vasile
Ojog) 13—14

CONSULTAȚII

— În ajutorul candidaților la exa-
menul de admitere în învățămînt
economic superior : Fon-
dul național de dezvoltare eco-
nomică și socială (conf. univ.
dr. Viorica Nicolau) 15—16

TEORII ● IDEI

— Implicații economice ale progre-
sului tehnic (I) (prof. I. Rach-
muth) 17—18

— Omul ● tehnica ● mediul : O-
ceanul, bogat tezaur al omeni-
rii de mine (II) (Mihai Băcescu) 19—21

— Școli ● curente ● economiști :
„New Economics” și „măsurile
discreționare stabilizatoare” (I.
Nicolae-Văleanu) 22—23

— Recenzii 24

ECONOMIE MONDIALĂ

— Echitatea, criteriu valoric al unei
noi ordini economice și politice (I)
(M. Botez, S. Celac) 25—26

— Tendințe ● conjuncturi 27

— Negocierile comerciale multilate-
rale și cerințele eliminării deca-
lajelor contemporane (Marcel
Duhăneanu) 28—29

— Mondorama 30

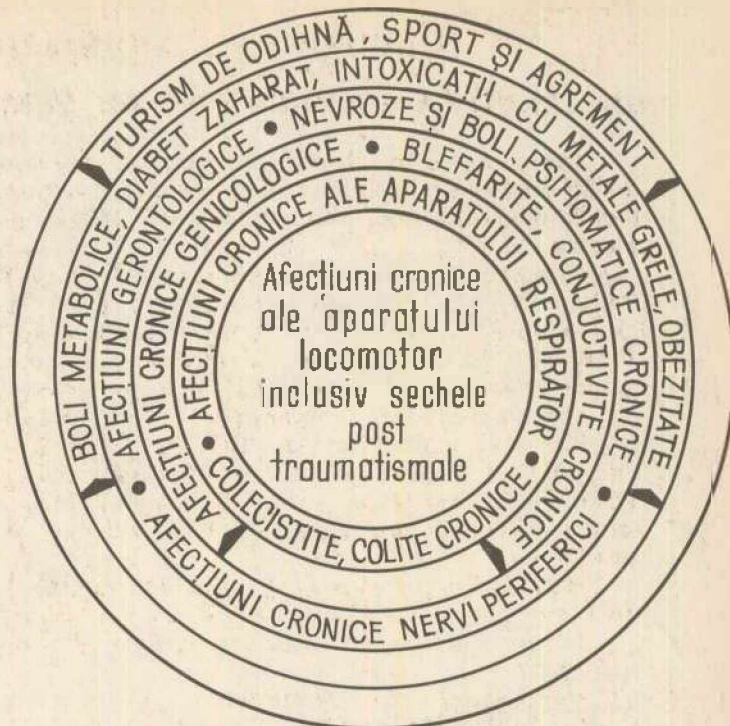
— Curier 31

— Întrebări ● răspunsuri 32

Redacția și administrația : Calea Doroban-
ților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1,
telefon 12 13 69

Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.501.52 B.N.R.S.R. —
filiala sect. 1 București

Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa
Scintei”

BĂILE herculane

Băile Herculane și-au cucerit un binemeritat renume în țară și în întreaga lume, cunoscute fiind de peste 2000 de ani, de când românii au descoperit puterea tămăduitoare a izvoarelor lor pe care le-au pus sub protecția lui Hercule însuși.

Herculane : „trei stațiuni într-una singură“ !

1) Băi termale, în tot cursul anului, cu calități terapeutice excepționale, datorită gradului de mineralizare și radioactivitate.

2) Stațiune de odihnă. Aflată la 160 m altitudine, are aerul pur și întăritor.

Acest aer favorizează tratamentul nevrozei, hipertensiunii, astmului și altor afecțiuni pulmonare, precum și stimularea creșterii copiilor în toate cele 365 de zile ale anului, într-un cadru climatic submediteranean, la o temperatură medie anuală de 16°C.

3) Stațiune de turism și agrement în care iubitorii de drumeție găsesc din plin ceea ce natura și oamenii au putut crea mai atrăgător, mai frumos, mai interesant.

● O splendidă vale a Cernei care stră-

bate chei sălbatice, unice, formează numeroase cascade, se imbină cu pădurea, într-o vastă priveliște de neuitat.

● Un ținut în care omul s-a înfrățit cu natura, făcând o multitudine de legende legate de istorie, cu peșteri din care unele încă neexplorate, grote cu stalactite și cu stalagmite păstrate intact, platouri și luminișuri, cu floră și faună unică, întreaga zonă constituind un vast monument al naturii.

● Un punct de răscruce de drumuri aflate în mijlocul unei regiuni cu mari posibilități de excursii în locuri deosebit de atrăgătoare : Porțile de Fier, lacul de acumulare Orșova, Muntele Mic, Munții Semenic.

BĂILE herculane

O PODOABĂ
A
CĂMINULUI
DV...
COVORUL ȚESUT MANUAL

- 100% lână
- Coloranți de calitate, rezistenți
- Larg sortiment de modele
- Mare varietate în combinațiile de culori
- Dimensiuni variate
- De vânzare la magazinele și raioanele de specialitate din toată țara
- Se pot cumpăra și cu plata în rate lunare, cu un avans de minimum 30%